

BIBLIOTEKA KRAKOWSKA

NR. 61—62

ADAM CHMIEL

POLITECHNIKA KRAKOWSKA
Katedra Historii architektury
L. i. 838

DOMY KRAKOWSKIE

ULICA ŚW. JANA

Z 37 ILUSTRACJAMI

229 n

W KRAKOWIE — DRUK W. L. ANCZYCA I SPÓŁKI
1924

POLITECHNIKA WPOCŁAWSKA
WYDZIAŁ ARCHITEKTURY
KATEDRA HISTORII
ARCHITEKTURY POLSKIEJ
NR. INW. 229 W

B-12

ULICA ŚW. JANA.

STRONA LEWA, L. OR. 2—32.

L. or. 2, sp. 36, Gm. IV, 458. Kamienica narożna, bokiem stojąca do ul. św. Jana, miała wejście od Rynku (Linja A—B) i oznaczoną była z tej strony l. or. 41, sp. 35, Gm. IV, 457 (Linia A—B). Od r. 1807 połączoną była z sąsiednią kamienicą od Rynku i należała do Józefa i Anny z Erbów Kremerów, którzy kamienicę narożną nabyli w r. 1802 od Feliksa Radwańskiego, prof. Szkoły głównej koronnej (uniwersytet krakowski)¹⁾, męża Elżbiety Poczmannówny. Obie kamienice wraz z trzecią przyległą od ul. św. Jana: l. or. 4, sp. 290, Gm. IV, 459 zostały zburzone wraz z fundamentami w pierwszej połowie r. 1914 przez ich właściciela ówczesnego Tomasza Będzikiewicza, który zamierzał wystawić na ich miejscu hotel. Wykonaniu nowej budowli przeszkodziła wojna, założone już częściowo fundamenta nie wydostały się dotąd z ziemi.

Dawna kamienica; l. or. 2, mająca 3 okna frontu i główne wejście (bramę wjazdną) od Rynku głów-

---

¹⁾ Louis J. Przechadzka kronikarza po Rynku krak., Kraków 1890, str. 182/3.

nego, zniknęła bezpowrotnie. Podajemy jej opis, zrobiony podczas urzędowej rewizji z dnia 24 listopada 1791 r.¹⁾ na żądanie urodzonego Jana Nep. Casparego JKMści konsyliarza, radcy krakowskiego i sądu apelacyjnego wydziału krakowskiego sędziego. Była ona wówczas własnością Jana Nep. Poczmana (Poszman), kupca krakowskiego, do którego należała już w r. 1787²⁾. Kamienica ta, zdawna »K r z e s z o w s k a« zwana, miała facjatę przez dół i pięter dwa, ciągnącą się »aż nad dach«, czyli z attyką, szkarpę od rogu i drugą od ul. św. Jana. Wchodząc do kamienicy odrzwia kamienne, rozweyty wyjeżdżone, przy drzwiach kolumny dwie kamienne z kapitelami kamiennymi, drzwi drewniane stare, blachą żelazną obite, wpółotwierające się, na 7 zawiasach, w drzwiach furtka.

Sień sklepiona, podłoga w niej wyjeżdżona, frambuga od strony kamienicy sąsiedniej (w Ryнку głównym) Mieroszewskiego, starosty będzińskiego. Ze sieni po prawej ręce do izby były odrzwia kamienne staroświeckie, deskami ofutrowane, drzwi drewniane i drugie drzwi także do sieni. W izbie 2 okna w Rynek, z kwaterami i szybami tafelkowemi, z kratą żelazną, powała ze stragarzami, pod tą powałą druga powała niższa, piec kaflowy, a przy nim kominek szafiasty, w izbie przepierzenie z desek.

Z izby wejście do kuchenki sklepionej z odrzwiami kamiennymi staroświeckimi, ognisko w niej murowane z kapą murowaną, jedno okno

¹⁾ Revisio quart. nr. 1397, str. 236.

²⁾ Ob. Tomkowicz St. »Plan rynku krak. z r. 1787« (Rocz. krak. t. IX, str. 185, liczba 9). Tamże na tablicy jest podany plan tej kamienicy od frontu i części od ul. św. Jana.

od ulicy św. Jana z szybami prostemi. Z kuchenki wejście przez odrzwia kamienne stare do sklepu sklepionego, w którym okno na ul. św. Jana, z szybami tafelkowymi i okiennicami drewnianymi, blachą obitymi, posadzka w nim kamienna. Z tego sklepu drugi wychód do sieni z odrzwiami kamiennymi, a drzwiami drewnianymi, blachą także obitymi.

Przy tym sklepie, wchodząc z sieni, drugi sklep o jednym oknie w ulicę ze sztabami żelaznymi, odrzwia kamienne ofutrowane, posadzka kamienna; w sklepie piąterko z forsztów. do połowy, wchód na piąterko po drabinie, piec kaflowy, palenie do niego ze sklepu, przy piecu kominek szafiasty.

Z sieni, idąc na pierwsze piętro, były schody drewniane z poręczami żelaznymi, na wchodzie krata żelazna cyrklista wpółotwierająca się, nad schodami sklepienie, na półwschodzie posadzka kamienna, okno na ulicę św. Jana z kratą żelazną. Z półwschodzia wchodząc do sieni, posadzka kamienna; z sieni wchód do pierwszego pokoju sklepionego, odrzwia drewniane, drzwi fasowane, nad drzwiami okno z ramą i okiennicami wpółotwierającymi się. Z tego pokoju okno w Rynek z szybami tafłowymi i kratą żelazną. pod oknem rynienka miedziana, piec kaflowy, za nim kominek szafiasty. — Drugi pokój, z wejściem z pierwszego, miał odrzwia kamienne, drzwi drewniane fasowane dębowe, 2 okna w Rynek z kwaterami i szybami tafłowymi, krata żelazna, rynienki 2 miedziane pod oknami. Przy tych oknach »postumenta« murowane, kamieniami nakładane, powała i stragarze staroświeckie, podłoga, piec kaflowy, przy nim kominek szafiasty. Z tego pokoju wchodząc do przechodu,

odrzwia drewniane, drzwi dębowe fasowane z zamkiem francuskim, mosiężnym, 2 zasówkami, antabą mosiężną. Przechód jest sklepiony, posadzka kamienna, okno jedno w ul. św. Jana z kratą żelazną.

Z przechodu idąc do pokoju tylnego, bleitram drewniany (odrzwia) i drzwi drewniane do »bleytrona« przybite. Pokój miał 2 okna w ulicę z kwaterami, szybami taflowemi, kratami żelaznemi i rynienkami miedzianemi, postumenta przy oknach murowane, kamieniem nakładane, powała i stragarze staroświeckie, piec kaflowy, przy nim kominek zamurowany, w nim szafeczka zrobiona ze swoim zawarciem. Z pokoju tego wychód do sieni z odrzwiami kamiennymi i wejście do kuchni z takiemż odrzwiami, okno w podwórze. Kuchnia była sklepią, w niej posadzka kamienna, ognisko murowane z kapą; przez kuchnię ankra żelazna spojona. Z tej kuchni dwoje palenia do pieców i wejście do izdebki, a z tej do drugiej izdebki. Obie te izdebki miały odrzwia kamienne i po 2 okna w ulicę z kratą żelazną i rynienkami, siedzenia przy oknach murowane, deskami nakładane, powały ze stragarzami i piece kaflowe.

Z ostatniej izdebki wychód do sionki z odrzwiami kamiennymi, w deski obite, w tej sieni powała staroświecka, posadzka ceglana, locus secretus i schody (boczne) drewniane na drugie piętro deskami opierzone. Wychodząc z sieni (I piętra) odrzwia kamienne staroświeckie, które prowadziły na ganek drewniany na takichże kroksztynach, deskami opierzone, z ganku schody drewniane na podwórze z daszkiem na słupku drewnianym. — Z ganku wejście do kuchni z odrzwiami kamiennymi, z niej wejście do sklepu sklepionego z takiemż odrzwiami,

okno z niego w podwórze z kratą żelazną i okiennicami żelaznymi, posadzka kamienna. — W sieni przy tylnej izbie przepierzenie drewniane, w niem ognisko murowane z kapą sklepioną na krańcu drewnianym i pręcie żelaznym wiszącą.

Z sieni I piętra, wchodząc na piętro drugie, była krata żelazna cyrklista, wpółotwierająca się, na 3 zawiasach, za nią schody kamienne, deskami nakładane, bokiem schodów okno puste z kratą żelazną, nad schodami sklepienie, przy oknie ankra żelazna, okno na ul. św. Jana z kwaterami, przy oknie postument murowany, kamieniem nakładany, posadzka kamienna.

Z półwschodzia wchodząc do sieni (II piętra) schody kamienne, deskami nakładane, poręcze drewniane, sklepienie nad niemi. W sieni powała i stragarze, w niej przepierzenie od góry ze sztabikami drewnianymi, w sieni okno w podwórze, powała i stragarze, ognisko murowane z kapą sklepioną na krańcu i 2 prętach żelaznych wiszącą. — Z tej sieni wychód na ganek, w którym schody kamienne, od góry drewniane, w środku odrzwia kamienne. Z sieni wchodząc do pokoju przedniego, odrzwia drewniane, drzwi fasowane, nad drzwiami okno z dwiema kwaterami, z pokoju okno w Rynek, z szybami tafelkowemi, przy oknie dwoje siedzenia murowane, kamieniem nakładane, powała i stragarze 2 kroksztynami wsparte, płótnem podbite. — Z tego pokoju wejście do drugiego z odrzwiami drewnianymi oblejtramowanemi, 2 okna w Rynek, powała jak w pierwszym, piec kaflowy, do niego palenie z pierwszego pokoju i kominek szafiasty. — Z pokoju wejście do przechodu sklepionego

z okienkiem na ul. św. Jana. Z przechodu wejście do pokoju na wychodzie, odrzwia kamienne oferklejdowane, drzwi fasowane, okno w ulicę, z szybami tafelkowemi, rynienka miedziana pod oknem, powała i stragarze płótnem powleczone, w pokoju alkowa z desek zrobiona z obydwu stron z drzwiami do zamykania.

Następny trzeci pokój miał drugie drzwi w pruskiej ścianie osadzone, jedno okno w ulicę, powałę jak poprzedni, piec kaflowy »robotą moskiewską« niedawno dany, na fundamencie drewnianym do dwóch pokoiów służący, kominek kapiasty z blachą żelazną. W tym pokoju kredens w murze ze swoim zawarciem.

Z tego pokoju wychód do sieni, na wychodzie odrzwia kamienne, drzwi fasowane do przechodu o jednym okienku w podwórze. Z przechodu drzwi w pruskiej ścianie do izdebki, z niej 2 okna w ulicę z szybami tafelkowemi i prętami żelaznymi, powała, kominek kapiasty, z niego piecyk piekarski. Dalej była druga izba z 1 oknem w ulicę, a z izby wychód do spiżarni, a dawniej kuchni, z oknem w podwórze z kratką drewnianą i ognisko murowane z kapą. — Z sieni, wychodząc na ganek drewniany na 5 słupkach stojący, deskami opierzony, w nim locus secretus. Nad gankami dachy z rynienkami obdasznięmi. W sionce przepierzenie z desek, schody drewniane na I piętro, po prawej ręce wejście do izdebki, z której okno na ulicę, powała w niej płótnem podwleczona, piec kaflowy. — Z izdebki wejście do schowania, z niego 2 okna w ulicę z szybami prostemi w ołowiu, posadzka

ceglana. Nad tym indermachem dach w połowie nowy, w połowie stary.

Pod dachami w facjacie przedniej są 3 okna puste w Rynek, w tylnej 2 okna, także puste, w podwórzu. Pod temi dachami 2 dymniki (od Rynku) puste, posadzka ceglana, wiązanie dachowe staroświeckie. Dach nad tą kamienicą »z dachówki ceglanej«, w środku wiązania »pięterko« na belczo-sach, rynna zła.

Z sieni dolnej, idąc ku podwórzowi na wchodzie była arkada sklepiąna. Po prawej ręce w podwórzu kuchnia z odrzwiami kamiennymi, sklepiąna, w niej dwa okna: jedno w ulicę, drugie w podwórze; ognisko z kapą murowaną.

Na podwórzu, do którego wchodziło się po 3 stopniach kamiennych, bruk, studnia z cembrzyną, nad nią daszek na 2 słupach, walec z korbą, wiadro dębowe.

Po prawej ręce z podwórza stajnia sklepiąna, z niej wyjazd na ul. św. Jana, z odrzwiami kamiennymi i jednemi wrotami wpółotwierającemi się. Wchodząc zaś do stajni pod indermachem, sklepiąnej, drzwi w odrzwiach kamiennych, dwa okienka małe z kratą żelazną.

Facjata tylna kamieniczna ciągnęła się przez dół i pięter dwa aż nad dachy, — więc z attyką —, była »od góry dawną sztukaterją murowaną«.

Piwnic pod kamienicą było siedm, sklepiąnych, w nich odrzwia kamienne cyrkliste. Jedno wejście do piwnic było z sieni. W piwnicy pod przejazdem »loszek murowany, pusty«, w piwnicy przy schodach: drzwi w arkadzie dane z dwiema słupkami, w niej schody na ulicę św. Jana. Na półwschodzie

odrzwia kamienne cyrkliste, drzwi żelazne, na wychodzie pod facjatą kraniec drewniany. »Wchodząc do piwnicy pod brukiem będącej, odrzwia drewniane, z niej okno w bruku z krońcem i okiennicą drewnianą, sklepienie, a na półwschodziu loszek.

Powyższy opis charakteryzuje dokładnie plan i poniekąd wygląd nieistniejącej już dzisiaj kamienicy. Z końcem XVIII wieku miała jeszcze wiele szczegółów z wieku XVII i XVI-go. Czytamy bowiem o odrzwiach kamiennych »staroświeckich«, które w języku podobnych rewizyj rozumieć należy jako odrzwia renesansowe lub późno-gotyckie. Również powały ze stragarzami »staroświeckie« oznaczają stropy belkowe i profilowane, niejednokrotnie siostrzonym przez środek podwleczone. Te powały spotykamy w izbie obok innej izby, która zatrzymała jeszcze dawniejsze sklepienie. Schody główne są położone na sklepieniach dawnych i stąd może być taka konstrukcja schodów tej kamienicy w końcu XVIII wieku: że schody pierwszego piętra są drewniane, a schody drugiego piętra kamienne, deskami wyłożone. Oczywiście początkowo były wszystkie schody kamienne, tylko że zniszczone schody pierwszego piętra zastąpiono później drewnianymi na dawniejszem sklepieniu, na którym kamienne schody II-go piętra pozostały nadal, nakryto je tylko deskami, z powodu, że były »wydeptane«.

Dach nad tą kamienicą, jak mówi rewizja — miał wiązanie »staroświeckie« i pokryty był »dachówką ceglana«. Fotografja J. Kriegera domów na Linji A—B stojących, od ulicy Sławkowskiej do ul. św. Jana, pochodząca około r. 1874 (fig. 20), przedstawia front tejże kamienicy od Rynku głównego, wraz

FIG. 20. KAMIENICA L. OR. 2. (NAROŻNA) OD LINJI A-B.
WEDŁUG FOTOGRAFJI OKOŁO R. 1874.

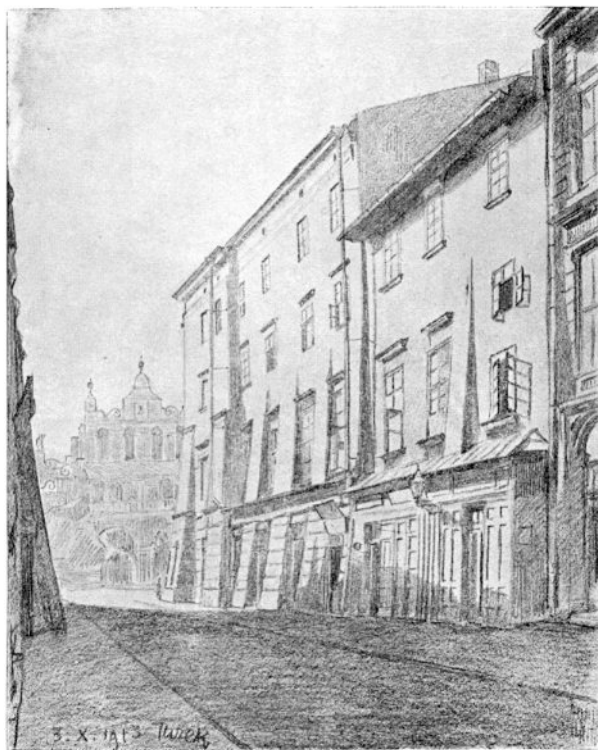

FIG. 21. KAMIENICE (ZBURZONE) L. OR. 2, 4, UL. ŚW. JANA.

z dachem siodłowym, wiązanie zaś jego »staroświeckie« podają rysunki »Planu starych dachów domów Nr. 35 i 36 w Rynku głównym i rogu ulicy św. Jana położonych«, z dnia 14 października 1874 roku przez architekta Pokutyńskiego zrobione do planu wystawienia 3-go piętra na tejsze kamienicy i nowego dachu, znajdujące się w Archiwum Budownictwa miejskiego (Dz. I, l. sp. 36, akt 7). Jest tam także plan położenia dachów na obu kamienicach, t. j. narożnej i drugiej sąsiedniej od Rynku głównego, dalej przekrój dachu wzdłuż kamienicy narożnej, wreszcie przekrój poprzeczny dachów obu kamienic. Na planie kamienicy narożnej uwidoczniona jest także attyka prosta zakończona gzemsem u góry, w attyce 3 okna (puste), o których wspomina powyższa rewizja. Przekrój dachu kamienicy sąsiedniej Rynku głównego, l. or. 40, uwidocznia także jej piękną attykę, zakończoną wazonami. Attykę tę widzimy także na fig. 2 (ob. l. or. 1) według innej fotografii Rynku głównego, pochodzącej także około r. 1874¹⁾.

Wejście z Rynku do tej kamienicy miało portal kolumnowy, t. j. półkolistą arkadę ujętą po bokach w dwie kolumny, które podtrzymywały duży gzem. Takie portale kolumnowe są jeszcze w kamienicy »Krzysztofora« zwanej w Rynku głównym i w »Pratławce« przy placu Marjackim.

Kamienica była w ostatniej swojej fazie trzechpiętrowa po przebudowaniu jej w r. 1875 przez właściciela Józefa Rappaporta, który ją nabył od Kremerów. Wówczas to zamieniono bramę wjazdną

---

¹⁾ Wieżba dachów obu kamienic przedstawia ciekawy materiał do sztuki ciesielskiej.

od Rynku ozdobioną, jak wspomniano, portalem kamiennym kolumnowym — i sień na sklep, a wejście do kamienicy otworzono z ulicy św. Jana w miejscu dawniejszej bramy wyjazdowej. W sklepie tym mieścił się wówczas »Kantor wymiany« Tadeusza Tarasiewicza, potem wielki handel kos i żelaza Franciszka Hahna, wreszcie handel korzenny i wina Janigi. W kamienicy tej mieszkał w r. 1792 Jan Śniadecki, profesor astronomji Uniwersytetu krakowskiego.

Jak wspomnieliśmy, kamienica ta została w połowie roku 1914 zburzoną. Widok jej od ul. św. Jana podaje rysunek artysty malarza Fr. Turka z r. 1913 (fig. 21). Ze szczegółów architektonicznych tej kamienicy przekazał w rysunku p. Fr. Turek: kolumnę z piaskowca, która była umieszczoną na I piętrze, zdaje się w dawnej klatce schodowej (fig. 22), obramienie kamienne renesansowe, szerokie na 1 m. 40 cm., wmurowane w ścianę przedpokoju na I piętrze, wiodącego do sali sklepionej krzyżowo (fig. 23). Na ścianie sklepu wmurowaną była płyta marmurowa z początku XVII w. pochodząca. Na kartuszu widzimy herb: Śreniawa i Odrowąż, ponad niemi litery: S W, reszta odbita, (fig. 24). W sali narożnej na I piętrze była na suficie rozeta ze stiuku, polichromowana. Rozeta miała motyw z liści i owocu chmielu.

Ze zburzonej kamienicy pochodzą jeszcze przedmioty, w niej znalezione, a przekazane w r. 1914 przez p. T. Będzikiewicza do Muzeum narodowego w Krakowie: 1) figura kamienna św. Krzysztofa, wysokości 106 cm., brak w niej główki Chrystusa, ręce poubijane, 2) trzy garnki gliniane (wys. 15 do

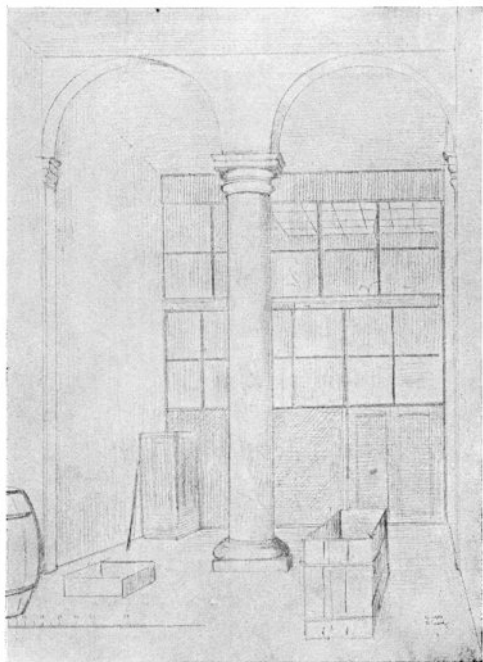

FIG. 22. KOLUMNA W KLATCE SCHODOWEJ KAM.
L. OR. 2, UL. ŚW. JANA.

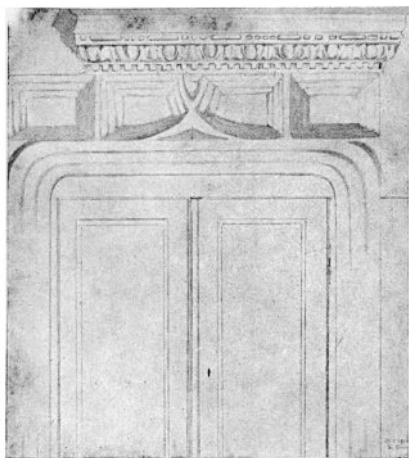

FIG. 23. ODRZWIĄ RENESANSOWE Z KAM.
L. OR. 2, UL. ŚW. JANA,

20 cm.), kilka skorup i 2 kawałki węgla drzewnego z śladami rtęci, 3) wąż rzeźbiony z drzewa, długości 217 cm., malowany, brak skrzydeł (pletew), który znaleziono na strychu kamienicy.

L. or. 4, sp. 290, Gm. IV, 459. Kamienica, tą liczbą oznaczona, istniała do połowy r. 1914, w którym ją zburzono wraz z kamienicą l. or. 2. W końcu XVI w. należała do *Fridrichsmalca*, a w r. 1607 do wdowy po nim¹⁾ i zięcia *Ważyńskiego*, »prokuratora«, który następnie został sam jej właścicielem²⁾, a po nim należała do wdowy p. *Ważyńskiej* (1642)³⁾ i pozostawała w jej ręku jeszcze w r. 1654-ym⁴⁾. W połowie XVIII w. należała do właściciela kamienicy stojącej w Rynku głównym — dzisiejszej Linji A—B, l. or. 41 (już zburzonej, ob. l. or. 2): *Stanisława Mieroszewskiego*, starosty będzińskiego. Kamienica z ulicy św. Jana l. or. 4 miała połączenie z kamienicą przy Linji A—B, l. or. 41 przez wiodące i podwórze, które odłączone były od kamienicy l. or. 41, a od strony prawej przytykała do kościoła OO. Bernardynów »na Żłóbku« (ob. l. or. 6), a raczej do bocznej kaplicy św. Tekli tegoż kościoła.

Rewizja tej »kamienicy i gruntu OO. Bernardynów na ul. św. Jana przy kościele tychże«, uczyniona dnia 10 lipca 1788 r., na żądanie *Stanisława Mieroszewskiego*, opisuje ją w ten sposób⁵⁾: *Facjata*

¹⁾ Registr censuum nr. 2572.

²⁾ Toż, nr. 2607.

³⁾ Toż, nr. 2616.

⁴⁾ Toż, z r. 1654, w Zbiorze *Ambr. Grabowskiego*: Kraków I, obecnie w Archiwum m. Krakowa.

⁵⁾ Acta quartual. nr. 1396, str. 171 i nast.

sięga przez dół i pięter dwa nad dachy, t. j. z attyką. Wchodząc do kamienicy odrzwia kamienne, węgary sztukowane, drzwi drewniane w pół otwierające się, na zawiasach 4, z klamką, antabą, z drażkiem drewnianym do zawierania, z młoteczką żelazną, który oczywiście umocowany był na drzwiach jako kołatka, którą później przy bramach zastąpił dzwonek u bramy.

Sień sklepią, bruk w niej kamienny, środkiem sieni rynsztok, w sieni ku tyłowi arkada sklepią pod przechód, górą »pochodzący«. Od podwórza przy facjacie filar, wedle którego przechodzi murek, albo raczej przechód z kamienicy p. starosty będzińskiego ku kościołowi w piętrze pierwszym. Wchodząc na I piętro są schody drewniane, proste, przy nich poręcz drewniana na 2 słupkach. Do izby wchodząc odrzwia drewniane w drzwiach okienko wyróżnione, okna 2 z izby w ulicę, szyby tafelkowe, powała ze stragarzami, piec kafłowy. »Przy tej izbie, a nad korytarzykiem czyli kapliczką (parterową), tak jak korytarzyk czyli kapliczka na szerokość do muru kościelnego zachodzi, do czego wchód zamurowany, co przedtem OO. Bernardyni miejsce do kalikowania organów mieli, do tejże kamienicy grunt należy«.

Idąc na II piętro, schody drewniane proste z poręczami. Do izby wchodząc, są dwa węgary w murze obruszone, sztorc stary z forsztów, w sieni powałka i przepierzenie ze ścianą »pruskiej«, z niego okno w ulicę ze szybami tafelkowymi w ołowiu, z przepierzenia wychód do izby z odrzwiami drewnianymi w ścianie pruskiej. Izba frontowa, do której wejście z sionki, miała 2 okna w ulicę ze

szybami tafelkowemi, podsiębitka w niej krokwami podwleczona. Dachy nad kamienicą stare.

Z sieni dolnej do podwórza były drzwi i odrzwia drewniane.

Wchodząc z podwórza po prawej ręce do kaplicy, w której przedtem dwa ołtarze zostawały, odrzwia i drzwi dębowe z hakami 4 żelaznymi. »Tej kaplicy, czyli korytarza długości tak, jak kościół zachodzi. Z tego korytarza było dwoje drzwi, teraz zaś świeżo są zamurowane. Z tej kaplicy okien trzy: jedno w ulicę św. Jana z szybami tafelkowemi i kratą żelazną, a dwa okna w podwórze także, w oknach tylnych kwatery od dołu w drzewo oprawne, od góry w ołów. Ten korytarz, czyli kaplica, był sklepiony i mierzył 5 łokci szerokości.

W podwórzu bruk kamienny po prawej ręce od korytarzyka czyli kaplicy. Na podwórze to wychodziły tylne facjaty trzech sąsiednich kamienic od Rynku (dzisiejszej Linji A—B), z tych kamienic okien w podwórze od dołu i po piętrach było 10. »Dziedzińczyk ten mierzył szerokości łokci $12\frac{3}{4}$: od murów sąsiedzkich granicznych aż do muru kościelnego, od facjaty przedniej aż do winkła granicznego zakrystji łokci 46, od winkła zakrystji aż do muru tylnego »zatyłków« pana Florkowskiego łokci 20, od winkła zakrystji przez podwórze, stajnię aż do murów tylnych łokci 20. W toż podwórze wychodziło okno z zakrystji OQ. Bernardynów. Wchodząc do stajni, która była w oficynach jednopiętrowych, były odrzwia arkadzisto sklepione, w stajni filary powyrywane, okienek dwa. Na I piętrze tegoż indermaszku 2 sklepiki sklepione i przechód od

konwentu. Oszacowano całą kamienicę na 2.800 złp. razem z widerkaufami.

W r. 1791-ym stanowiła »tył kamienicy« Józefa hr. Mieroszewskiego, t. j. kamienicy oznaczonej l. or. 41 Rynek, który w r. 1814, dnia 27 lutego kamienicę na ul. św. Jana z podwórcem i oficynami, odłączonemi od kamienicy l. 457, sprzedał za 26.000 złp. Wincentemu Siemieńskiemu i Ludwice z hr. Mieroszewskich małżonkom ¹⁾. Od tych właścicieli nabył następnie tę kamienicę r. 1830, dnia 18 lutego Kazimierz Bzowski ¹⁾, który posiadał ją jeszcze w r. 1860 ²⁾, a następnie Eugenjusz Bzowski (1885 r.). W latach 1887—1890 jest własnością Stanisława Mikuckiego, a następnie Fischera Jana Wład., w końcu (1904) aż do jej zburzenia (w r. 1914) należała do Zajączkowskiego Władysława, kupca, i żony jego Zofji. Ze zburzonej kamienicy podajemy widok (fig. 25) izby sklepionej na parterze, rysowany przez p. Fr. Turka.

L. or. 6, sp. 291, Gm. IV, 460. Kamienica, oznaczona dzisiaj tą liczbą orjentacyjną, jest częścią »Hotelu saskiego«, którego front i główne wejście jest od ulicy Sławkowskiej. »Hotel saski« boczną stroną zajmuje całą długość »przecznicy« (ul. św. Tomasza), od ul. św. Jana do ul. Sławkowskiej. Część »Hotelu saskiego«, wychodząca na ul. św. Jana, została w roku 1802-gim zamieniona na jednolity front, przedtem stały tu obok siebie trzy kamienice. Dzieje tych trzech kamienic zaznaczyły się dosyć wybitnie w hi-

---

¹⁾ Akta hipot. woln. m. Krakowa.

²⁾ Kalendarz Czecha na r. 1860.

FIG. 24. TARCZA (MARMUROWA) Z XVII W.
Z HERBAMI: ŚRENIAWA I ODROWĄŻ
Z KAMIENICY L. OR. 2, UL. ŚW. JANA.

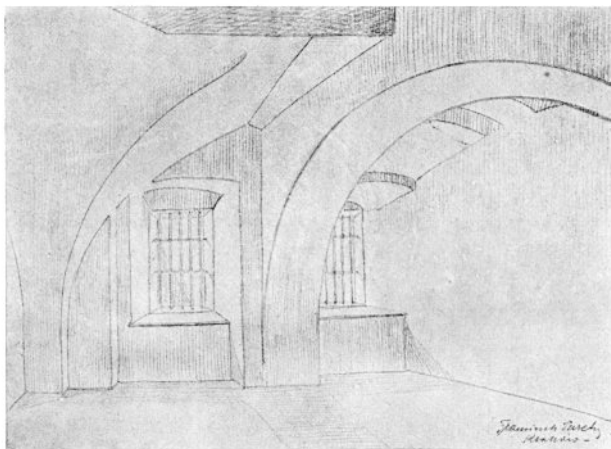

FIG. 25. WIDOK IZBY PARTEROWEJ KAM. L. OR. 4, UL. ŚW. JANA.

storji lokalnej miasta i w sporach wyznaniowych między katolikami a ewangelikami.

Przejdziemy kolejno dzieje owych trzech kamienic, a w końcu podamy historję kamienicy, przerobionej, jak wspomnieliśmy powyżej, na »Hotel«.

Pierwszą z nich, przylegającą do kamienicy oznaczonej l. or. 4 (dziś zburzonej), czyli część »Hotelu saskiego« od strony Rynku głównego, posiadała w pierwszej połowie XVI-go wieku — zdaje się: »Elżbieta Biskupya, krawcowa«, jakby wynikało z rejestrów czynszowych z r. 1542 i następnych. Znaną jest ta kamienica później pod nazwą: »pod Brogiem«, lub kamienica »Bróg« zwana. W rejestrze z r. 1564-go¹⁾ czytamy: »a domo Christophorus Schillink od Brogu«..., co wskazywałoby, że kamienica ta była wówczas własnością Krzysztofa Schillinga. Schillingowie byli możnym wówczas rodem patrycjuszowskim krakowskim, posiadali w roku 1542-gim 6 kamienic z rzędu w Rynku od ul. św. Jana ku ul. Sławkowskiej²⁾, t. j. Erazm, Krzysztof, Stanisław, Jerzy, Fryderyk i Jodok Schillingkowie, w r. 1551-ym 5 tychże kamienic³⁾, w r. 1557-ym tylko cztery⁴⁾. Podaliśmy, że w roku 1564-ym kamienica,

---

¹⁾ Regestr censuum nr. 2516. Mylnie tłumaczy nazwę tej kamienicy: »Bróg« prof. Dr. L. Wachholz w pracy: »Z dziejów Zboru ewangelickiego w Krakowie« (Reformacja w Polsce, R. I, 1921, str. 268), że otrzymała tę nazwę po przebudowaniu jej na zbór ewangelicki: »od stożkowego dachu budynku (ob. fig. 26) nazwano go w Krakowie pogardliwie »Brogiem«. Nazwę tę miała kamienica już w połowie XVI-go w., kiedy jeszcze nie była na zbór przerobiona.

²⁾ Toż, nr. 2504.

³⁾ Toż, nr. 2508.

⁴⁾ Toż, nr. 2512.

o której mówimy, była także w ręku Krzysztofa Schillinga, następnie zakupił ją Zbór ewangelicki w Krakowie, do którego należeli: Marcin Zborowski, kasztelan krakowski, Stanisław Myszkowski, wojewoda krakowski, Dembiński, Jakub Myszkowski, burgrabia krakowski, Piotr Zborowski, wojewoda sandomierski, Jan Boner, wielkorządca krakowski i kasztelan biecki, który miał swą kamienicę na ul. św. Jana, l. or. 1 i cały poczet patrycjuszów i mieszczan krakowskich, głównie przybyszów.

Zbór ewangelicki nie miał początkowo stałej siedziby w Krakowie¹⁾, odbywał swe praktyki religijne w ogrodzie przed bramą Mikołajską, który oddał zborowi Jan Boner, potem około r. 1565 Zbór krakowski »dla sposobniejszego nabożeństwa odprawiania do dworu p. Tęczyńskiego« (część dzisiejszego Collegium phisicum w ulicy Jagiellońskiej) się przeniósł, potem mieści się w kamienicy p. Tarły, wojewody lubelskiego: u Karola Soderiniego. Ewangelicy chcieli najwidoczniej mieć swój dom modlitwy i zebrania w mieście, a nie poza murami miasta. Wreszcie ze wzrostem coraz większym audytorów tak ze stanu szlacheckiego jak i mieszczańskiego Zbór zakupił w r. 1570 »kamienicę Bróg nazwaną, na ul. św. Jana, różnych sukcesorów, do nich należących części zapłacając i zapisy dostateczne na nie otrzymując«²⁾. Kamienicę tę naprawiono i urządzono

---

¹⁾ Por. Wachholz Leon, dr. prof., »Z dziejów Zboru ewangelickiego w Krakowie« w »Reformacji w Polsce«, Warszawa 1921, Rocznik I, str. 265 i »Kwartalnik historyczny« Rocz. XXXVII, str. 195.

²⁾ X. Węgierski Wojc. Kronika Zboru ewangelickiego krakow. r. 1651, Kraków 1817, str. 16.

w niej salę na zgromadzenie, w której znajdował się ganek i kazalnica. Król Zygmunt August zatwierdził nabycie tej kamienicy na użytek Zboru dnia 2 maja 1572 roku ¹⁾. Mimo to Zbór ewangelicki nie azał dłuższego spokoju. W roku bowiem 1574 dnia 10 października studenci krakowscy i tłum »pospółstwa« napadli na siedzibę ewangelików, »Zbór szturmowali, łamiąc naczyniem mularskim drzwi żelazne i kraty z muru wielką mocą dobywając. Nakoniec gwałtem wielkim dobywszy się do Zboru, piętro rozwalono, porąbano, sklepy i kramy wyłupano« ²⁾. Widok zboru krakowskiego w czasie plondrowania w nim studentów krakowskich przedstawia rycina współczesna (fig. 26).

Następny napad na kamienicę zborową urządzili żacy szkół parafjalnych krakowskich w r. 1579, nie wyrządzając jednak spustoszenia w kamienicy, prócz wybicia szyb w oknach. Natomiast »drugie walne zburzenie Zboru krakowskiego« nastąpiło w czasie interregnum po śmierci Stefana Batorego, a to dnia 8 maja 1587 r. Wyłamawszy kraty i drzwi dostało się pospółstwo do wnętrza i tu sprawiło wielkie spustoszenie: »cokolwiek znaleźć mogli, brali, szarpali i wynosili, potem ogień wielki nanieciwszy, drzwi, ławy, kazalnicę, skrzynie i cokolwiek drewnianego było, na ogień znosili i palili« ³⁾. Zniszczeniu uległo także mienie Krzysztofa Pawłowskiego, podwojewodziego krakowskiego, który w kamienicy zborowej wtenczas mieszkał. — Za ledwie jednak zdołano naprawić po tym napadzie zbór, nastąpiło

¹⁾ Węgierski Wojc., tamże, str. 18.

²⁾ Tamże, str. 22.

³⁾ Tamże, str. 42—43.

dnia 23 maja 1591 r. »trzecie walne a ostatnie tegoż Zboru zburzenie. Podobnym sposobem, jako i przedtem, studenci swawolni i hultajstwo napadłszy, nie tylko wszystko wyłupili i wybrali, ale oraz ogniem całe znieśli, tak, że same tylko mury zostały, na który ogień, jako twierdzili niektórzy, sam król JMśc zapatrować się miał«. — Po spaleniu kamienicy zborowej przenieśli Ewangelicy swoje Zgromadzenie do pobliskiej wsi Aleksandrowice, własności Iwana Karmińskiego, seniora equestris ordinis Zboru krakowskiego.

Kamienica Zboru krakowskiego, zburzona i spustoszała, właściwie plac ze spalonymi murami, należała jeszcze przez lat 31 do Zboru, który jednak przez ten cały czas nie usiłował odbudować swej dawnej siedziby. Wreszcie król Zygmunt III, który nie sprzyjał zbytnio innowiercom, zajął prawem kadyka opustoszały plac po kamienicy zborowej i darował go Stanisławowi Lubomirskiemu, cześnikowi koronnemu, staroście sandomierskiemu, dnia 20 maja 1622 roku¹⁾. Lubomirski, otrzymawszy intromissję do »kamienicy zborowej«, darował ją w r. 1624 Bernardynom ze Stradomia. Ewangelicy wnosili przeciw zajęciu ich kamienicy protestacje do króla i grodu i do »Panów Radziec miasta Krakowa, aby nie dopuścili Bernardynom mnichom na tym placu, gdzie ten zbór był, kościoła i klasztoru budować«. OO. Bernardyni ze Stradomia otrzymali jednak pozwolenie zbudowania tu klasztoru, które wyrobił im protektor zakonu kardynał Barberini w Kongregacji zakonów dnia 16 grudnia 1636 r.

---

¹⁾ Dokument w kronice ks. Węgierskiego, str. 75.

a papież Urban VIII dał osobne pozwolenie na zbudowanie kościoła przy tymże klasztoru pod wezwaniem N. Marji Panny od Żłóbka (B. Virginis Mariae ad Praesepe) przez breve z dn. 4 września 1641 r.¹⁾ Daty tu przytoczone wskazują, że kościół²⁾ na miejscu kamienicy zborowej powstał dopiero w r. 1641-ym przy klasztoru, wcześniej już wystawionym (r. 1631-ym), zwanym: »Conventus pacis seu Paxensis«. Kościół wzniesiony otrzymał nazwę Kościoła na Żłóbku, albo krótko »Żłóbek«. Pruszcz w opisie kościołów krakowskich p. t. »Klejnoty Krakowa« r. 1647 mówi o tym kościele, »teraz nowo wybudowany«. Regestra czynszów wymieniają też od połowy XVII wieku (1652) kościół OO. Bernardynów w miejsce kamienicy zborowej, poprzednio »Brog« zwanej. W r. 1651, dnia 24 kwietnia zeznają wiertelnicy, że OO. Bernardyni na ul. św. Jana pokazali im »muru nowego sztukę, postawionego na tem miejscu, gdzie się stary obalił od granicy P. Krzeszowej«³⁾, t. j. od tyłów kamienicy l. or. 2, który się obalił z przyczyny kopania i szukania rur, które idą »z cugu (wodociągu) miejskiego do kamienic niektórych przez plac miejski, zborowy quondam, ad praesens OO. Bernardynów«. Ta zapiska świadczyłaby, że budowę kościoła na spalonych murach zborowych, prowadzili Bernardyni jeszcze

---

¹⁾ Por. Ks. Chotkowski Wład.: Ks. Prymasa Poniatowskiego spustoszenia kościelne w Krakowie, Kraków 1918, str. 72 i inne.

²⁾ Położenie i szkieletowy plan kościoła jest uwidocznione na t. zw. »Planie kołatajowskim« z r. 1785-go — ob. Rocznik krak. t. IX.

³⁾ Acta quartal. nr. 137°, str. 337.

w r. 1651. Kościół »na Żłóbku« i klasztor, o którym mówimy poniżej, był własnością OO. Bernardynów do r. 1788-go. Księżę Prymas Michał Poniatowski, administrator diecezji krakowskiej, który tak smutno zapisał się w dziejach biskupstwa krakowskiego przez znoszenie majątków kościelnych i klasztorów¹⁾, szukając dla Bazyljanów miejsca na założenie klasztoru w Krakowie, a nie mając sympatji dla zakonów żebrzących, ponieważ, jak mówił, »kaptury niszczą i fanatyzują cały kraj«, upatrzył kościół i klasztor OO. Bernardynów na ul. św. Jana, jako ten, który mógł być zniesiony, był bowiem klasztorem biednym i mógł być połączony z klasztorem tej samej reguły, istniejącym na Stradomiu w Krakowie. Mimo przedłożonych przez gwardjana klasztoru »Żłóbek« O. Romualda Klemskiego dokumentów na założenie klasztoru, jako niezależnego od klasztoru na Stradomiu, na konsystorzu generalnym dnia 24 czerwca 1788 r. zapadł wyrok za sprawą księcia Prymasa: »zniesienia Żłóbka i przeniesienia go na Stradom w przeciągu 12 dni«. Ulegając temu wyrokowi Bernardyni zabrali z kościoła 5 ołtarzy i wszelkie ruchomości kościelne i klasztorne. Kamienicę zaś (l. or. 4) sprzedali Stanisławowi Mioszewskiemu, staroście bezdzińskiemu. Sprzedaż tę zatwierdził konsystorz 11 listopada 1788 r., a Mioszewski zobowiązał się przytem, »że przy ścianie kościoła nie wystawi stajni i że kaplicy używać będzie tylko na skład sprzętów domowych«. W tylnej bowiem części tej kamienicy była wąska kapliczka św. Tekli, którą opisuje rewizja z r. 1788-go (ob. l. or. 4). I z tej

---

¹⁾ Ob. Ks. Chotkowski Wł. o. c.

kapliczki wynieśli OO. Bernardyni wszystko wraz z marmurową posadzką i drzwi do kościoła zamurowali. Czternastu zakonników polskich ustąpiło ze swojej siedziby miejsca trzem Bazyłjanom, t. j. hegumenowi O. Leonowi Demkowiczowi i 2 profesorom, którzy odbywali studja w uniwersytecie krakowskim: Benedyktowi Błędowskiemu i Florjanowi Kudrewiczowi¹⁾. Hegumen bazyłjański zaprotestował przeciw ogołoceniu kościoła z ołtarzy, to też wyrokiem surogata kanonika Trzebińskiego dnia 13 sierpnia 1788 r. zwrócili Bernardyni kościołowi 3 ołtarze: Wielki ołtarz N. P. Marji ad Praesepe i boczne: Chrystusa Ukrzyżowanego i ś. Vilgefertis. — W opisie m. Krakowa z dnia 15 paźdz. 1791 roku²⁾ wymieniono pod numerem 407-ym: »Rezydencja XX. Bazyłjanów, obejmująca: kościół, klasztor, w którym było 6 (sześciu) księży«.

Bazyłjanie, nie mając funduszów, zaniedbali wkrótce kościół i klasztor, który w r. 1796, t. j. w roku zajęcia Krakowa przez Austryę, opustoszał zupełnie. Dekretem nadwornym z 6 kwietnia 1797 r. nakazano sprzedać na licytacji dawniejszy klasztor Bazyłjanów³⁾, a proboszczowi grecko-katolickiemu Koncewiczowi wyznaczono mieszkanie w klasztorze Franciszkanów. Po zniesieniu klasztoru PP. Norbertanek przy ulicy Wiślnej w r. 1802, oddał rząd austriacki Bazyłjanom kościółek przy ul. Wiślnej do użytku duszpaszterstwa.

¹⁾ Ks. Chotkowski Wł. o. c., str. 74, 75.

²⁾ Archiwum m. Krakowa.

³⁾ Ambroży Grabowski mówi w swoich zapiskach: »Ja jeszcze pamiętam kościół na Żłóbku w r. 1798, ale już był zamknięty«.

Kościół »na Żłóbku« oszacowano w r. 1797, dnia 25 września jako obiekt sprzedaży licytacyjnej na 2825 florenów. Według opisu, z przyczyny oszacowania zrobionego ¹⁾, kościół ten był murowany z kamienia, cokół miał z ciosów kamiennych, front i wejście od ulicy św. Jana. Był 7 sążni szeroki a 12 sążni długi, kryty dachówką. Ponad kościołem była wieżyczka mała czerwonymi gontami kryta. Drzwi główne wielkie, dwuskrzydłowe, obite pasami żelaznymi, okno nad drzwiami duże, z kratą żelazną i małymi szybami. Pod oknem wielkim chór murowany, na 2 słupach wsparty. Wnętrze kościoła miało 5° 1' szerokości i tyleż wysokości do oporu sklepienia, które było beczkowem (Kuppel) 3 sążni wysokie. Kościół malowany był fresco (tak!). Po prawej i lewej stronie miał po 2 okna, a za wielkim ołtarzem 1 okno duże z małymi szybami. Znajdowały się w kościele 3 ołtarze i kazalnica, a na filarach kościelnych dwie tablice marmurowe z napisami. Ponieważ Bernardyni, opuszczając kościół, zabrali z niego posadzkę marmurową, podłoga kościoła wyłożoną była deskami.

Za wielkim ołtarzem była zakrystja 3° 1' długości 6° 3' szerokości, a 2° 1' wysokości, w niej 3 okna zakratowane, z szybami małymi, podłoga z desek i dach nad zakrystją również z desek.

Dalsze losy Zboru ewangelickiego, przedtem kamienicy Bróg zwanej, na miejscu którego stanął kościół »Żłobek« OO. Bernardynów, oddany potem Bazyljanom, przedstawimy niżej, teraz podamy hi-

¹⁾ Gebäudebeschreibung des aufgehobenen Basilianer Klosters in Cracau in der Johannissgasse Nr. 460 d. 25 October 1797 aufgenommen. — Akta gubernjalne w Arch. m. Krakowa.

storję 2 następnych kamienic, stojących po prawej stronie kościoła.

Kamienica przylegająca do Zboru ewangelickiego ze strony prawej, mierzyła, jak podaje rewizja z r. 1685-go, szerokości między murami łokci 11 bez ćwierci i długości łokci 34. W połowie XVI-go wieku należała do Piotra Jastrzębia¹⁾ (Jastrąmb, Jastrzamb), kupca krakowskiego (1557), a w r. 1571 jest własnością wdowy po nim Reginy »Jastrzambowej«²⁾ i od tych właścicieli zwała się kamienicą »Jastrzembowską«. W r. 1574 jest już w rękach Henryka Helta, który dnia 23 lipca przeprowadził rewizję³⁾ »ku oglądaniu szkód domowych i potrzebnego budowania kamienicy, którą leży podle Brogu nieboszczyka Piotra Jastrzamba«. P. Helt pokazał wiertelnikom przed domem wschód zły, po którym chodzą do piwnicy z ulicy, drzwi niemasz u niego położystych. U przednich drzwi, t. j. u bramy, zamek puklowany odjęto, a prosty niedobry przybito. W sieni okno na ulicę, błona szklana z 6 kwaterami szklannemi, szyby wybito, a drugie z ołowiem wytłamano, okienniczki dwie drewniane odjęto. Tamże u tego okna dwoje siedzenie po obu stronach kwadratami kamiennymi położone, tamże pod tym oknem na sieni ława z ceglami murowana, z wierzchu kamieniem ciosanym płaskim nakryta, tegoż kamienia niema, tylko trochę połamanego. Tamże w sieni u 2 olmaryjek zamków niemasz, u jednej drzwiczek. U sklepu na dole zamek odjęto, także u olmaryjki w tym sklepie. U wschodu kamiennego po-

¹⁾ Regestr censuum nr. 2512.

²⁾ Toż, nr. 2524.

³⁾ Acta quartual. nr. 1377, str. 122.

ręce drewniane z toczonymi balasami połamane. W izbie na górze 3 okna wytłuczone aż mało przez połowicę i z ołowiem wydarto, tamże u 2 olmaryjek zamki i u ław, co skrzynie są, ułamane, piec niedobry. Przed wielką komnatą kratę żelazną wyłamano; u okna, co na zad rynna światło daje na wschody, błony nie masz i kamień spodni wypadł, przeciw temu oknu olmaryjka w murze.

Na trzeciem (!) piętrze komnata, błona u okna połamana. — Rewizja podała tylko zniszczone objekta, tak, że nie można z niej otworzyć całego planu kamienicy; zdaje się, że to trzecie piętro, to była tylko jedna komnata na osi środkowej kamienicy.

Pod koniec XVI-go wieku należy do Andrzeja Giernsztoka (Kiernstock). W roku 1590, dnia 3 października była rewizja kamienicy zborowej, przy bytności tegoż właściciela. Wtenczas PP. Starsi tegoż Zboru ukazali przewet na gruncie pana Andrzejowym i ścianę »społeczną murowaną, rozebraną, która ściana nie miała gruntu, tylko od ściany Zborowego domu przez wszystek grunt pana Andrzejów (Kiernstocka) tylko na budze była murowana«¹⁾.

W r. 1607 wymienia registr kamienicę tę należącą do »potomków Jędrzeja Kiernsztoka« i Fryderyka Kleina gospodarzem domu²⁾. W r. 1610, dnia 31 października zapisano w aktach wiertelników krak.³⁾, że przyszli »na żądanie p. Mateusza Gruszczyńskiego do kamienicy »Jastrzębowskię«, zdawna nazwanej, którą nieboszczyk Jędrzej

¹⁾ Acta quart. nr. 1377, str. 446.

²⁾ Registr censuum nr. 2572.

³⁾ Acta quartual. nr. 1378, str. 142.

Kiernstok i z małżonką swą za pewnem prawem trzymał, na ul. św. Jana między Zborem a kamienicą narożną potomków Dziulego Delpace, rajcy krakowskiego, leżącej, której to kamienicy potomkowie własni Jędrzeja Kiernstoka i Katarzyny, żony, p. Mateuszowi Gruszczyńskiemu z prawem zupełnem odstąpili«. Gruszczyński Mat. był właścicielem tej kamienicy w r. 1609, dn. 28 czerwca, bo w tymże dniu wykazał przed wiertelnikami, że kamienica była zniszczoną¹⁾. Naprawił ją w roku następnym i wykazał przed wiertelnikami²⁾, że drzwi i odrzwia kamienne, które były wywalone, porządnie naprawił, tarcice w sieni dał nowe, a sień potynkował i pobielił. Na zadzi burk dany i prywet z komórką drewnianą. Podle, niego stajenka nowo wybudowana drewniana, ze żłobem i drabinkami, a nad nią izdebka drewniana z piecem; do tej izdebki schody, ganek przy niej nakryty dachem, z rynną. Dwie ściany graniczne: jedna od kamienicy Dziulego (narożnej) i druga od kamienicy »Pikorzowskiej (na ul. Sławkowskiej) na nowo cegłą przemurowane. Na »zadzi«, t. j. w podwórzu, »kołlinka do pierania chust«. W sieni rynsztok, okna w niej nowe. U sklepu na dole drzwi żelazne, sklepienie naprawione, okno szklane nowe i piec, drzwi z odrzwiami drewnianymi.

Wschód na górę kamienny, balasy nowe, na tym wschodzie sklepik, w nim okno nowe.

Na górze (I piętro) w sieni przed izbą i komnatą posadzka wszystka niemal nowa, okno,

---

¹⁾ Acta quartual., nr. 1378, str. 86.

²⁾ Tamże, str. 141, 143.

ognisko nowo zbudowane. U drzwi izby zamek, hantaba, zawiasy, haki i rygliki nowe, pobielane, tarcice na podłodze nowe i piec. Okna i rynny u nich w tej izbie weneckie nowe, firanki u tych okien bagaziowe, u ław skrzyniastych drzwiczki i zawiasy, w olmaryjkach drzwi nowe, listwy także nowe. Izba była pobielona. W komnacie przeciwko izbie drzwi żelazne, posadzka, okna, listwy nowe.

Wschód na wtóre (II) piętro naprawiony, balasy nowe. Na froncie kamienicy dwie komnaty z oknami na ulicę, w jednej przegroda z tarcic, powała z tramami i deski między belkami. W komnacie z okny na tył, nad komnatą dolną, posadzka nowa, drzwi żelazne i drugie drewniane z zamkami. Na strych drzwi żelazne z wrzeciędzami, na strychu »głina albo pawiment«. Dach nad kamienicą nowy. Wejście do jednej piwnicy z sieni; w drugiej piwnicy pod sienią posadzka niemal nowa wszystka, drugie wejście do piwnic z ulicy, bruk przed kamienicą nowy.

W posiadaniu Mateusza Gruszczyńskiego, późniejszego rajcy krakowskiego, kamienica była aż do jego śmierci. W testamencie z dnia 13 września 1652-go roku (otworzonym d. 22 stycznia 1653 roku)¹⁾ postanawia Gruszczyński, »aby ciało moje było przy kościele OO. Bernardynów na Żłóbku na św. Jana ulicy nowo wybudowanym pochowane, który pogrzeb żeby OO. Bernardyni swym sumptem prokurowali. Za którą czynność, jeżeli to sprawią, tedy na chwałę Bożą i rozmnożenie kościoła i konwentu ich, kamienicę moją własną, w której teraz mieszkam,

---

¹⁾ Liber testamentorum, nr. 773, str. 164 i nast.

konwentowi ich i kościołowi ich obok przyległą, wiecznemi czasy oddaje; onera na niej będące, mniej więcej 4.000 złp., aby deportowali».

Zonie swojej Zofji 1° v. Sulikowskiej, z którą przez lat 30 mieszkał, nic nie zapisał, ponieważ miała od pierwszego męża dożywocie na kamienicy i czynsz pobierała. Dobra ziemskie: Drużkow zapisał wnuczce swojej Justynie Koziarowskiej. — Przeciw temu testamentowi spadkobiercy zaprotestowali de nullitate testamenti, głównie z powodu zapisu kamienicy OO. Bernardynom. Regestra z lat następnych wymieniają tę kamienicę jako spadkobierców Gruszczyńskiego, dopiero w r. 1669 registr wymieniając kamienice duchownych, podaje: »kamienicę Gruszczyńskiego ojcowie Bernardyni w klasztor wpuścili«¹⁾. W r. 1685, dnia 26 października na żądanie OO. Bernardynów wiertelnicy zrobili wizję ruiny kamienicy Gruszczyńskich nazwanej, s p u s t o s z a ł e j, leżącej między kościołem z jednej a klasztorem tychże ojców z drugiej strony. Wizja wykazała, że mur ściany kościelnej, graniczący z tą kamienicą, jest zgniły przez długość kamienicy (34 łokci), mieszkań kamienica sama nie ma, jest ruiną bez dachu, piwnice sklepione są zrysowane, facjata przy wrotach na ulicę zrujnowana. Za tą facjatą w winklu ściany granicznej ciągnie się od ulicy facjata kamienicy klasztornej, narożnej. Ganek sklepiasty ze ścianą wewnętrzną ku tyłowi (t. j. tylna część sieni sklepiona) jest przegniły i miejscami od strony klasztornej pozawalany«. Oszacowano tę spuściznę kamienicę na złp. 550.

---

¹⁾ Registr censuum nr. 2353.

Od r. 1685-go niema już wzmianki w regestrach czynszowych o osobnej kamienicy »Gruszczyńskich«. Weszła ona w zabudowania klasztorne OO. Bernardynów, o których i ta rewizja wspomina, to jest, weszła w narożnik dzisiejszej kamienicy od ul. św. Tomasza.

Klasztor OO. Bernardynów »na Żłobku«, przed włączeniem do niego kamienicy »Gruszczyńskich«, powstał z kamienicy narożnej i drugiej bocznej w przecznicy (ul. św. Tomasza) ku ul. Sławkowskiej leżącej.

Podamy teraz wzmianki o tych dwóch kamienicach, a naprzód o kamienicy narożnej. W połowie XVI-go wieku należała do Jana Ożogowskiego, krawca (1578)¹⁾, który zmarł około roku 1596-go, ponieważ w tymże roku dnia 6 marca nastąpił rozdział kamienicy na żądanie jego potomków²⁾. Podajemy w skróceniu ten podział na części jako charakterystyczny dla ówczesnych stosunków prawnych:

I. Część Zuzanny Ożogowskiej (panny): Komnata na górze wielka nad izbą, z okny w przecznicę i z kominem, izdebka murowana z tej komnaty w bok nad gankiem z okny na zadź, połowica kuchenki, będąca wprzecz (w poprzek) odedrzwi, sionka przed tą komnatą, połowica piwnicy wzdłuż, pod sienią od przecznicy.

II. Część Elżbiety Ożogowskiej, żony Eljasza Waiskopfa: izba wielka na dole w sieni i z komnatą z niej, forszdami przegrodzoną, w której są 3 okna w przecznicę, połowica kuchni i ogniska wprzecz

---

¹⁾ Regestr censuum. nr. 2537.

²⁾ Acta quartual. nr. 1377, str. 599.

od ściany tej kuchni, która jest nad szyćą piwniczną w sieni; połowa piwnicy pod izbą wzdłuż od przecznicy z okny w przecznicy, połowa placu w sieni na dole, tam gdzie są komory drewniane a wprzecz począwszy od ziemi aż do stropu, a to na rogu od ul. św. Jana, z oknem w tę ulicę.

III. Część Katarzyny Ożogowskiej, żony Piotra Puget (Pożet), krawca krak.: izdebka na górze z oknem na ulicę św. Jana, forsztami zagrodzona z sieni, komnata z tej izdebki forsztami także przegrodzona, połowica kuchni na I piętrze nad dolną kuchnią, sionka przed tą izdebką z oknem na ulicę, piwnica sklepista, cała, pod sklepem w sieni, do której piwnicy wchodzenie z ulicy; na dole w sieni $\frac{1}{2}$ placu, gdzie są komory drewniane, od ziemi aż do stropu.

IV. Część Anny Ożog., żony Dra Jana L a t o s z a : izdebka murowana na górze z oknem na ulicę od domu Kiernstokowskiego, kuchenka murowana podle tej izdebki, kownatka murowana z kuchnią z oknem na zadzi, sionka przed tą izdebką z oknem na ulicę wspólne używanie, pół piwnicy pod izbą wzdłuż domu Kiernstokowskiego.

V. Część Jana Ożogowskiego, małoletniego, w którego imieniu wdowa Małgorzata Ożogowska: sklep w sieni na dole przy domu Kiernstokowskim z oknem na ulicę (św. Jana), u którego sklepu są dwoje drzwi żelazne, drugi sklepik, który jest za tym sklepem z oknem na zadź, także z żelaznymi drzwiami, połowica kuchni i $\frac{1}{2}$ ogniska, która jest w sieni nad szyćą piwniczną, $\frac{1}{2}$ piwnicy pod sienią wzdłuż domu Kiernstokowskiego.

Wartość kamienicy Ożogowskiej oszacowano

na 18.000 złp. Była ona jednopiętrową, wejście miała z ulicy św. Jana przy narożu, bokiem wychodziła na przecznicę (dziś ulicą św. Tomasza). W r. 1601 registr wymienia jeszcze ¹⁾: »dom narożny Ożogowski«, a w r. 1607 kamienica jest własnością Dziulego del Pace, Włocha z Florencji, który przybył w r. 1597 do Krakowa. W r. 1613 należy już do »potomków Dziulego« ²⁾, a w r. 1635 zapisuje registr: »kamienica Dziulego na kościół« ³⁾ (obrócona). Nie na kościół, lecz na klasztor OO. Bernardynów przemienioną była, o którym wyżej przy powstaniu kościoła mówiliśmy. Kościół »na Żłóbku« przedzielała wówczas od zabudowania klasztornej kamienica Gruszczyńskiego, która dopiero w r. 1685 weszła do klasztoru.

Wreszcie ostatnia kamienica, która należała do zabudowań klasztornych, była kamienica w przecznicy, t. j. w tyle kamienicy narożnej: »Ożogowskiej potem Delpacych«. Kamienica ta należała w drugiej połowie XVI w. i przez pierwszą połowę XVII w. do rodziny Picus-Zawadzkich, naprzód Dra Stanisława Picusa-Zawadzkiego, który w r. 1590 pokazał wiertelnikom krakowskim porysowaną ścianę tylną kamienicy swojej, »społeczną (wspólną) z kamienicą »Zborową« »przy bytności Jana Zemana, Grzegorza Blanka, Szymona złotnika, mieszczan krakowskich ac Seniorum Caetus Evangelicorum«⁴⁾). Następnie należy kamienica do jego syna Dra Stanisława Picusa-Zawadzkiego. Registr z r. 1654-go podaje: »Kamienica

¹⁾ Registr censuum nr. 2566³

²⁾ Toż, nr. 2582.

³⁾ Toż, nr. 2607.

⁴⁾ Acta quartual. nr. 1377, str. 441.

Pikusowska, tę w klasztor obrócono», a więc w połowie XVII w. przeszła na własność klasztoru OO. Bernardynów przy kościele »Żłóbek« zwanym, z którym dzieliła dalsze losy, opowiedziane poprzednio (ob. str. 131 nn.) aż do chwili, kiedy zabudowania klasztorne i kościół rząd austriacki wystawił na licytację. Opis zabudowania klasztornego sporządzony przez władze austriackie d. 25 września 1797 roku ¹⁾ podaje: »Klasztor był domem narożnym: od kościoła do rogu ul. św. Jana miał 10° 4' szerokości, u w przecznicy 21° 1' długości. Był to budynek jednopiętrowy, 5° wysoki do dachu z attyką: 2 stopy wysoką, grubość murów na dole wynosiła 3 stopy 1 cal.

Od ul. św. Jana było do klasztoru 2 wejścia: jedno bliżej rogu, drugie bliżej kościoła. Wejście pierwsze (t. j. dawniejsze kamienicy Ożogowskiej) miało drzwi drewniane pojedyncze, nad drzwiami małe okno z kratą żelazną i 4 szybami. Sień 6° 3' długa, 2° szeroka i 2° 2' wysoka, sklepiona. W tej części narożnej były 2 izby sklepione, z piecami kaflowymi brunatnymi, okna z kratami, dalej kuchnia z ogniskiem kuchennem i w tyle duża komnata, sklepiona (4° 2' dług., 2° 3' szer., a 2° 1' wysoka) także z piecem brunatnym i 3 oknami zakratowanymi.

Drugie wejście do klasztoru miało drzwi dwuskrzydłowe, drewniane, pasami żelaznymi obite. Za nimi odrzwia kamienne, bez drzwi, nad odrzwiami imię *Maria*, w ornamencie roślinnym z kutego żelaza. Na lewo od wejścia drzwi, żelazną blachą obite, prowadzące do kościoła, rzadko otwierane.

---

¹⁾ Akta gubernialne j. w. (Arch. m. Krak.).

Korytarz dolny, 12° długi a 1° 3' szeroki, miał posadzkę kamienną. Na lewej jego stronie tablica marmurowa z napisem na cześć: Czarnieckiego, dobrodzieja klasztoru. (Zdaje się, że odnosi się to do Jana Cz., miecznika krak., który w r. 1669 był właścicielem kamienicy l. or. 15 i l. or. 8). W korytarzu były drugie drzwi do kościoła, na prawo wejście (schody) sklepione do klasztoru. Podwórze miało 10° szerokości a 5° 3' długości, wyłożone kwadratowymi kamiennymi ciosami, w podwórzu studnia. Po prawej stronie: kuchnia wielka, piekarnia, spiżarnia i wyjazd na przecznice, wszystko sklepione; wejście do 3 piwnic sklepionych i t. d.

Wchodząc na I piętro, były schody sklepione, 1° 3' wysokie, drzwi podwójne, 2-skrzydłowe z kratą z góry. Na I piętrze były cele klasztorne, sklepione, w niektórych celach oprócz pieców kaflowych brunatnych były jeszcze kominki. Oficyny klasztoru murowane, jednopiętrowe, będące w tym czasie w ruinie, miały cele i izby gospodarcze klasztorne.

Dach nad zabudowaniem klasztorne, tak w wiązaniu jak i gontowem pokryciu, był zniszczony. Wartość całego klasztoru oszacowano na 3287 złr. 51¹/₂ kr.

Dnia 14 grudnia 1798 r. Magistrat Jego cesarskiej Mości stołecznego Krakowa, stosownie do dekretu najw. c. k. nadwornej komisji Galicji zachodniej d. 8 listopada 1798 r. zapadłego, ogłosił: »iż tak klasztor, jako i kościół Bazyljański przez trzecią licytację będzie sprzedany d. 22 grudnia. Pretium fisci kościoła: 2825 złr., klasztoru: 3287 złr. 51⁴/₈ kr., to jest za cały gmach: 6112 złr. 54⁴/₈ kr. Na tejże budowli niema żadnych innych ciężarów ani wido-kaufów, tylko, oprócz podatku dymowego, pożyczka

wojenna 27 złr. $7\frac{4}{8}$ kr.« Nie tak prędko znalazł się nabywca na te zabudowania; dopiero na licytacji dnia 16 listopada 1801 roku kupił je Maciej Knotz za 20.062 złp.¹⁾ Ołtarze, ambonę i inne sprzęty kościelne, których niewolno było sprzedawać (według przepisu z r. 1797), dyrekcja budowlana miała polecenie umieścić w jakim stosownym budynku²⁾. Nabywszy na licytacji te budynki, Maciej Knotz, Węgier z pochodzenia, (właściwie jego nazwisko było: Knócz) przerobił je na dom zajezdny, t. zw. oberżę »pod królem węgierskim«. Knotz przemienił kościół na salę balową, a klasztor na mniejsze sale na parterze i pokoje gościnne na I piętrze. Gdy do tego w r. 1818 dokupił kamienicę przyległą tyłami od ul. Sławkowskiej, połączył ten kompleks budynków w jedną całość na cele hotelu, nazwanego później »hotelem saskim«-Hôtel de Saxe, który miał dwa fronty, jeden od ul. św. Jana, drugi od ul. Sławkowskiej, przejazd wspólny z ul. św. Jana na ul. Sławkowską i boczny wjazd od przecznicy, t. j. dzisiejszej ul. św. Tomasza, a poprzednio ulicy »Wolbromskiej«, t. j. tej części ul. św. Tomasza, która jest od ul. św. Jana do ulicy Sławkowskiej, zajmującej całkowicie boczną (północną) stronę »Hotelu Saskiego«.

Na teraz zajmiemy się tylko tą częścią hotelu, która frontem stoi do ulicy św. Jana, a połową w ulicy św. Tomasza. Przerobienie nabytych przez Knotza budynków na oberżę »pod królem węgier-

---

¹⁾ Akta hip. woln. m. Krakowa.

²⁾ Por. Ks. Chotkowski, o. c. str. 78. Między ołtarzami był ołtarz ś. Vilgefortis.

skim« lub też »oberżą Knotza« zwanych, nastąpiło w r. 1802 (i w następnych), jak świadczy czarna marmurowa tablica, wmurowana nad bramą w parapecie między parterem a I piętrem z napisem w formie chronostychu, który zawiera datę 1802:

*Istas InstrVXIt Mathias KnotIVs aeDes patRICIIs
Vrbis CIVIbVs atqVe aLIIs*

Oberża Knotza, dwupiętrowa, była współwłaścicielką żony jego Teresy z Kietreiberów Knotzowej, którą M. Knotz dnia 5 lipca 1806 r. uznał współwłaścicielką dziedziczną¹⁾. Oberża ta znaną była później z redut i balów maskowych, które odbywały się tu w sali na piętrze, wysokiej przez piętro pierwsze i drugie, przerobionej z dawniejszego kościoła »na Żłobku« OO. Bernardynów, więc po lewej stronie bramy wjazdowej, przylegającej do kamienicy l. or. 4. Ta sala balowa służyła też nieraz jako sala na wystawę obrazów, kiedy który z zagranicznych malarzy dzieło swoje Krakowianom pokazać przywiózł. — Maciej Knotz, odznaczający się wielką przedsiębiorczością, nabył w roku 1818 dwie kamienice w ulicy Sławkowskiej, nr. 450, 451, i połączył je w jeden korpus budynkowy z oberżą na ul. św. Jana. Nadto w tymże samym roku 1818, dnia 19 lutego kupił od Rządu Rzeczypospolitej krakowskiej kościół, klasztor i szpital Braci Miłosierdzia (Bonifratrów) na ulicy św. Jana, obecnie l. or. 22 (obacz tamże) za 15.000 złp.

W zabudowaniach ostatnich mieściły się wozownie i stajnie dla koni gości zajeżdżających do jego

---

¹⁾ Akta hip. woln. m. Krakowa.

oberży. Dopiero w r. 1830 umową notarialną z dnia 20 października odstąpił Maciej Knotz budynki bonifraterskie Janowi Mieroszewskiemu, na przerobienie i urządzenie teatru publicznego na przeciąg lat 10-ciu, za co Jan Mieroszewski prawo swoje urządzania balów i redut w teatrze przelał na Macieja Knotza, który też urządzał je w sali oberży swojej.

Po śmierci Macieja Knotza pozostał znaczny majątek w nieruchomościach, oszacowany w roku 1838 ¹⁾, bo oprócz oberży »pod znakiem króla węgierskiego« na ulicy św. Jana (15.212 złp. 19 gr.) i hotelu na ul. Sławkowskiej (297.493 złp. 7 gr.) zostały zabudowania teatru na ul. św. Jana (l. or. 22) wartości 44.281 złp. 7 gr., plac pusty narożny przy ul. Sławkowskiej l. or. 17, gdzie dziś wznosi się gmach Akademji Umiejętności, 3.283 złp. 6 gr., realność na przedmieściu za Nową bramą w Gm. VIII, nr. 297, raitschulą zwana (13.639 złp. gr. 19), gdzie była szkoła jazdy konnej Uniwersytetu krakowskiego, dom w ulicy Szpitalnej nr. 608 (23.814 złp. 17 gr.) i kamienica na Piasku z gruntem nr. 87, oszacowana na 53.625 złp. 8 gr. Sukcessorami tego majątku byli: wdowa Teresa Knotzowa, Józef Knotz, adwokat w Budzie na Węgrzech, Antoni Knotz, kupiec krakowski, Rozyna z Knotzów Heinrichowa w Peszcie mieszkająca, i Teresa z Knotzów Erdelyj, wdowa w Budzie zamieszkała.

Właścicielem »oberży pod królem węgierskim« na ulicy św. Jana był po Macieju Knotzu — Józef Knotz. Na »oberży« ciążył dług 75.000 złp. na rzecz masy spadkowej zmarłego Pawła Hallera, który

---

¹⁾ Dziennik rządowy z r. 1838, dodatek do nru 4/5.

wyrokiem Trybunału d. 18 maja 1843 r. przyznany był jako schedą Karolinie Olearskiej, ustąpiony przez nią cessją z 24 czerwca 1843 r. Józefowi de Hallemburg Hallerowi na własność. O sumę tę dopuszczoną została egzekucja przeciw Józefowi Knotzowi i z tej racji komornik zajął realności temi ciężarami obciążone i opisał je w listopadzie 1845 r.¹⁾

Z opisu tego podajemy tylko ważniejsze ustępy, odnoszące się do kamienicy od ul. św. Jana i połowy jej od ul. św. Tomasza. (Opis części kamienicy od ul. Sławkowskiej podamy przy opisie domów tejże ulicy). *F a c j a t a* »oberży Knotza« od ul. św. Jana murowana, dwupiętrowa, dachem gontowym kryta, pomalowana kolorem blado-zielonym (niejako kolorem herbowym węgierskim), ma na parterze 5 okien, dwa wejścia sklepowe i główny wjazd. Piętro I-e obejmuje 8 okien z parapetami blachą nakrytymi, okna dwa środkowe są oddzielnie rozetami upiększone, pod którymi gżems a w środkowym ustępie tablica czarna marmurowa z napisem, podanym poprzednio. Piętro II ma 8 okien. Od ulicy poprzecznej (św. Tomasza) jest 10 okien i jeden wjazd z 2 pachołkami drewnianymi, do podwórza, oznaczony dwiema okrągłymi marmurowymi tabliczkami: Nr. 448, || Gm. V. Piętro I-e obejmuje okien 11 z parapetami dolnemi, blachami nakrytymi, tyleż okien ma piętro II-gie, »gładko zaprowadzonych«. Druga »kondygnacja« *facjaty* bocznej, t. j. dawniejsza kamienica »Pikusowska«, jest oddzielona szkarpą od poprzedniej, ma na dole 6 okien i wjazd, dwoma pachołkami opatrzony. Piętro pierwsze liczy okien 7,

---

¹⁾ Akta W. Spraw wewnętrz. f. 38 z r. 1845, nr. 10.677.

z których 3 ozdobione są parapetami. Piętro II-gie ma okien 7 pomniejszych, gładko zaprowadzonych, pod dachem włoskim z gontów, w niższej kondygnacji zaprowadzonym o dwóch dymnikach z oddzielną facjatą »w Opatrzność« (t. zn. w trójkąt) sformowaną.

Szematyczny wygląd fasad tej »oberży«, lecz ściśły co do okien, drzwi i kształtu dachu na dawniejszej kamienicy »Pikusowskiej« — jak to wymieniono w powyższym opisie, podaje sztych z połowy XIX w. przechowany w zbiorach Ambrożego Grabowskiego¹⁾ z napisem: »Front in der Johannisgasse Nr. 460 | Front in der Quergasse«.

Wchód główny do »oberży Knotza« od ulicy św. Jana ma drzwi dwuskrzydłowe drewniane, z zamkiem i z antabami mosiężnymi w kształcie głów. Sienią sklepioną, podłoga w niej z desek. Z sieni na prawą rękę są drzwi żelazne jednoskrzydłowe na zewnątrz, a na wewnątrz drugie drzwi drewniane, także jednoskrzydłowe, fasowane o 4-ch filunkach, nrem 1 oznaczone, prowadzące do sklepiku, w którym jest sklepienie w lunety, podłoga z desek, pomalowanie ścian paliowe, piec żelazny o 3 nóżkach na postumencie kamiennym, palenie do tego pieca z sieni. W murze (od sieni) przy oknie framuga z drzwiczkami. Z tego sklepiku wychodzi okno w ul. św. Jana, 2-kwadratowe, podwójne z 20 szybami arkuszowymi, opatrzone kratą żelazną o 9-ciu prętach. Z tego »sklepiku« prowadzą drzwi do drugiego sklepu (ku północy zwróconego), w nim sklepienie, podłoga, piec żelazny, okno w ul. św. Jana, dwukwaterowe

¹⁾ Obecnie w Archiwum a. d. m. Krakowa, w tomie: »Kraków w obrazkach«.

z kratą żelazną, i drugie drzwi ku zachodowi, prowadzące do przechodu, gdzie są schody pryncypalne. Drzwi są dwuskrzydłowe, fasowane, o 2 filunkach od dołu, a od góry 4-ma szybami oszklone. Ze sklepu drugiego ku północy są drzwi 2-skrzydłowe do sali jadalnej Nr. 3 (narożnej). W niej podłoga z desek, sufit pomalowany, ściany zielono malowane, piec żelazny we framudze, okien 3, z których jedno w ulicę św. Jana, a 2 w przecznicy, każde z osobna, z kratami żelaznymi, i wyjście na przecznicy o podwójnych drzwiach, t. j. wewnętrznych fasowanych z filunkami i szybami 2 od góry i drzwiach zewnętrznych »szalowanych«. Z tej sali są drzwi do pokoju 4-go, w nim sufit gipsowy, komin szafiasty z drzwiczkami żelaznymi, piec żelazny, okna 2 dwukwaterowe do przecznicy z kratami żelaznymi. Następuje potem pokój 5-ty i 6-y ze sufitami. Z pokoju 6-go drzwi do przechodu wrotnego z przecznicy.

Z pokoju 4-go prowadzą drzwi do przechodu, gdzie są schody pryncypalne. Za schodami ku zachodowi jest kuchnia. W niej posadzka z cegły, sklepienie, pod którym wielkie ognisko z kapą, i szyja piwniczna. W tej kuchni jest »wystyma«, »która 5 stopniami w kształcie kondygnacji jest zaprowadzona, stąd w ostatniej kondygnacji stopnia górnego jest okienko z 4 szybami, na podwórze (na zachód) wychodzące«. Z kuchni jest wyjście na podwórze. Za kuchnią jest schowanie, sklepienie, z posadzką ceglana i spiżarnia.

W sieni głównej jest przy schodach wejście do piwnicy i wejście (na lewo) do sali bilardowej, w której podłoga z desek i sklepienie na wiel-

kich czterech filarach znacznej grubości, każdy filar od dołu aż do góry jest powleczony filunkami drewnianymi; pod sklepieniem są cztery pręty żelazne do oświetlenia bilardu w nocy, 2 piece żelazne z paleniem ze sieni, a w murze od sieni komin szafiasty, małe okienko do sieni. Drugie drzwi prowadzą ze sali do podwórza, na które wychodzą 3 okna. Do ul. św. Jana są ze sali dwa okna i wychód z drzwiami podwójnymi.

Facjata tylna (t. j. od podwórza) ma 4 okna i troje drzwi, piętro I okien 5 po sobie idących i 2 wyjścia drzwiowe na ganek, drugie piętro także 2 wyjścia i 3 okna równe a 2 małe. Facjata tylna domu od przecznicy jest »pawilonowa«, dwupiętrowa. Pawilon dolny ma drzwi do składu wąskiego i drugie drzwi do przechodu ku przecznicy. Piętro I i II ma po troje drzwi i po jednym oknie.

Podamy jeszcze opis sali, w której odbywały się owe sławne dawniej bale krakowskie, koncerty itp., którą jeszcze wielu pamięta do czasów ostatnich.

Z sieni głównej wjazdowej są po prawej ręce schody »pryncypalne« drewniane od dołu aż pod altanę czyli latarnię oszkloną z jednostajną poręczą, w sztachety opatrzone. Po przejściu 22 stopni jest sień I-go piętra w kształcie korytarza, z oknem na północ i sufitem gipsowym. Z tej sieni jedne drzwi na ganek, drugie drzwi dwuskrzydłowe (Nr. 2) do przedpokoju sali. Przedpokój, w którym podłoga z desek i sufit gipsowy, ma jedne drzwi do t. zw. »schowania«, drugie na schody na galerję dostępową ułatwiającą, trzecie drzwi: jednoskrzydłowe, fasowane, o 4 filunkach, w futrynie drewnianej prowadzą do sali dużej, galerję w około gankiem

drewnianym upiększonej. W tej sali jest posadzka dębowa we fryzy, sufit gipsowy pomalowany, 2 framugi w ścianie od strony północnej, w których są dwa piece ceglane, okien 3 od ul. św. Jana a 2 od podwórza; między temi dwoma oknami drzwi na ganek wychodzące (w r. 1845 zakasowane). Galeria, zajmująca piętro drugie, »włączona do sali«, ma wejście z przedpokoju sali po 28 stopniach, okna 3 dwukwaterowe na ulicę św. Jana, zamykane z galerji od dołu w miejsce szyb taflowych okiennicami, od tyłu są także 3 okna, w kształcie drzwi szklanych urządzone, z kratami żelaznymi, z nich drzwi środkowe prowadzą na ganek II-go piętra. W tej galerji jest po jednej i drugiej stronie razem 6 framug drewnianych, filunkami drewnianymi wypełnionych.

Z sali dużej były jeszcze drzwi do bufetu o jednym oknie na ganek I-go piętra. Z sieni I-go piętra było jeszcze wejście do kuchni wielkiej i do sali mniejszej, w której posadzka we fryzy dębowa, sufit gipsowy z 2 rozetami, kominek, piec żelazny, 3 okna od ul. św. Jana. Za kuchnią pokoje z oknami w przecznicę.

Piętro II-gie miało ten sam rozkład w części narożnej od ul. św. Jana i przecznicy, jak piętro I-e.

W połowie XIX w. przeszła »oberża Knotza« (wraz z zabudowaniami od ul. Sławkowskiej) na własność rodziny Hallerów (Cezara Hallera). W roku 1854 wynajętą została na koszary II-go pułku artylerji polnej austriackiej, który mieścił się w niej jeszcze w r. 1858¹⁾. Po usunięciu się artylerji,

---

¹⁾ Akta Budownictwa miejskiego.

budynek przeznaczony był na użytek hotelowy a sala duża na bale i reduty, które tu nadal się odbywały. Za Hallerów budynek uległ »sprostowaniu«, szczególnie od ul. św. Tomasza zniesiono tu dwie kondygnacje dachu, wprowadzając monotonną jedną linię fasady i gzymsu górnego. W r. 1913/14 przerobiono dolne ubikacje pod salą balową na »kino-teatr »Sztuka«, włączając do niego bramę i przejazd główny, tak, że kamienica ta od ulicy św. Jana ma wejście wąskie z ulicy, prowadzące wprost na I-e piętro, i kilka wejść do »kina«, przez co oszczędono fasadową architekturę. Również i strona północna (od ul. św. Tomasza) uległa przeróbkom przez wybicie kilku drzwi sklepowych w oknach parteryowych.

W r. 1921 cały »Hotel saski«, tak od ulicy św. Jana jak od ul. Sławkowskiej przeszedł z rąk rodziny Hallerów na własność Polskiego Tow. handlowego S. A. w Krakowie.

L. or. 8, sp. 292, Gm. IV, 461. Do kamienicy tej nie wiele odszukaliśmy materiału archiwalnego, zwłaszcza do jej historii z czasów dawniejszych. O ile wynika ze zestawienia domów w rejestrach czynszowych, którymi się posługujemy, to kamienica ta należałaby w połowie XVI-go w. (1557) do kupca krak. Jakóba Scharfenbergera¹⁾ a w r. 1578 do Szymona Szarfenbergk'a²⁾. Jest także w tym rejestrze taka zapiska przy domie poprzednim od domu Szymona Sch. »Jakub Szarfenberg mniej

---

¹⁾ Regestr censuum nr. 2512.

²⁾ Toż, nr. 2573.

zapłacił niż dawniej, ponieważ obrabowany został przez łotrzyków około m. Opoła na Śląsku. (Spoliatus a latronibus circa Opolium in Silesia).

Wkońcu XVI-go w. należała do Kaspra Chodowica, który nie żył już w r. 1601, registr¹⁾ z tego roku wymienia bowiem: »dom nieboszczyka K. Chodowicza: Paweł Hipolit, gospodarz, Stanisław Chodowic kuśnierz«. Paweł Hipolit był przysiężnikiem wyższego prawa. W r. 1613 kamienica należy do Stanisława i Adama Chodowiczów²⁾, synów Kaspra. Z rąk mieszczańskich (Chodowiców) przechodzi następnie do rodziny szlacheckiej Szembeków. Registr z r. 1647 wymienia, że mieszka w niej: Szembekowa³⁾. Nazywa się też kamienicą »Szembekowską (1652)⁴⁾ na rogu« (1656). W r. 1669 wymienia registr właścicielem Gabryela Szembeka⁵⁾, który jest nim także w r. 1672-gim⁶⁾.

W r. 1682-gim jest własnością⁷⁾ Jana Czarnieckiego (Czarneckiego) h. Łódzia, podstarościego, sędziego grodzkiego i miecznika krak. Z tego ostatniego tytułu zapisuje registr z r. 1691 kamienicę tę jako własność »p. miecznika koronnego alias krakowskiego«⁸⁾. Mieszka w tej kamienicy w tym roku Michał Zaykiewicz, Zaykowicz, cyrulik krak.,

---

1) Registr censuum nr. 2566.

2) Toż, nr. 2582.

3) Toż, nr. 2620.

4) Toż, nr. 2623.

5) Toż, nr. 2653.

6) Toż, nr. 2662. Nowolecki w Wykazie domów m. Krakowa, 1878, podaje mylnie że, Gabryel Szembek był właścicielem tej kamienicy w r. 1572.

7) Toż, nr. 2684.

8) Toż, nr. 2712.

tak samo i w r. 1695-ym¹⁾. J. Czarniecki był także właścicielem kamienicy, która potem weszła w budynek pałacu ks. ks. Lubomirskich (ob. str. 75). W r. 1698-ym należy już do »p. miecznikowej krak.« t. j. wdowy po Janie Czarnieckim, Katarzynie z Chrzanowskich Czarnieckiej, matce Michała, kanonika krak., deputata na trybunał koronny w r. 1695. Następnie powraca kamienica do rodziny Szembeków, gdyż w r. 1714 jest własnością księdza Michała Szembeka, sufragana krak.²⁾, który zakłada w tymże roku w kamienicy szpitalik dla chorych, powierzając opiekę nad nim Siostron Miłosierdzia, sprowadzonym z Warszawy³⁾. Szpitalik ten mieścił się początkowo w 2 izbach czyli infirmerjach: na dole dla sześciu mężczyzn, na I piętrze dla 6 kobiet, których pielegnowało cztery a potem sześć Sióstr Miłosierdzia. Była tu także apteczka z ziołami i likworami dla chorych, oraz mała kapliczka z ołtarzem N. P. Marji Niepokalanie Poczętej dla chorych i sióstr⁴⁾. Odtąd »kamienica »Szembekowska« nazywa się »klastorkiem PP. Miłosiernych« (1719), lub »kamienią PP. Charytek«⁵⁾ (w r. 1734, 1741).

W r. 1773-cim należy do »starościны wolbromskiej« t. j. do Urszuli z Morsztynów Dembińskiej, żony starosty wolbromskiego: Franciszka Dembińskiego.

W r. 1823 dnia 29 marca Urszula z Morsztynów Dembińska, starościna wolbromska, sprzedała

¹⁾ Registr censuum nr. 2723.

²⁾ Toż, nr. 2773.

³⁾ Głębocki, Zakłady dobroczynne w Krakowie, str. 268.

⁴⁾ Pruszcz: Klejnoty Krakowa, Kraków 1745, str. 47.

⁵⁾ Toż, nr. 2781, 2852, 2799.

kamienicę córkom swoim: Barbarze Czackiej i Salomei Wielhorskiej, żonie Józefa Wielhorskiego, generała wojsk pol. W następnym jednak roku Salomea z Dembińskich Wielhorska, »będąc z prawa naturalnego spadku po zmarłym ojcu Franciszku Dembińskim i z układu ze współspadkobiercami właścicielką kamienicy »Wolbromska« zwanej, przylegającej tyłami do kamienicy l. 447 w ul. Sławkowskiej (dzisiaj Grand Hotel), sprzedała ją synowi swojemu Janowi Nep. Wielhorskiemu i jego następcom za 12.400 złp., zastrzegając sobie prawo dożywocia w tejże kamienicy¹⁾. Wielhorski był właścicielem jeszcze w r. 1826. Obie kamienice t. j. kamienica na ul. Sławkowskiej i na ul. św. Jana i boczne ich ściany od dzisiejszej ul. św. Tomasza a wówczas ulicy »Wolbromską« zwanej, otaczał łańcuch żelazny utwierdzony na kamiennych pachołkach, w pewnych odstępach od siebie w ziemię wpuszczonych. Łańcuch ten żelazny wraz z kamiennymi pachołkami ofiarowała starościna wolbromska (Urszula z Morsztynów Dembińska) na »obwiedzenie kościoła św. Wojciecha na Rynku w miejsce dotychczasowych barjer drewnianych«. Senat Rządzący woln. m. Krakowa, przyjmując tę ofiarę d. 8 kwietnia 1823 roku²⁾, polecił Ekonomowi miejskiemu słupy kamienne i łańcuch żelazny osadzić na około kościółka św. Wojciecha. Pachołki kamienne, zwieńczone łańcuchem żelaznym, otaczają też do dzisiaj ten mały kościółek na Rynku krakowskim.

W niedługim czasie potem starościna wolbrom-

---

1) Akta hipot. woln. m. Krakowa.

2) Do nru 1145 Dz. G. Sen.

ska wraz z córką swoją Salomeą Wielhorską kazała w kuźnicach swych w Wolbromiu odlać nowe łańcuchy i otoczyć niemi na pachółkach kamiennych jeszcze kościół św. Anny, NP. Marji i św. Trójcy (OO. Dominikanów). Otoczenie łańcuchami kościołów wspomnianych widzimy dotąd. Pachółki kamienne zwieńczone łańcuchem żelaznym otaczają też dawny cmentarz przy kościele św. Anny: stronę zachodnią i południową kościoła, przylegającą do plantacyj krak.; są także wokół kościoła NP. Marji. Otoczenie łańcuchowe obu tych kościołów w pewnych częściach pochodzi jeszcze z daru pani starościny wolbromskiej. Łańcuch i pachółki kamienne otaczające dzisiaj kościół OO. Dominikanów są już późniejsze. postawione zapewne po pożarze kościoła (w r. 1850), Za ten dar dla czterech świątyń krakowskich miasto umieściło na boku wieży kościoła św. Anny od strony zachodniej marmurową tablicę z napisem ¹⁾:

URSZULI z MORSZTYNÓW DEMBIŃSKIEY
SALOMEI WIELHORSKIEY IEY CÓRCIE
ZA OZDOBĘ CZTERECH ŚWIĄTYŃ
PRZEZ OTOCZENIE ONYCH ŁAŃCUCHEM
NA WŁASNYCH KUŹNICACH ODLANYM
WDZIĘCZNE MIASTO
1825.

Starościna wolbromska, która doczekała się późnej starości, była typową i oryginalną matroną krakowską w pierwszej połowie XIX w. O niej pisze ks. biskup Łętowski w swoich »Miscellanea« (Kraków 1866, t. I, str. 128), że w starości chodziła

---

¹⁾ Napis ten przepisał dla nas p. Dr. Adam Bochnak.

jeszcze na korkach, z głową ufryzowaną i upudrowaną i wyglądała jak wielki ołtarz a liczyła się do pierwszych dam w mieście. Pani to była wielka i szanował ją świat a mianowicie Austriacy, dla których po kuźniach swoich dała łać kule i kartacze a w r. 1809 strzelali nimi do nas. Żyła długo — przypominała stary Kraków.

W r. 1860 kamienica »Wolbromska« należy do Sedlmayera Józefa. Z tego czasu mamy plan tej kamienicy ¹⁾ (r. 1869), który wykazuje charakterystyczne jej założenie. Wejście do kamienicy jest przy murze granicznym kamienicy l. or. 10, ma na froncie bramę wjazdową. Sień jest sklepioną w części przedniej. Z sieni na lewo wejście do izby o sklepieniu beczkowem, z dwoma oknami na ul. św. Jana. W izbie tej od sieni jest w murze palenie do pieca, który występuje na izbę. Izba ta przednia nie ma wejścia do izby następnej. Drugie wejście do izby trzeciej jest przy końcu sieni. Izba ta o dwóch oknach, wychodzących w przecznice, ma również sklepienie beczkowe. Z tej izby jest wejście do wąskiej izby, przylegającej do izby pierwszej. Okno w niej jedno na przecznice, umieszczone w kącie przy murze, naprzeciw okna komora wąska, ciemna. Do czwartej izby, o jednym oknie w przecznice, jest wejście od podwórza. Plan pierwszego piętra przedstawia inny rozkład izb. Izba pierwsza i druga ma ścianę oddzielającą je, wystawioną na sklepieniu izby dolnej, a nadto zrobione tu jest przejście na ganek podwórzowy I-go piętra, korytarz ten powstał przez zmniejszenie szerokości obu izb tylnych i wystawienie

---

¹⁾ Archiwum Budownictwa miejskiego.

ściany na sklepieniu izb. Od strony przecznicy są trzy szkarpy dla wzmocnienia facjaty bocznej kamienicy.

W r. 1870 kamienica ta była własnością Henryka Prędowskiego. W l. 1885—1890 należy do Jadwigi hr. Rostworowskiej, potem do ks. Marceliego Czartoryskiego, wreszcie (1893) do Eustachego Jaksy Chronowskiego, właściciela Grand-hotelu. Kamienica połączoną została z przyległymi zabudowaniami Grand-hotelu własności Chronowskiego, a w r. 1908 dobudowano na niej piętro trzecie według planów architektury Tadeusza Stryjeńskiego. Pokoje frontowe od ul. św. Jana na I i II p. nie uległy zmianie, przerobiono tylko klatkę schodową, zmieniając ją na krytą galerję żelazo-betonową. Dobudowane III-cie piętro zajmuje ubikacje dla służby hotelowej. Parter kamienicy (wraz z sienią od ul. św. Jana) przemieniono na sklepy¹⁾.

Dawniejsza brama zachowała portal, zakończony półkolem, na którem w środku biegnie półkolem wieńiec z liści, przerywany kamiennym zwornikiem łuku. Dawniejsza sień przemieniona obecnie na sklep z wejściem z ulicy, ma przy licu ściany frontowej od wewnątrz filar kamienny z architrawem, brzeg filara jest szeroko fazowany, cokół jego biegnie w dalszym ciągu przy ścianie frontowej (od wewnątrz sklepu). Ta dawniejsza sień ma sklepienie beczkowe.

W tyle za dzisiejszym sklepem jest ubikacja, do której wejście z podwórza. Ta izba ma sklepienie beczkowe przy ścianie podwórzowej, w dalszej części sufit. W tej ubikacji przy ścianie l. or. 10 wystaje prawie na

---

¹⁾ Akta Budownictwa miejskiego.

¹/₂ długości izby sklepienie schodów piwnicznych z wejściem od podwórza. W sklepie frontowym (dawniejszej sieni) widać w ścianie po lewej ręce gżems kamienny (obecnie tapetą zaklejony) nad-drzwiowy. Wejście tych drzwi zabite deskami, prowadziło do izby narożnej frontowej dwuokiennej, do której obecnie jest wejście z ulicy. Mieści się tu dzisiaj wypożyczalnia książek »Czytelnia naukowa«. Izba pierwsza frontowa ma obok wejścia okno na ulicę św. Jana i drugie w ulicę św. Tomasza, sklepienie w tej izbie beczkowe z lunetami. Za tą izbą jest mała izdebka, również o sklepieniu beczkowym z jednym oknem w ul. św. Tomasza i z wnęką naprzeciwko okna. Dalsze ubikacje parterowe od ul. św. Tomasza (zajęte obecnie przez »Drukarnię poznańską«) mają sklepienia pełnej beczki, wycięte tylko przy oknach z powodu powiększenia okien. Parter więc tej kamienicy zachował się jeszcze prawie w tym stanie, jak go podaje plan z r. 1869, oprócz niektórych okien, przerobionych na wejścia z ulicy. Powierzchnia tej kamienicy zajmowała 439 m², przed włączeniem jej do budynku »Grand-hotelu«.

L. or. 10, sp. 293, Gm. IV, 462. W połowie XVI w. należała do Jana mydlarza (1557)¹⁾, 1564²⁾ a w r. 1571-ym właścicielką jest »Katarzyna wdowa mydlarzowa«³⁾, zapewne poprzednio żona Jana mydlarza. W r. 1578 wymieniony jest właściciel: Jan Richardi, mydlarz⁴⁾, a w r. 1582 już inny my-

¹⁾ Regestr censuum, nr. 2512.

²⁾ Toż, nr. 2516.

³⁾ Toż, nr. 2524.

⁴⁾ Toż, nr. 2537.

dlarz Krzysztof Słowikowski¹⁾. W posiadaniu jego jest jeszcze w r. 1613-ym²⁾. W r. 1635 zapisuje registr tę kamienicę jako należącą do wdowy Słowikowskiego³⁾, w r. 1647 do potomków Pawła Słowikowskiego⁴⁾, lub PP. Słowikowskich (1652). Jeden z tych spadkobierców Szymon Słowikowski zabezpieczył na kamienicy sumę widerkaufową 1000 złp. z 6⁰/₁₀ na rzecz Zgromadzenia XX. Mansjonarzy kościoła NP. Marji dnia 23 czerwca 1654 r.⁵⁾. Następnie należy do Andrzeja Węgrzynowicza, rajcy krakowskiego (1656)⁶⁾. Mieszkał wtenczas tutaj: Marcin Tencer, kupiec krak. W r. 1659 należy do Zofji Węgrzynowiczowej, rajczyni krak., wdowy poprzedniego właściciela. Zofja Węgrzynowiczowa aktem z 21 lutego 1659 r. zabezpieczyła na tej kamienicy sumę widerkaufową 1500 złp. z 6⁰/₁₀ na rzecz Zgromadzenia XX. Spowiedników kościoła NP. Marji⁷⁾. W r. 1681 jest w rękach Andrzeja Krauza, ławnika krakowskiego⁸⁾, również w roku 1685-ym. W dziesięć lat później w r. 1695 kamienica »Węgrzynowiczowską« należy do Chrystjana Nagielskiego, (Nakielskiego) ławnika a potem wójta krakowskiego⁹⁾. W r. 1710 należy już do jego successorów¹⁰⁾ t. j. do Barbary Łącznikiewiczowej, która

¹⁾ Registr censuum nr. 2553.

²⁾ Toż, nr. 2582.

³⁾ Toż, nr. 2607.

⁴⁾ Toż, nr. 2620.

⁵⁾ Akta hip. woln. m. Krak.

⁶⁾ Registr censuum nr. 2627.

⁷⁾ Akta hip. woln. m. Krakowa.

⁸⁾ Registr censuum nr. 2684.

⁹⁾ Toż, nr. 2723.

¹⁰⁾ Toż, nr. 2762.

w r. 1710 dnia 19 grudnia zabezpieczyła na kamienicy widerkauf 1000 złp. z 7% na rzecz klasztoru XX. Augustjanów¹⁾. W r. 1727 registr²⁾ wymienia właścicielem kamienicy Kajerskiego. Był to Walenty Kajerski, sekretarz królewski i syndyk miasta Krakowa, który ożenił się z właścicielką tej kamienicy Barbarą 1° v. Łącznikiewiczową. W kamienicy Kajerskiego mieszkał w r. 1734 »pocztmagister cum familia«, t. j. Andrzej Erbs. Zajmował mieszkanie na parterze i I-em piętrze i widać, że nie bardzo oszczędzał tego mieszkania, skoro Walenty Kajerski sprowadził dnia 20 kwietnia 1739 roku urzędową rewizję »zniszczenia mieszkania, które trzymał p. Andrzej Erbs, postmagister krakowski, z którego się tenże teraz po Wielkiejnocy (29 marca) wyprowadził«³⁾. (Wynajął mieszkanie w sąsiedniej kamienicy, ob. l. or. 12). Zniszczenie mieszkania, zajmowanego przez Erbsa wraz ze swą rodziną i służbą (pocztową), było znaczne. Podajemy z tej rewizji tylko szczegóły odnoszące się do kamienicy, i tak: »ryglów i kluczy u drzwi niema, w oknie sieni okiennice od dołu przez psa powygryzione, podłoga w sieni zniszczona. Do sklepiku dolnego okienko zepsute i posadzka w nim także zepsuta. W izbie na zadź są trzy szafki pod oknami, ściany otaflowane, na ścianie od zadzi szkarpa kamienna, tamże stajnia i kuchnia ze spiżarką, w której szafka malowana zepsuta — do piwnicy prowadziły drzwi ze sieni.

Na I-em piętrze poręcze żelazne z muru wyrwane, nad wschodami krata do zamykania popso-

1) Akta hip. woln. m. Krakowa.

2) Registr censuum nr. 2849.

3) Acta quart. nr. 1405.

wana, esy po obydwu stronach wyłamane, w izbie z oknami na ulicę parapety otaflowane, fundament u pieca wzruszony: »noże na nim wycierano«. Na I piętrze był także jeden pokoik i »gabinet« sklepiony, na sali tynk poodbijany i szyby w oknach stłuczone. Na II-giem piętrze stół na »sali« popсовany. Rewizja dodaje, że p. Erbs wyprowadził się bez zawiadomienia pana Kajerskiego, odesłał tylko »klucze od kraty żelaznej na wschodach i »od sklepu, gdzie była poczta«.

W r. 1755 dnia 24 marca przed aktami ławniczemi krakowskimi zeznała Barbara 1° v. Łącznikiewiczowa, 2 v. wdowa po Walentym Kajerskim, że »ustąpiła na własność« kamienicę swą — Krzysztofowi Nałęcz Rudnickiemu, podwojewodziemiu i sędziemu wielkorządowemu krakowskiemu¹⁾, leżącą między kamienicami Sióstr Miłosierdzia (Religiosarum Virginum Charitatis) narożną, t. j. l. or. 8 a, kamienicą »Winklerowska« z drugiej strony (l. or. 12). W posiadaniu Rudnickiego była kamienica ta jeszcze w r. 1764-ym²⁾.

W r. 1773-cim należy do Józefa Michałowskiego, sędziego grodzkiego krakowskiego³⁾, którego wymienia jeszcze »Opis Krakowa z r. 1791-go i 1795. Następnie jest własnością Jana Weryha Darowskiego, którego wdowa Izabela z Zapolskich Darowska sprzedała tę kamienicę za 8.500 złp. Dawidowi Obschelwitzowi (właścicielowi kamienicy l. or. 12) za sumę 8.500 złp. w r. 1825-ym⁴⁾, który na

1) Scabinalia Crac. nr. 46, str. 227—228.

2) Registr censuum nr. 2822.

3) Toż, nr. 2835.

4) Akta hipot. woln. m. Krakowa.

obydwu kamienicach zabezpieczył sumę 600 dukatów w złocie obrączkowym dnia 30 lipca 1825 r.¹⁾, wypożyczonej z masy spadkowej po Michale Szymańskim t. j. małoletniej córki Michaliny Szymańskiej. Na zaspokojenie tej sumy a na żądanie Anny z Szopowiczów 1 v. Szymańskiej żony 2 v. Jana Dąbrowskiego, obywatela Królestwa Polskiego, w imieniu małoletniej córki Michaliny Szymańskiej wystawiono tę kamienicę na licytację w cenie szacunkowej 16.321 złp. dnia 15 listopada 1832 r.²⁾. Nabył ją S z y d ł o w s k i, który w r. 1833 prowadził spór ze sąsiadem prof. Czajkowskim (l. or. 12) o mur graniczny (wspólny) i jego nadmurowanie³⁾. W r. 1860 właścicielem jej jest Dr. Ignacy Woźniakowski⁴⁾ a w r. 1868 należy do Tomasza Muszyńskiego, za którego zasypano starą studnię, zanieczyszczoną, a wspólnie z miastem wybudowano studnię nową⁵⁾. W r. 1878 posiada tę kamienicę Eufrozyna Kruszevska, następnie w r. 1880 Jacek Odolski, który tegoż roku wystawił na budynku frontowym i oficynie jednospadkowy dach ogniotrwały³⁾.

W r. 1901 należy do Eustachego Jaksa Chrońskiego, właściciela Grand Hotelu i kamienic: l. or. 8 i l. or. 12, który w r. 1906-ym wystawił na froncie kamienicy z okna II-go piętra wykuszokienny⁵⁾ a na dole zrobił wejście sklepowe z dawniejszego wejścia bramy. Z dawniejszej bramy zachował się do dzisiaj na zewnątrz piękny kamienny portal re-

1) Akta hipoteczne woln. m. Krakowa.

2) Dziennik rządowy z r. 1832, dodatek do nru 34.

3) Akta Budownictwa miejskiego.

4) Kalendarz J. Czecha na r. 1861.

5) Akta Budownictwa miejskiego.

nesansowy, z kutą bramą żelazną w nadprożu bramy. (Rysunek bramy z portalem, podaje Fr. Mączyński, Ze starego Krakowa, tabl. 33). Dawniejsza sien, obecnie sklep przez całą głębokość kamienicy t. j. aż do podwórza, nie ma sklepienia, tylko gładki sufit, przerwany w połowie długości sklepieniem półokrągłym. Również półokrągłe sklepienie zachowało się przy ścianie tylnej (od podwórza), gdzie dawniej był wyjazd na podwórze. W tej przestrzeni wyjazdowej jest obecnie szerokie okno do podwórza ostrołukowe, zrobione później. Przy oknie od strony podwórza jest znacznie występująca szkarpa, sięgająca aż pod II piętro. Przy murze kam. l. or. 12 jest obecnie wejście do sklepu, w którym jest gładki sufit. Za sklepem jest dawniejsza tylna izba, również ze sufitem, o 2 oknach w podwórze. Okna oddziela kamienna kolumna, której głowica toskańska, trzon porządku rzymskiego. Druga taka sama kolumna jest przy brzegu okna lewego. Kolumny są przez wysokość okna, i spoczywają na szerokim parapecie okien.

L. or. 12, sp. 294, Gm. IV, 463. W drugiej połowie XVI w. (1582) należy do Hieronima Z al i a s o w s k i e g o ¹⁾, po śmierci jego jest własnością Izabeli z Zaliasowskich Alantse, żony Zygmunta Alantsego, która w r. 1596 d. 6 kwietnia zabezpieczyła sumę widerkaufową 200 złp. z 5% Szpitalowi św. Ducha ²⁾. Regestra czynszów nazywają ją w następnych latach kamienicą p. Alantsego (Zygmunta) rajcy krak. W r. 1611 Jan Baptista Petrini, architekt ówczesny w Krakowie, wspólnie z p. Janem (zapewne

¹⁾ Registr censum nr. 2553.

²⁾ Akta hip. wolnego m. Krakowa.

Trevano) mularzem wywiódł brandmury z obu stron kamienicy Zyg. Alantsego¹⁾. Po jego śmierci w r. 1640 wdowa po nim Katarzyna (!) wraz z synem Jerzym Alantse przedłożyła dnia 10 stycznia testament zmarłego, w którym tenże zabezpiecza na kamienicy widerkauf złp. 600, z procentem 5, na rzecz profesora i uczącego się astrologji, przez ks. Sylwestra Regulskiego legowany²⁾.

W połowie XVII-go wieku — już w r. 1647³⁾, należy do Krzysztofa Krauza, ławnika a następnie rajcy krakowskiego. W jego posiadaniu jest jeszcze w r. 1672⁴⁾. Zwała się też ta kamienica od właściciela: kamienicą »K r a u z o w s k ą«. Krzysztof Krauz był tym właśnie rajcą krakowskim, który w r. 1661 kosztem swoim sprawił miejską pieczęć większą i mniejszą i spowodował uchwałę rajców krakowskich, że w herbie miasta w otwartej bramie »in honorem civitatis huius metropolitanae« umieszczono orła polskiego, który od tego czasu udostajnia herb miasta⁵⁾. Następnie należy do spadkobierców Krauza, Winkler ó w (1674), do Kaspra Winklera (1695)⁶⁾ i sukcesorów. Z początkiem XVIII-go wieku jest własnością Ochockiego (Ochodzki) (1700)⁷⁾ a w dziesięć lat później do »pani Ochockiej« (1710), wdowy poprzedniego. W kamienicy tej mieszkał w roku 1714

¹⁾ Tomkowicz S. Przyczynki do hist. kultury Krakowa, 1912, str. 109.

²⁾ Akta hipoteczne woln. m. Krakowa.

³⁾ Regestr censuum nr. 2620.

⁴⁾ Regestr censuum nr. 2662.

⁵⁾ A. Chmiel, Pieczęcie m. Krakowa, Kraków, 1909, str. 40.

⁶⁾ Regestr censuum nr. 2723.

⁷⁾ Toż, nr. 2762.

Zarzucki malarz ¹⁾). Jeszcze w r. 1716 nazywa się kamienicą »Winklerowską« a około r. 1720 należy do p. Zaliwskiej lub Zaleskiej ²⁾). Jej własnością jest jeszcze w r. 1727 ³⁾). Wtenczas mieszka tutaj p. Łukaszkieviczowa a kamienica w r. 1734 należy już do Łukaszkiewiczów ⁴⁾), rodziny kupieckiej krakowskiej i w jej posiadaniu pozostaje do r. 1762. Między tymi właścicielami spisy »czynszów od domów« wymieniają w r. 1735 księdza Józefa Łukaszkievicza — kanonika katedralnego krakowskiego (um. 5 marca 1761 r.). W r. 1741 mieszkał tutaj pocztmajster krakowski Erbs ⁵⁾), o którym mówimy przy kamienicy l. or. 10. W rewizji kamienicy sąsiedniej (l. or. 10) Krzysztofa Rudnickiego, sędziego wielkorządowego krak., z dnia 29 stycznia 1756 r. stwierdzono, że mur graniczny od kamienicy Rudnickiego nachylony jest w podwórze kamienicy księdza kanonika Łukaszkievicza i upadkiem grozi ⁶⁾). Przy tymże murze kamienicy księdza Łukaszkievicza, czytamy dalej w rewizji, »znajdują się ganki drewniane na gęstych kroksztynach drewnianych. Przy tym samym murze za dawniejszych czasów był ganek murowany sklepiony, którego i temi czasy znaki jeszcze są, gdyż przy obydwóch winklach takowychże ganków murowanych sklepionych po łokci dwa lub więcej znajduje się« ⁷⁾).

---

¹⁾ Regestr censuum, nr. 2773.

²⁾ Toż, nr. 2846.

³⁾ Toż, nr. 2849.

⁴⁾ Toż, nr. 2852.

⁵⁾ Toż, nr. 2799.

⁶⁾ Revisio quart. nr. 1388, str. 193.

⁷⁾ Tamże, str. 193.

»Rezydencja księdza Łukaszkiewicza« jest w r. 1746 własnością rodziny szlacheckiej Rysiewiczów¹⁾, z których »urodzony Stanisław Rysiewicz, prowentów wielkorządowych krakowskich pisarz«, przeprowadził w r. 1776, dnia 19 sierpnia przez wiertelników krakowskich rewizję i takse kamienicy »quondam Łukaszkiewiczowska zwanej«.

Rewizja ta²⁾ podaje, że facjata frontowa kamienicy ciągnęła się przez dół, pięter dwa aż nad dachy, wierzchem facjaty na gzemsach okapy, filarem ciosowym od sąsiedztwa kamienicy Bajerowskich (l. or. 14) przez dół aż pod pierwsze piętro podjechana. Do kamienicy prowadzą odrzwia kamienne stare, drzwi w nich drewniane, żelazem obite, w półotwierające się, z zamkiem, 2 rýglami, drażkiem drewnianym, żelazem okutym do zapierania, nad drzwiami krata żelazna. Sien sklepiona, okno w niej w ulicę z kratą i okiennicami żelaznemi, podłoga i rynsztok. Z sieni po lewej ręce wejście do sklepu, sklepionego, w odrzwiach kamiennych drzwi drewniane z wrzeciędzem, 2 skoblami i antabą. Środkiem tych drzwi okienko z drzwiczkami na 2 zawiasach. Ze sklepu wchód do izby dolnej z odrzwiami kamiennymi, dwa okna w podwórze, powała ze stragarzami, piec kaflowy, przy nim kominek szafiasty. Z sieni głównej, ku podwórzcu idąc, jest w tyle schodów sklepik sklepiony z odrzwiami kamiennymi, nad drzwiami okienko z kratą żelazną, przed sklepieniem sionka sklepiona. Z niej wchodząc do sklepu (tyl-

---

¹⁾ Regestr censuum, nr. 2822.

²⁾ Revisio quartual. nr. 1393, str. 192.

nego) odrzwia kamienne, posadzka w nim ceglana, okno w podwórze z kratą żelazną.

Podwórze brukowane, z niego wchodząc do kuchni sklepionej (od strony kam. l. or. 14) odrzwia kamienne, dwa okna w podwórze, z kuchni wychód do sklepu z odrzwiami kamiennymi i drewnianymi drzwiami dwoma drążkami do sklepu przywartemi. Z kuchni wchód do piwnicy, przed kuchnią studnia, w tyle zaś kuchni stajnia sklepiona z odrzwiami kam. i oknem w podwórze z kratą żelazną, w kącie schody drewniane na ganek I-go piętra, pod gankiem locus secretus.

Z sieni wielkiej idąc na I-e piętro schody kamienne z obłukiem, poręczem i 12 prętami żelaznymi, na półwschodziu odrzwia kamienne z kratą żelazną na 2 zawiasach z zamkiem, ze schodów wychód do sieni, w niej posadzka kamienna. Ta sień w połowie sklepiona, sklepienie to służy schodom II-go piętra, w połowie ma powałę ze stragarzami. Z sieni I-go piętra wchodząc do izby przedniej ściana z pruska dana, nad drzwiami okno z 4 prętami żelaznymi, bokiem tego okna dwa okna, w każdym po 3 pręty żelazne z szybami tafelkowymi. Z tej izby dwa okna w ulicę z szybami tafłowymi, z kratą żelazną, posadzka kamienna, powała i stragarze, kominek szafiasty, z którego palenie w piecu kafłowym do izby drugiej. Do tej izby są z pierwszej izby odrzwia kamienne, okna dwa w ulicę, z kwaterami i szybami tafłowymi, kraty żelazne, powała i stragarze stare, niedawno malowane. Z tej izby wchodząc do tylnej odrzwia kamienne, okno w podwórze, powała i stragarze, posadzka ceglana, przepierzenie z desek bez drzwi, z izby wychód na

ganek ku locom, na wychodzie odrzwia kamienne, deskami ofutrowane i drugi wychód do sieni, również z kamiennymi odrzwiami.

Ze sieni wejście do kuchenki, sklepionej z oknem w podwórze, w niej posadzka ceglana, ognisko mūrowane z kapą sklepioną na krańcu drewnianym, pod sklepieniem pręty żelazne dla wędzonek. Dalej szły jedna za drugą 4 izby z oknami w podwórze, (pierwsze trzy po jednym oknie mające z szybami prostemi w ołowiu, czwarta ostatnia dwa), drzwi prowadzące z jednej do drugiej miały odrzwia kamienne. Wszędzie powały i stragarze i piece kaflowe z kominkami szafiastymi. Z czwartej izby wychód na ganek, również z odrzwiami kamiennymi i dwoistemi drzwiami, z ganku schodami wychódna dół w podwórze.

Z sieni wielkiej piętra I-go idąc na II-gie piętro schody kamienne stare z dwiema pilastrami kamiennymi, 3-ma postumentami, balasami toczonemi i poręczem kamiennem, ciągnące się pod sklepienie. Na półwschodzie odrzwia kamienne, w nich drzwi drzewiane na 2 zawiasach z wrzeciędzem i 2 skoblami. Z tych schodów wchód na salę piętra drugiego, z której okna w ulicę z szybami prostemi w ołowiu, w sali powała i stragarze (sześć stragarzy nowych), posadzka ceglana. W tej sali przed tylnymi rezydencjami, ognisko murowane i piecyk piekarski z kapą sklepioną. Z sali wejście z odrzwiami kamiennymi do izby o 2 oknach w ulicę św. Jana a z niej o takich samych odrzwiach wchód do izby tylnej, z której okno jedno w podwórze, posadzka ceglana, tudzież drugi wychód na ganek w kamiennych odrzwiach a drzwiach żelaznych. — Ze sali wejście do izby tylnej o 2 oknach a z niej do następnej o jednym

oknie. I w tych ubikacjach były odrzwia kamienne, okna z szybami w ołów oprawnemi, posadzka ceglana. Na strych wiodły schody drewniane z balasami toczonemi, na wychodzie pod dach kozub sklepiony, z gliny.

Z sieni dolnej były drzwi w odrzwiach kamiennych do piwnicy, z niej do drugiej, z której okno puste w ulicę, trzecia z oknem w ulicę; z tej wychód schodami był quondam w ulicę, teraz zamurowany, czwarta piwnica pod sienią z 2 oknami, w sień w podłodze danemi. Pod tylnymi sklepami dwie piwnice, we wszystkich piwnicach odrzwia kamienne.

Kamienicę »Łukaszkiewiczowską« oszacowano wówczas na 10.500 złp.

Po Rysiewiczach miała kamienica kilku współwłaścicieli a mianowicie: Józefa z Michałowa Michałowskiego, podstarościego i sędziego grodzkiego krakowskiego, który równocześnie był właścicielem kamienicy l. or. 10, dalej 2) Petronelę z Podczaskich Kmiciną, wdowę po Adamie z Woli Kmicie, 3), 4) Franciszka z Miłkowa Miłkowskiego i Katarzynę z Budzyńskich jego żonę, 5), 6) Stanisława Maszewskiego i jego braci i siostr: Antoniego, Józefa, Katarzyny, Barbary i Anny Maszewskich dzieci Jacka Maszewskiego z 2 małżeństw, wreszcie Annę z Rysiewiczów, żonę Józefa z Kownat Kownackiego, podwojewódzkiego księskiego. Właściciele wymienieni pod 2—6, zrzekli się swojej części w r. 1782 na rzecz Józefa Michałowskiego, który w r. 1785 dnia 19 grudnia ustąpił tę kamienicę urodzonemu Piotrowi Maszewskiemu i jego spadkobiercom ¹⁾, zacho-

---

¹⁾ Archiwum m. Krakowa, nr. ręk. 1405.

wując sobie po koniec życia używanie stajni dla koni. Według bowiem rewizji tej kamienicy, zrobionej równocześnie z powyższą cesją (t. j. 22 września 1787 r.)¹⁾ w celu ustanowienia czynszów²⁾ z mieszkań w kamienicy w podwórzu część dolna indermaszku (przylegającego do muru granicznego ka-

¹⁾ Archiwum m. Krakowa, nr. 1405.

²⁾ Oznaczenie to czynszów przez wiertelników krakowskich z tej kamienicy (Reg. quart. nr. 1396, str. 13) jako przykład podajemy:

Czynsze roczne.

Na dole się do wszystkich mieszkań dla wchodu do kamienicy należąca.

- 1) Sklep szynkowny, przy nim izba, złp. 100.
- 2) Dwa sklepiki w sieni pod schodami do schowania złp. 18.
- 3) Stajnie dwie w podwórzu (dla niedostatku wody) złp. 16.
- 4) Na I piętrze sala, na ulicę okna, z niej izba, także w ulicę okna, z tej przechód z przepierzeniem i ganek, złp. 90.
- 5) Kuchenka z izbą z oknami w podwórze i druga izba, także z oknami w podwórze, złp. 40.
- 6) Z tych dwóch izdebek wchód do drugich dwóch izdebek, do których dla podzielenia mieszkańców wchodzi się z podwórza schodami przez ganeczek, złp. 40.
- 7) Na II piętrze sala w ulicę okna mająca, z tej izba także w ul. okna, z niej druga izba pusta, okno w podwórze, z niej wychód na ganek ad loca secreta, złp. 60.
- 8) Na indermachu dwie izdebki w podwórze okno mające, przy nich ognisko w kącie sali przy drzwiach do gotowania, złp. 40.

Pod tą kamienicą na przodzie piwnic cztery, z nich złp. 24.

W podwórzu pod indermachem piwniczek dwie złp. 8.

Strych nad kamienicą i indermachem do wspólnego używania mieszkańców.

mienicy l. or. 14) obejmowała: stajnię sklepioną pustą, z niej dwa okna puste w podwórze i przy niej drugą stajnię sklepioną »z żłobem i drabiną«. — Rewizja z r. 1787 nie wykazuje ważniejszych zmian w tej kamienicy w porównaniu z rewizją z r. 1776. Po Piotrze Maszewskim odziedziczył kamienicę syn jego Marce- Maszewski, który w r. 1809 dnia 15 marca sprzedał ją: Janowi Dawidowi Oebschelwitzowi, właścicielowi sąsiedniej kamienicy l. or. 10, za sumę 56.000 złp. (Jan Dawid-Reinold Oebschelwitz (Ebszelewicz v. Epselwitz) urodzony w r. 1773 w Krakowie był synem Franciszka Rudolfa, podpułkownika w regimencie gwardji koronnej i Agnieszki Rudnickiej. Franciszek Rudolf Oeb. otrzymał indygenat w r. 1782. Syn jego Jan Dawid Oebschelwitz był posłem na sejm Królestwa Polskiego z powiatu krakowskiego, w r. 1825 senatorem-kasztelanem, w r. 1823 kuratorem generalnym instytutów naukowych w Krakowie).

Po śmierci Oebschelwitza odziedziczyły kamienicę wdowa po nim Tekla z Wiśniowskich Oebschelwitzowa i jedyna ich córka Marjanna Oebschelwitzówna. W roku 1832 przeszła kamienica drogą kupna na licytacji za 20.000 złp. do rąk Pawła Czajkowskiego, profesora Uniwersytetu Jagiellońskiego i żony Rozalji. W dziesięć lat później wskutek uchwały rady familijnej sukcesorów: małoletnich Franciszka i Marjanny Czajkowskich wystawiono kamienicę na licytację w cenie szacunkowej 20.000 złp. dnia 6 czerwca 1843 r.¹⁾ Nabył ją (w r. 1844) Stanisław Czajkowski, który w tymże samym r. sprzedał Emilji

---

¹⁾ Dziennik rządowy z r. 1843, dodatek do nru 81/82.

z Rybińskich Łukiewiczowej. Ta właścicielka przeprowadziła reparacje widermachu w r. 1845¹⁾. Od niej kupiła kamienicę d. 13 lutego 1858 panna Martyna Ścibor Rylska a następnie w roku 1872 we wrześniu przeszła na własność Teofila i Lucyny Rutkowskich, którzy zamierzali przeprowadzić przerobienie kamienicy²⁾, w r. 1872.

Za następnych właścicieli Adolfa i Matyldy Friedmannów, którzy nabyli kamienicę w r. 1876, przerobiono w r. 1893 okno frontowe izby sklepionej po lewej ręce sieni na drzwi sklepowe. W r. 1898 przeszła kamienica przez kupno do Józefa i Heleny Krumłowskich, którzy sprzedali ją 13 października 1906 r. Kazimierze Chronowskiej, żonie Eustachego Chronowskiego, właściciela Grand hotelu. Po śmierci Chronowskiej odziedziczyli kamienicę Antoni i Tekla Kotnowscy, rodzice poprzedniej właścicielki. Od Kotnowskich kupił ją dnia 1 lipca 1912 roku Dr. Klemens Bąkowski, adwokat krajowy i syndyk miasta Krakowa, znany i zasłużony historyk i miłośnik Krakowa. Właściciel mieszka na II-giem piętrze, rezydencje pierwszego piętra zajmuje wybitny adwokat Dr. Józef Skąpski, właściciel dóbr Sanka w powiecie chrzanowskim.

W r. 1907 ówczesny właściciel odnowił tę kamienicę. Restaurację przeprowadził architekt Wacław Krzyżanowski z biura budowniczego Józefa Pakiesa. Przy odnowie tej odkryto wiele kamiennych szczegółów, wydobywając je z dawniejszych zamurowań i rumowiska. Fragmenta te pomieszczono na ścianach klatki schodowej. W klatce schodowej dopro-

¹⁾ Akta Budownictwa miejskiego.

²⁾ Plany w Archiwum Budownictwa miejskiego.

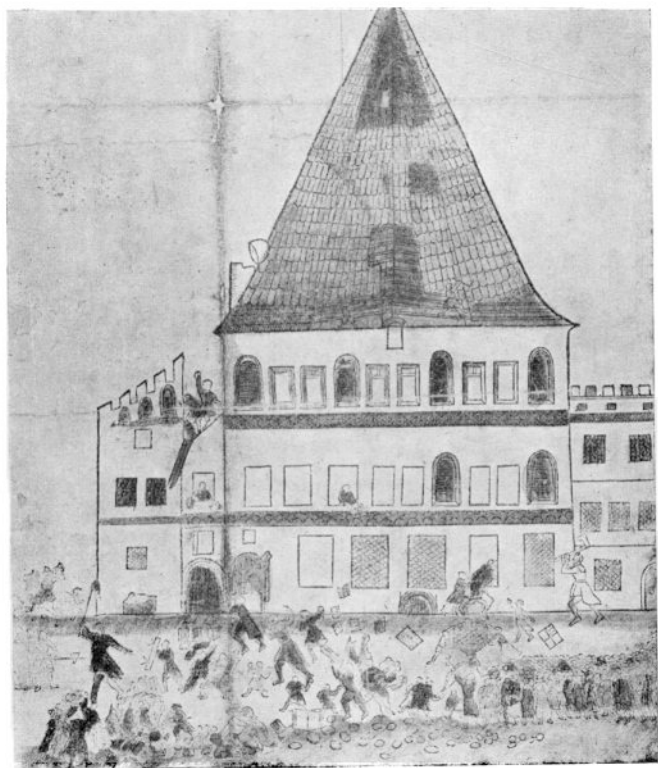

FIG. 26. WIDOK ZBORU EWANGELICKIEGO, »BRÓG« (KAMIENICA
L. OR. 6, UL. ŚW. JANA) Z R. 1574, WEDŁUG WSPÓŁCZESNEJ
RYCINY.

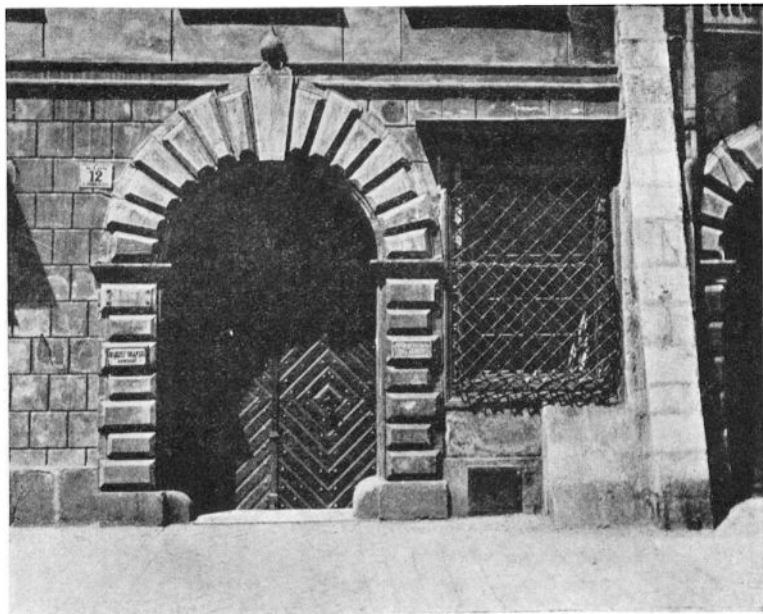

FIG. 27. PORTAL KAMIENICY L. OR. 12, UL. ŚW. JANA.

wadzono balustradę kamienną (z »lalkami« kamieniami) na drugie piętro. Na temże piętrze dano w klatce schodowej oświetlenie od góry ze szybami a ścianę tej klatki, stanowiącą ścianę oficyny, rozczłonkowano arkadkami o półokrągłym łuku. Tylną część oficyny zburzono, (2 izby) tak, że dzisiejsza oficyna, wystawiona przy murze granicznym kamienicy l. or. 14, jest o te dwie izby mniejszą, niż była dawniej.

Kamienica ma piękny portal kamienny z połowy w. XVII, półkolisty zakończony (fig. 27) drzwi drewniane, późniejsze, dwuskrzydłowe, stolarskiej roboty, w romby koncentrycznie na powierzchni formowane. Na środku każdego skrzydła przybita jest nowsza antaba żelazna, okrągła, w węzeł w dolnej części związana. Nad drzwiami czyli w nadprożu półokrągła krata żelazna, wyrób ślusarstwa krakowskiego z r. 1647, która to data wycięta jest ażurowo na półkolistej blasze, znajdującej się na średnicy kraty 164/∧. Na tej blasze wystaje na zewnątrz pięć lilij. Poza blachą z datą biegną w promieniach pręty podwójne, w górze półkolem zakończone i szersze a zwężające się ku środkowi osi. Krata ta, jak wskazuje data, pochodzi z czasów, kiedy właścicielem kamienicy był Krzysztof Krauz. Po prawej stronie bramy jest okno ze sieni z kratą żelazną w romby, w dolnej połowie więcej na zewnątrz wystającą. Jest to okno, jakich nie wiele już pozostało przy bramach i sieniach dawnych kamienic krakowskich. Przez zachowanie tego okna zachował się także dawny wygląd sieni, która nie została zeszepeconą, ani zwężoną żadnymi przepierzeniami na izdebki, co tak często w sieniach kamienic krakowskich się dzieje. Zachowała się również na ścianie frontowej silnie występująca szkarpa

z ciosów kamiennych od kamienicy l. or. 14, o której to szkarpie wspomina podana powyżej rewizja.

Sień (fig. 28) ma sklepienie beczkowe z lunetami. Po prawej stronie od połowy sieni prowadzą schody kamienne z takąż balustradą, wsparte na sklepieniu (fig. 28). Na ścianie lewej są odrzwia kamienne późnogotyckie (fig. 29). Otwór w nich zamurowany. Dawniej było tu wejście do izby dolnej frontowej (dziś przemienionej na sklep z wejściem od ulicy), w której od zewnątrz w tem miejscu jest obecnie wnęka w grubości muru. Na tejże ścianie sieni wmurowane są dalej piękne renesansowe odrzwia kamienne (fig. 30). Wejście z sieni do sionki, prowadzącej do oficyny i podwórza, ma od strony sieni odrzwia kamienne z XVII w. W murze, na którym spoczywają schody kamienne, są od strony sieni wmurowane odrzwia kamienne niskie, prostokątne, fazowane. Sklep po lewej ręce, z wejściem z ulicy, gdzie dawniej było okno, ma sklepienie pełne beczkowe, z lunetą przy ścianie sieni. Poza sklepem jest wielka izba, t. zw. dolna, która dawniej, jak mówi rewizja, miała dwa okna w podwórzu. Dzisiaj są w miejsce okien jedne szerokie drzwi, bliżej ściany siennej umieszczone. Na zewnątrz tych drzwi, czyli od podwórczyka, jest obramienie kamienne nie drzwiowe lecz okienne. Było ono dawniej obramieniem krzyżowem, są bowiem ślady po przegrodzie pionowej na górnym kamieniu i ślady po ramieniu poprzecznym po obu bokach obramienia. W izbie tej zachował się piękny drewniany strop o 9 profilowanych belkach. Na deskach między belkami pozostało malowidło z XVII-go wieku, złożone z arabesków i skrętów roślinno-kwiatowych. Malowidło

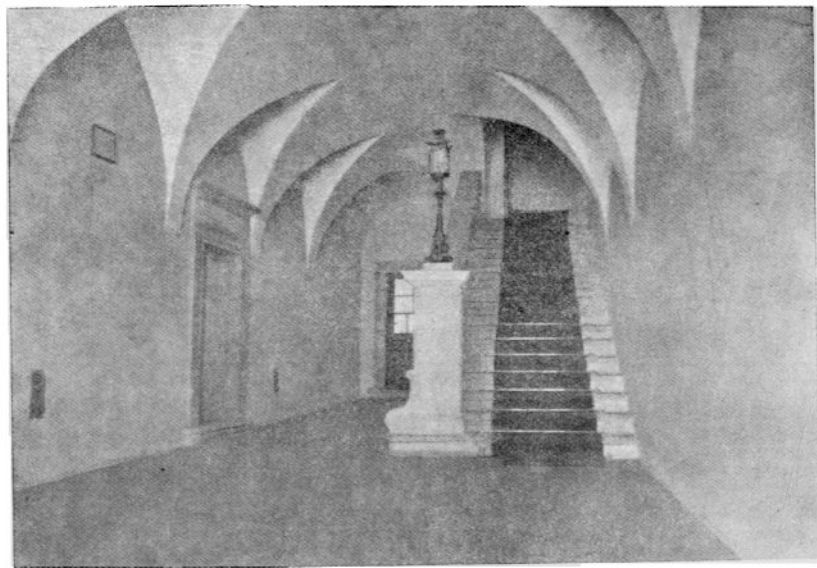

FIG. 28. SIENĀ KAMIENICY L. OR. 12, UL. ŚW. JANA.

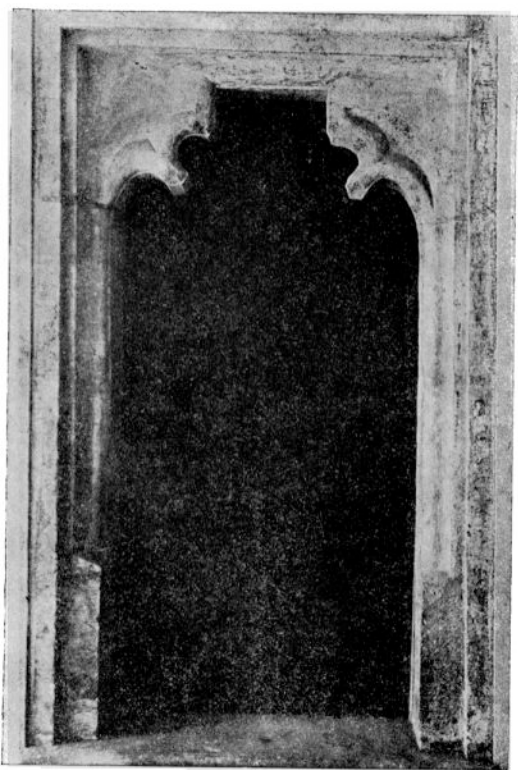

FIG. 29. ODRZWIĄ PÓŻNOGOTYCKIE W SIENI KAM.
L. OR. 12, UL. ŚW. JANA.

to odnowione zostało przez artystę Jul. Makarewicz, belki profilowane pomalowane brunatną barwą. Ściana boczna izby od strony kamienicy l. or. 10 ma poniżej stropu 3 łuki zasklepione, wsparte na 2 kamiennych konsolach, które są okroju gotyckiego. Jest to znany sposób w architekturze domów krakowskich rozszerzania izby, przez co ściana poniżej łuków jest cieńszą, niż jej część górna nad łukami, na której spoczywa strop z belkami.

Z sieni prowadzą na I i II piętro piękne schody kamienne na sklepieniach. Na pierwszym piętrze jest słup kamienny, podtrzymujący sklepienia schodów piętra II-go (ob. fig. 31). Na ścianie przy pierwszym podejściu I p. wmurowano prostokątne obramienie kamienne (okienko). Połowa klatki schodowej I-go piętra ma strop z profilowanych belek (sześć), (ob. rewizję z r. 1776), tutaj też na ścianie przy kam. l. or. 14 wmurowane jest prostokątne obramienie kamienne, złożone z fragmentów kamiennych z epoki renesansowej. W środku tego obramienia odsłonięte są (bez tynku) cegły muru. Na ścianach klatki schodowej II-go piętra wmurowano inne fragmenta rzeźb kamiennych. Pięknym jest fragment głowy ludzkiej, nakrytej jakby czapką, na której spoczywa t. zw. »korona murowa« v. grodzka (corona muralis), z której ku górze występują płomienie. — Fragment ten pochodzi najprawdopodobniej z zagranicy, w każdym razie »korony murowe« bardzo rzadko spotykamy na pomnikach naszych.

Izby oficyny na I i II piętrze mają stropy z profilowanych belek, które również przy ostatniej restauracji odnowiono. W izbie oficyny II p., przedzielonej dzisiaj na małe ubikacje, jest w murze grani-

cznym od kamienicy l. or. 14 »framuga«, w której dawniej była niewątpliwie »olmarja«. — Pokoje frontowe I-go i II piętra nie były restaurowane. Mają one gładkie sufity, drzwi tylko w pokojach na I p. są stolarskiej roboty z połowy XIX w. z przeciekami we filunkach; drzwi w pokojach II p. mają dwa filunki prostokątne i romby między temi filunkami, krawędzie wewnętrzne skrzydeł drzwiowych ozdobione są półokrągłymi listwami z kapitelikami u góry. Fasada frontowa kamienicy w górnej części jest zwyczajna. Kamienicę zdobi tylko piękna fasada parterowa ze wspomnianym portalem, z oknem sieni i szkarpą przy kamienicy l. or. 14. Kamienica Dra K. Bąkowskiego ma 421 m² powierzchni.

L. or. 14, sp. 295. Gm. IV, 464. W połowie XVI w. (1542) należy do »Jendrzaskowej kramarki¹⁾, czyli Małgorzaty Andreaskowej i jest w jej posiadaniu gdzieś do r. 1578, w którym registr czynszów wymienia właścicielem Dambrowskiego²⁾, następnie na początku XVII w. (1601) wymienia registr P. Octawinę³⁾ a w r. 1607-ym dom pana Oktawiego teraz P. Borków⁴⁾, tak samo i w r. 1613⁵⁾. W pierwszej połowie XVII-go w. (1635) należy do Szydłowskiego⁶⁾ i w jego rękach jest jeszcze w roku 1652⁷⁾, poczem już w r. 1654 nazwaną jest

---

1) Registr censuum nr. 2504.

2) Toż, nr. 2537.

3) Toż, nr. 2566.

4) Toż, nr. 2572.

5) Toż, nr. 2582.

6) Toż, nr. 2607.

7) Toż, nr. 2623.

FIG. 30. ODRZWIĄ RENESANSOWE W SIENI KAMIENICY
L. OR. 12, UL. ŚW. JANA.

FIG. 31. SCHODY I. PIĘTRA KAMIENICY L. OR. 12, UL. ŚW. JANA.

kamienicą »Pana Dąbskiego«¹⁾. Wykaz poboru czynszów z r. 1669²⁾ umieszcza kamienicę między kam. szlachty, jako własność: J a c e n t e g o D ą b s k i e g o, kasztelana bieckiego. Herbarz Uruskiego: Rodzina, podaje, że Jacenty Dąbski h. Godziemba, otrzymał święcenia mniejsze i został kanonikiem gnieźnieńskim w r. 1645, lecz porzucił stan duchowny i powrócił do życia świeckiego, w r. 1659 został kasztelanem konarsko-łęczyckim a w r. 1663 kasztelanem bieckim. Umarł w r. 1676. Pierwszą żoną jego była (1651) Anna Szydłowska h. Lubicz, córka Jana dworzanina król. i Katarzyny Podlódowskiej, drugą żoną była Barbara Pieglowska h. Nałęcz, a trzecią (1671) Urszula Kaleńska h. Topór.

Z tego, co podaliśmy poprzednio, wynikałoby, że pierwsza żona Jac. Dąbskiego, Anna Szydłowska, była córką owego Szydłowskiego, który był właścicielem tej kamienicy w r. 1635 i w spadku przyniosła ją swemu mężowi, exkanonikowi gnieźnieńskiemu i późniejszemu kasztelanowi bieckiemu.

W posiadaniu Dąbskich pozostawała kamienica do r. 1693, w którym to roku nabywa ją »od Państwa Dąbskich« Jakób Tencer (Tencer), ławnik i kupiec krakowski. Od tego właściciela zwie się następnie kamienicą »Tencerowską«. Tencer, nabywając tę kamienicę, przeprowadził jej urzędową rewizję dnia 26 lutego 1693 roku³⁾. Według tej rewizji kamienica miała z ulicy drzwi do sieni dwoste, stare, z antabą i rygłem, z zamkiem starym, ślepym. Nad drzwiami krata drewniana, z sieni okno

¹⁾ Regestr censuum nr. 2627.

²⁾ Toż, nr. 2653.

³⁾ Revisio quartual nr. 1383, str. 516.

na ulicę z kratą żelazną i okiennicą, wysokie łokci 2 a szerokie na 3 łokcie bez ćwierci ($2\frac{3}{4}$). Sień od przodku ulicy ma długości pól siedemnasta łokcia a wszerz łokci 9 bez ćwierci, jest niesklepiona, tylko ma powałę na belkach, pod niemi siostrzon drewniany stary. Dalej ku tyłowi jest sklepionej sieni łokci 17 aż do miejsca jako się izba dolna kończy; podłoga w sieni z forsztów.

Ze sieni drzwi do sklepu jedne drewniane, drugie żelazne, z niego okno jedno na ulicę z okiennicami i kratą żelaznemi, podłoga z tarcic, komin w kącie z kapą sklepioną. Długość tego sklepu łokci $16\frac{1}{2}$ a szerokość $5\frac{1}{4}$ łokcia. Z tego sklepu wyszedłszy dalej ku tyłowi jest izba na tył, w niej dwa okna z szybami po 4 kwatery, ławy pod oknami, piec zielony kafłowy, powała w murłacie zasadzona. W izbie tej jest wykopany macłoszek miasto piwniczki, zamknięty drzwiami położystemi.

W podwórzu od strony kamienicy Krauzowskiej (l. or. 12) jest muru parkanowego na dłuży łokci 22 do ściany stajni a jeszcze dalej 10 łokci. W tym murze jest komin do warzenia chust do góry wywiedziony. Przy tym murze jest ganek z tarcic stary, szer. 5 łokci a długi od muru kamienicznego aż do stajni łokci 22. Studni niema, ale »może być z wygodą wczesną«.

Stajnia na tyle z drzewa: wszerz łokci 17, a wzdłuż łokci 9, ściany tylnej nie ma swojej, tylko sąsiedzką od ul. Sławkowskiej. W temże podwórzu od strony kamienicy Hallerowskiej (ob. l. or. 16) kuchnia z drzewa budowana o ścianie tylnej z muru granicznego, długa łokci 11, szer. łokci 5, w kuchni kapa do komina na 2 słupach kamiennych.

Z sieni dolnej są przy drzwiach »sklepu« schody drewniane »łamanec« z balasami, u góry kraniec z balasami toczonymi. Na górze (t. j. I-em piętrze) nad sienią dolną podłoga na »balkach z tarcic«, jakoby sala, okna dwa w ulicę z kratami żelaznymi, powała w murlatach. Z tej sali są drzwi do izdebki blisko schodów, w której okno jedno w ulicę z kratami żel., okiennicami drewnianymi, posadzka w kwadrat stara, ceglana, piec kaflowy. Z izdebki jest komnata ciemna z piecem do palenia z 2 stron, z niej drzwi do tylnej izby (nad izbą dolną) z dwoma oknami niewielkimi na tył i okiennicami drewnianymi, posadzka ceglana w kwadrat. Izba ta ma wzdłuż łokci 14 a wszerz łokci 9, z niej drugie drzwi do sali. Z izby tylnej jest sklep z oknem na tył, w którym posadzka kamienna i piec z kapą wysklepioną, wyjście ze sklepu na ganek tylny.

Ze sali I-go piętra są schody drewniane na II-gie piętro, po których wszedłszy na górę jest ściana poprzeczna drewniana, gliną polepiona, od ścian kamienic sąsiedzkich. W tej ścianie są drzwi do izdebki, (12 łokci dług. a 8 szer.) okno z niej na ulicę, piec na fundamencie. Przegroda w podłuż oddziela izdebkę od komnaty, w której jedno okno w ulicę, podłoga z tarcic. Pobok komnaty komora ze ścianą drewnianą z oknem na ulicę, podłogi w niej niema. Ubikacje więc frontowe II-go piętra stanowiły: dwie izby i komora, każda z jednym oknem w ulicę.

Tylne ubikacje miały ścianę poprzeczną z drzewa gliną polepioną i podobnym sposobem izdebki na tył z 2 oknami, komnata i komora druga z małym okienniczkiem.

Budynek górny, czyli drugie piętro tej kamienicy był — jak podkreśla rewizja — »ze starego drzewa już robakami potoczony i potrzebuje nowej restauracji«. Rezydencja więc pana kasztelana bieckiego była bardzo skromna, widocznie w niej nie mieszkał, tylko służyła w razie przyjazdu do Krakowa na chwilowy jego pobyt, służby i koni. Na kamienicy swej zapisali Jakób i Anna Tencerowie d. 31 stycznia 1701 r. sumę widerkaufową 2.000 złp. z 6°/_o na rzecz Wikaryuszów przy kościele paraf. w Luborzycy ¹⁾ a przed .aktami wójtowsko-ławniczymi dnia 28 listopada 1704 r. sumę widerkaufową 1000 złp. do fundacji Masłowicza (Borkarne) na studentów z Masłowa i Kańczugi ¹⁾. W posiadaniu Tencerów (w r. 1714 już wdowy Tencerowej) pozostawała kamienica gdzieś do r. 1740, przechodząc około tego roku do Jana Bayera, rajcy krakowskiego, przedtem jednak kamienicę »Tencerowską« dzierżawił od sukcesorów Jakóba Tencera Józef Zachalski, instygator grodzki krakowski. Ten w r. 1735 dnia 19 października przeprowadził rewizję ²⁾, z której widać, że kamienica Tencerowska między r. 1693—1735 została odnowiona, drugie piętro pozostało przeważnie drewniane, gdyż rewizja, mówiąc o ubikacjach jego, wylicza komory. Z rewizji z r. 1735 podajemy ważniejsze zmiany w kamienicy, jakie zaszły od r. 1693. Drzwi do kamienicy żelazem obite, krata nad niemi żelazna. Po prawej ręce w sieńci alkierzyk drewniany przy drzwiach, w oknie krata żelazna, okiennice drewniane podwójne. Przy tym alkierzyku albo sklepiku jest sklep mu-

¹⁾ Akta hip. woln. m. Krakowa.

²⁾ Rękopis Archiwum m. Krakowa nr. 1405.

rowany, z oknem w ulicę z kratą żelazną, z niego okno do kuchni. Na tyle s t a j e n k a spustoszała drewniana, a wyszedłszy z tej stajenki po lewej ręce jest sklepik z drzwiami żelaznymi i oknem z kratą. Poza sklepikiem kawałek placu przykryty dachem, »gdzie dawniej była kuchnia«, przy tem placu studnia dachem nakryta. W izbie dolnej »anklerzyk« drewniany, dwa okna w ołów opravne, piec świeżo zreparowany, z niej piwnica po wschodach (w r. 1693 był macloszek), z piwnicy wejście do drugiej i wyjście na ulicę z drzwiami składanemi.

Na schodach I-go piętra krata żelazna, w sali na tem piętrze okna w ołów opravne, ławeczki do siedzenia przy nich. Obok sali izdebka z oknem na ulicę, okno w ołów opravne, z izdebki wejście do sklepiku ciemnego a z niego do wielkiej izby tylnej, w której 2 okna w ołów opravne i »szafa staroświecka wielka«. Z izby wielkiej drzwi do sklepiku, w którym kominek, posadzka kamienna, okno na tył z kratą żel. i małe drzwiczki na ganek drewniany, dachem pokryty, na ganku locus secretus. Idąc na II-e piętro schody drewniane z balasami, po lewej ręce są drzwi do izby, okna w niej stare, podłoga i powała zgniła od deszczu. W tej izbie jest komnatka z jednym oknem, bez pieca.

Wyszedłszy z tej izby jest komin do palenia w piecu, za nim komora bez pieca. Obok schodów na strych druga komora, szyby w oknie w ołów opravne, dalej izdebka, w niej piec, okna stare i komora z oknem.

Na strychu jest altanka z oknami w ołów oprawnymi, z dachu rynna jedna zbutwiała na tył, druga na ulicę, pod dachami komór cztery.

W r. 1758 kamienica należy do wdowy Bayerowej, rajczynie krakowskiej¹⁾, mieszkał w niej wtenczas Tomasziewicz, kupiec krakowski, »handel sukcesorów Bayera« prowadził tu Michał Bayer²⁾, który w r. 1767 podany jest za właściciela kamienicy »Bayerowskiej«. Spis czynszów tego roku wymienia Wojciecha Tuska, kupca krakowskiego, jako mieszkańca tejże kamienicy³⁾. Do rodziny kupieckiej Bayerów należy kamienica jeszcze w r. 1791⁴⁾. W r. 1795 jest własnością Tomaszewicza, kupca krak. Wówczas mieszkał w niej także architekt Deszner.

W początkach XIX wieku jest kamienica własnością Dietricha i Elżbiety Müllerów, którzy w r. 1800, powziąwszy z masy niegdy Filipa Włodczyńskiego 1859 złr. kr. 8, sumę tę na kamienicy swej zabezpieczyli. W r. 1813 jest w posiadaniu Dominika Raczynskiego⁵⁾ a następnie należy do Anny z Zdanowskich Borzykowskiej, po której nabytą została na licytacji d. 2 marca 1824 r. za 5500 złp. przez Józefa i Urszulę z Włodczyńskich Leszczyńskich⁶⁾. W r. 1824 Leszczyński przedsięwziął restaurację tego budynku, powiększając przeważnie okna i drzwi i odnawiając fasjadę frontową z dodaniem na niej attyki, której przedtem nie miała⁷⁾.

---

¹⁾ Regestr censuum nr. 2818.

²⁾ Toż, nr. 2822.

³⁾ Toż, nr. 2926.

⁴⁾ Opis kamienic m. Krakowa 1791.

⁵⁾ Opis m. Krakowa w czasie lustracji r. 1813 przez Szybalskiego, nr. 3187 Arch. m. Krakowa.

⁶⁾ Akta hip. woln. m. Krakowa.

⁷⁾ Plany w Archiwum Budownictwa m.

Widok facjaty z r. 1824 jest przy planach tej kamienicy w Budownictwie miejskiem. Rzut parteru tej kamienicy, rysowany w r. 1824, wykazuje jeszcze ten sam plan rozłożenia, jaki podają poprzednie rewizje. Sień przy murze granicznym kamienicy l. or. 12, wielka sklepiona beczkowo (bez lunet), (w r. 1693 sień nie miała sklepienia na części przedniej, por. wyżej) schody w połowie sieni po prawej stronie przy murze sklepu, węższa sień tylna, t. zw. przechód, również sklepiona; w sieni okno na ulicę po prawej stronie wejścia a dalej izba sklepiona czyli sklep z oknem w ulicę. Izba tylna ma dwa okna w podwórze.

Po śmierci Józefa Leszczyńskiego (w r. 1832) właścicielką kamienicy została wdowa i dzieci małoletnie. Wystawiona w r. 1834 dnia 31 maja na licytację w cenie szacunkowej 12.000 złp. przeszła kamienica d. 6 lutego 1835 r. na własność Ignacego Jakiewicza. W r. 1857 należy już do Kazimierza Tatarczucha, który wystawił w roku 1857 małą izdebkę w sieni głównej z dawnym oknem sieni¹⁾. W jego posiadaniu jest jeszcze w r. 1864 a następnie należy (1867) do Bogumiła Gebhardta i żony jego Teofili (1893), potem do Gustawa Gebhardta i Karoliny z Gebhardtów Rybczyńskiej, żony Dra Aleksandra Rybczyńskiego, lekarza miejskiego (1908).

Ostatnim właścicielem tej kamienicy jest: »Kra-kowskie Towarzystwo zaliczkowe urzędników«, które w r. 1909 przeprowadziło wewnątrz jej przerobienie. Mianowicie wejście główne i połowę długości sieni

---

¹⁾ Akta Budownictwa miejskiego.

frontowej zamieniono na sklep, burząc wystawioną w r. 1857 małą izdebkę w sieni, i prowadząc ścianę wzdłuż aż do schodów od filaru okna sieni. Poza tylną ścianą nowego sklepu wystawiono schody przy murze granicznym kam. l. or. 12, odcinając dawniejszy »przechód« sieni ku tyłowi murem i zamieniając go na izbę z oknem w podwórze. Na wejście i sień została zamieniona dawniejsza część sieni na szerokość jej okna, oraz odcięta część izby tylnej, której okno wyburzono na przejście. Nadto w dawniejszej izbie sklepionej frontowej wyburzono okno na drzwi sklepowe od ulicy. Odpowiednie przeróbki spotkały także piętro I-e i II.

Części architektoniczne, zabytkowe tej kamienicy, wskutek zastrzeżenia ówczesnego konserwatora Dra St. Tomkowicza, zostały ochronione, więc nie zburzono sklepienia dawniejszej sieni w całości, tylko jego część tylną, w miejscu, gdzie wystawiono nowe schody. Pozostało na miejscu obramienie kamienne bramy głównej od frontu z datą 166. tarczą herbową i literami na zworniku łuku, oraz kamienne obramienie drzwi I-go piętra z klatki schodowej do izby tylnej, wreszcie pozostawiono szkarpy części dolnej fasady frontowej. Miały być także zachowane i oddane do lapidarium »profilowane kamienie leżące w dziedzińcu przy studni« ¹⁾.

Dzisiejszy stan kamienicy wykazuje jeszcze na fasadzie frontowej od dołu do pierwszego piętra ścianę szkarpową, obłożoną (pod tynkiem) ciosami z kamieni wapiennych. Dawniej ściana szkarpowa sięgała pod piętro drugie. Przy murze granicznym

---

¹⁾ Akta Budownictwa miejskiego.

kamienicy l. or. 12, czyli po lewej stronie, była brama, obecnie na sklep przerobiona z wejściem z ulicy. Z bramy tej zachowało się tylko obramienie kamienne półkoliste u góry, z drugiej połowy XVII w. Do r. 1909 brama miała drzwi dwuskrzydłowe i piękną kratę żelazną w nadprożu (nad drzwiami) z datą 1632 wyciętą w półkolistej blasze, wiążącej od dołu promienie kraty. Krata ta, z datą 1632, musiała pochodzić z jakiejś innej bramy, ponieważ w rewizji z r. 1693 czytamy, że nad bramą w tej kamienicy była krata drewniana. Przy przebudowie w r. 1909 zniknęły drzwi bramy i wspomniana krata. Rysunek portalu i bramy wraz z kratą w skali 1:30, podaje: Fr. Mączyński: *Ze Starego Krakowa*, 1908, tablica 36. Na zworniku łuku tej bramy jest tarcza herbowa bez herbu z literami H D

D L (lub Ł)

C B

166.

które podajemy według Tomkowicza, »Napisy domów krakowskich« (*Teka konserw. Galicji zach. t. I, str. 21*), ponieważ dzisiaj napis ten zakrywa szylid sklepu¹⁾. Litery są inicjałami wyrazów: H (iacyntus) D (ąbski) (inicjałów drugiego wiersza nie możemy rozwiązać, nie mamy także pewności, czy są dobrze odczytane) — C (astellanus) B (iecensis) 166. Napis na zworniku odnosi się więc do właściciela tej kamienicy Jacentego Dąbskiego († 1676), (ob. na po-

¹⁾ W trzecim wierszu p. St. Tomkowicz nie mógł dobrać, z powodu zatarcia liter, jaka jest właściwie druga litera, podaje więc warjanty: F (lub P, lub B). Przyjmujemy literę B, ponieważ ta odpowiada godności właściciela, do którego ten napis się odnosi.

czątku), który portal bramy wystawić kazał. Ta dawna sień ma sklepienie beczkowe, które przechodzi na dzisiejszą sień, wąską, z wejściem od ulicy, w którym było okno sieni dawniejszej. Po prawej ręce jest od frontu izba, o sklepieniu beczkowym pełnym, zamieniona na sklep z wejściem od ulicy. Izba tylna po prawej ma sufit, a izba dolna po lewej sklepienie pełne beczkowe. W podwórzu są na bocznej ścianie granicznej od kamienicy l. or. 12 ganki I i II-go piętra zaszkłone.

Na I piętro prowadzą schody kamienne nowe. Na »półschodziu« (podeście) I-go piętra są w ścianie do izby tylnej po lewej odrzwia kamienne prostokątne z gzemsem u góry. Obramienie to ma płaskie kwadraciki z małą fazą. (Kwadracików 10 na pionowym boku). Izba ta znacznej wysokości ma sklepienie beczkowe z 5 lunetami (klasztorne), posadzka w niej dębowa, układana w kwadraty, w kwadracie krzyż a każdy kwadrat włożony jest w drugi kwadrat. Idąc na II piętro jest pod schodami tegoż piętra kawałek sklepienia beczkowego. Izba tylna po prawej, z 2 oknami w podwórze, długa, ma sufit, podtrzymywany przez całą długość prostą belką. Pokoju frontowych dwa, każdy o 2 oknach. Pokój przy kamienicy l. or. 16 ma gładki sufit, pokój przy kam. l. or. 12 ma odsłonięty przy ostatniej restauracji strop belkowany (8 belek i $\frac{1}{2}$ belki przy ścianie frontowej nad oknami), podtrzymywany przez siostrzon, wzdłuż środka stropu. Belki i siostrzon są profilowane.

Drugie piętro kończy się w klatce schodowej wysoką murowaną latarnią, oszkloną obecnie od góry. Przy ścianie kamienicy l. or. 12, biegnie łuk, luźnie od

ściany murowany (wiszący). Pokoje 2-go piętra mają gładkie sufity.

Oficynka mała dwupiętrowa, przed którą drzwi położone do piwnicy, z gankami drewnianymi od zewnątrz na piętrze I i II, ma na dole w środku sionkę o sklepieniu beczkowym, z framugą na ścianie tylnej. Po prawej stronie tej sionki jest izba o 1 oknie, ze sklepieniem krzyżowym i framuga w ścianie tylnej, izba po lewej stronie sionki (1 okno) ma sklepienie beczkowe całe. Na I-em piętrze izba środkowa ma w części frontowej sufit, w tylnej części jest sklepiona.

L. or. 16, sp. 296. Gm. IV, 465. W początku w. XVI-go kamienica ta należy do Mikołaja, Macieja i Pawła Langów, od których w r. 1539 przechodzi na własność doktora medycyny Jana Antonina lekarza nadwornego Zygmunta I i Zygmunta Augusta. Pochodził on z Koszyc a prawo miejskie krak. otrzymał w r. 1536. Ożenił się z Anną, córką bogatego złotnika krak. Jana Zimmermana (Czimerman) Dr. Antonin przebudowywał kamienicą nabytą i miał przy tem różne spory z właścicielem sąsiedniej kamienicy (l. or. 18) Mikołajem Czeczotką. Umarł w r. 1549 ¹⁾ a registr czynszów z r. 1557 wymienia właścicielką kamienicy: »Anna doctor Antoninowa« ²⁾. Od nazwiska Dra Antonina, nazywana bywa następnie kamienica »Antoniuszowska«, lub »p. Antoniuszowej doktorowej wdowy«, lub nawet,

¹⁾ Dr. Lachs J. Kronika lekarzy krak. Kraków, 1909, str. 44, n.

²⁾ Registr censuum nr. 2512.

w r. 1564 Anny Czimerman wdowy¹⁾. Następnym właścicielem kamienicy był zięć Dra Jana Antonina również doktor medycyny i filozofji Antoni Sch neeberger, ożeniony w r. 1561-ym z córką Antonina Katarzyną, na którą przypadła po ojcu część kamienicy, inne części dokupił A. Schneeberger od spadkobierców i był wyłącznym wraz z żoną właścicielem kamienicy. Regestr czynszów z r. 1578 wymienia też »dom Doctora Antoniego«²⁾. W r. 1569 wszedł po śmierci żony Katarzyny w powtórne śluby z Anną, córką Mikołaja Alantse. Umarł w pierwszych dniach kwietnia 1581 r., pozostawiając wdowę Annę i małoletniego syna Antoniego³⁾. W r. 1582 zapisana jest jako właścicielka »Pani doktorowa wdowa«, w tym czasie mieszka tu Dominik de Blencz, Włoch⁴⁾. W r. 1608 zapisuje ona na kamienicy swej sumę widerkaufową 300 złp. dla zgromadzenia Bractwa N. Panny Marji w Krakowie⁵⁾.

W r. 1616 należy do Tomasza Z a r o l i ń s k i e g o i żony jego Ewy. Rewizja w r. 1616 d. 30 maja przeprowadzona⁶⁾, wykazała, że izba na dole miała błony, ramy i okiennice złe, szafy dwie niskie na dole od kamienicy »Sasinowskiej«, (l. or. 18), z tej izby było okno do sklepiku, w którym listew ani ław niema, pawiment z cegły, który p. Tomasz chce posadzką położyć. Kuchnia na tyle »jest w drzewo mурowaną«, z niej komora, łazienka wedle kuchni drze-

---

1) Regestr censuum nr. 2516.

2) Toż, nr. 2537.

3) Dr. Lachs Jan, Kronika lekarzy, str. 63 i n.

4) Regestr censuum, nr. 2553.

5) Akta hipot. woln. m. Krakowa.

6) Akta quartual. nr. 1378, str. 247.

wiana. Na tyle pod indermachem stajnia niesklepi-
sta, izdebka nad stajnią i druga od kamienicy »Borko-
wej« (l. or. 14). Indermach był murowany, ga-
nek przed nim. Do piwnic jedno wejście z tyłu,
drugie wejście od ulicy. Kamienica była jednopię-
trowa.

Następnie należy kamienica do Stanisława Ha-
lera (1635)¹⁾ i stąd kamienicą »Hallerowską« lub
Alera zwaną. W r. 1656 jest własnością Zofji Hal-
lerowej, Alerowej wdowy²⁾, a w r. 1681-ym ozna-
czona jest jako własność »Alera« z dodatkiem va-
cat³⁾. Potem do r. 1700 jest własnością »starosty
brzezińskiego⁴⁾, a w roku 1701-ym należy do Mi-
chała Ziaykiewica (Ziaykowica) cyrulika krak. i żony
jego Teresy. W tymże r. zapisali oni dnia 10 lutego
w księgach radzieckich krak.⁵⁾ widerkaufową sumę
1000 złp. dla altarysty Przemienienia Pańskiego
w kościele N. P. Marji⁶⁾. W posiadaniu Ziaykiewiczów
pozostawała do r. 1735, w którym przechodzi na
własność Jana Rychlickiego⁷⁾, także cyrulika
krak. i żony Marjanny. Rewizja kamienicy z r. 1735
d. 20 lipca, uczyniona na żądanie Rychlickiego⁸⁾, po-
daje, że facjata kamienicy niezgorsza, 3 ankrami
ściągniona, wejście w odrzwiach kamiennych, wy-
tynkowanych z drzwiami żelazem obitemi, z furtką

---

¹⁾ Regestr censuum nr. 2607.

²⁾ Toż, nr. 2627.

³⁾ Toż, nr. 2684.

⁴⁾ Toż, nr. 2629, 2840.

⁵⁾ Akta hipoteczne m. Krakowa.

⁶⁾ Tamże.

⁷⁾ Tamże.

⁸⁾ Revisio quartual. nr. 1405.

na 2 zawiasach, nad drzwiami krata żelazna. W sieni, która przylega do muru granicznego kam. l. or. 14, gdzie znajduje się szafka w murze, jest okno po prawej z kratą żel., podłoga i powała drewniana z tragarzami wygiętymi. Przy schodach sklep z drzwiami żelaznymi w kamiennych odrzwiach.

Wchodząc ze sieni do izby dolnej są w odrzwiach kamiennych sztukowanych drzwi stolarską robotą, piec kaflowy floryzowany, kominek kapiasty, okna trzy w podwórze, otaflowania pod oknami i po ścianach. W izbie alkierz stolarską robotą, zielono malowany, powała stara i podłoga, wreszcie szafka w murze od kamienicy Otfinowskiego t. j. l. or. 18. — Z izby wejście w odrzwiach kamiennych do sklepiku ciemnego, z niego sklep widoczny, z którego okno w ulicę z kratą i okiennicami żelaznymi i posadzką ceglana. Z tego sklepu wejście do sieni. Przy sklepiku ciemnym schody na górę kamienne, na półwschodziu drzwi jedne proste z tarcic, drugie żelazne, dalej na piętro prowadzą schody drewniane z balasami.

Na I-em pięt r z e izdebka po prawej ręce przybudowana, w której ściany drewniane, z pruska lepione, kominek przed nią i ognisko, okno z kratą żelazną. W sieni na I p. okno w ulicę z kratą żel., za drzwiami kominek szafiasty, piec starý kaflowy, floryzowany. Z tej izdebki sionka ciemna, drzwi drewniane, nad niemi okienko dla widoku z kratą żelazną. Ze sionki druga sień albo przejście na ganek ze drzwiami, za niemi komin szafiasty. Do izby tylnej z oknami na podwórze w ścianie drewnianej, drzwi w $\frac{1}{2}$ otwierające się, okno nad niemi z prętami żelaznymi, powała, podłoga, dwa okna

z okiennicami drewn., piec, komin przy nim szafasty i drzwi w odrzwiach kamiennych do sieni. Wedle izby tylnej jest sklep, do którego w odrzwiach kamiennych drzwi żelazne, przy nich kominek szafasty, okno na zadź z kratą i okiennicą żel., posadzka. W sieni pod tragarzami podpaski od kam. l. or. 14. Podwórze było brukowane, w niem kuchenka drewniana i komórka od muru granicznego kamienicy l. or. 18 i studnia.

Indermach jednopiętrowy, naprzeciw facjaty tylnej, z gankami, po których obejście na przodek. Piwnice pod kamienicą sklepione, do piwnicy pod »sklepem«, t. j. przy kamienicy l. or. 18, wejście z ulicy.

Wartość tej kamienicy podaje rewizja na 4500 złp. »z onerami, zważywszy dobrą dyspozycję jej«, wygodne mieszkania i nie tak wielką jej ruinę. Była ta kamienica wówczas jednopiętrową, jedne ubikacje miały powały ze stragarzami, inne były sklepione, ściana izby tylnej na I-em piętrze drewniana.

Michał Ziaykiewicz był właścicielem do r. 1744, następnie Karaszewski¹⁾ także cyrulik, z żoną, zdaje się zięć poprzedniego, mieszkający już przedtem w tej kamienicy. Ten w r. 1745 dnia 6 lutego przeprowadził nową »rewizję« kamienicy. Nie wiele się w niej po 10-ciu latach zmieniło. W izbie dolnej zapisuje nowa rewizja »powałę w szachownicę, ciesielską robotą i stragarz nad piecem strzaskany«. W izdebce na I piętrze o jednym oknie na ulicę dodaje rewizja, że nad kominkiem kapiastym

---

¹⁾ Regestr censuum nr. 2881.

z tablaturą drewnianą są »orły i osóbki gipsowane, złe, stare«, a w sklepiku (na I p.) z 1 oknem na zadź, posadzka z »krzemienia«. — Wartość kamienicy spadła na 3.800 złp. W r. 1747 mieszkał w kamienicy Karaszowski, żona jego, 2 sługi i parobek¹⁾, tudzież Tadeusz Aust, malarz z żoną²⁾. W r. 1750 kamienica jest własnością Walentego Karaszowskiego (Karasiewski) kupca krak.³⁾, zapewne syna poprzedniego. Walenty K. i żona jego Teresa zapisują w r. 1758 dnia 20 marca na swej kamienicy widerkauf dla Zgromadzenia Miłosierdzia przy kościele św. Barbary⁴⁾. Z Karaszowskimi mieszkał wówczas (1758) kupiec krakowski: Andrzej Rummel⁵⁾.

Następnie należy kamienica do Michała Piątkowskiego, kupca krak. (1767)⁶⁾ i pozostaje w tej rodzinie kupieckiej aż pod koniec XVIII wieku. W r. 1791 d. 20 października zabezpieczają bowiem Michał i Marjanna Piątkowscy na tej kamienicy sumę widerkaufową złp. 1000 z 5% szpitalowi św. Szczepana⁷⁾.

W roku 1813 kamienica (II piętrowa) jest własnością Michała Kowalskiego a po jego śmierci należy do Apolonji z Piątkowskich 1° v. Lamelowej, 2 v. Kowalskiej, wdowy, a od r. 1823 do Maksymiljana

---

1) Registr censuum nr. 2881.

2) Toż, nr. 2888.

3) Toż, nr. 2807.

4) Akta hipoteczne m. Krakowa.

5) Registr censuum nr. 2911.

6) Toż, nr. 2926.

7) Akta hipot. m. Krakowa.

i Ewy Waniewiczów¹⁾, którzy nabyli ją na licytacji. Nowy właściciel przeprowadził w r. 1842 reparację kamienicy, wzmacniając mury tak frontowe jak i środkowe, które były zrysowane i odchodziły od siebie²⁾. Po śmierci przeszła na własność wdowy po nim Ewy z Kowalskich Waniewiczowej, za której w r. 1873 przybudowano w sieni izbę, obejmującą okno sieni, nienaruszając sklepienia sieni³⁾, a w r. 1875 wystawiono nową oficynę jednopiętrową w miejsce dawnej zrujnowanej naprzeciw tylnej facjaty kamienicy⁴⁾. W latach 1884-1892 należy do Friedleinowej Marji i Waniewicza Ludwika, w r. 1892-im już tylko do Waniewicza L., który jest jej właścicielem do r. 1908. W r. 1908 należy do Longina Januszkiewicza, który zniósł dostawioną poprzednio izbę w sieni, robiąc w tem miejscu przejście ku sieni tylnej a główne wejście z dawniejszego okna sieni. Dawne zaś wejście do sieni zamieniono na sklep z wejściem od ulicy, zostawiając portal kamienny z r. 1746. Wyburzono też okno od izby sklepionej (przy kam. l. or. 18) na drzwi drugiego sklepu. Część dolna schodów uległa także wyprostowaniu ku wyjściu wzdłuż ściany sklepu drugiego⁵⁾. Od roku 1913-go aż do dzisiaj (1923) jest własnością p. Leopoldyny Machowskiej.

Fasada kamienicy pochodzi z epoki tak zwanej biedermajerowskiej, z którego to czasu nie wiele

¹⁾ Kadastrum realności w Gm. IV 1825.

²⁾ Akta Budownictwa miejskiego.

³⁾ Tamże, z planem parteru kamienicy.

⁴⁾ Tamże.

⁵⁾ Tamże, z planem.

mamy fasad kamienic w Krakowie. Fasadę wieńczy wysoka attyka, podzielona architektonicznie na 3 pola, środkowe pole ma od dołu półokrągły otwór, dwa pola po bokach mają u dołu otwory łukowe, ściany nad temi otworami mają prostokątne wnęki. Attykę oddziela od fasady silnie występujący gzemś. Taki gzemś koronujący, jeszcze więcej występujący, jest na tylnej fasadzie kamienicy, która zakończoną jest również attyką wysoką. W środku długości tylnej attyki jest otwór, wypuszczający jeszcze dziś rynnę deszczową a po bokach małe, prostokątne otwory. Fasada frontowa o 3 oknach, podzielona jest od I-go piętra pod gzemś dwoma pilastrami na 3 pola pionowe, w których znajdują się okna. Środkowe okno I-go piętra ma na górze gzemś trójkątny, pod nim 2 palmy na krzyż ułożone, gipsowe. W ławie podokiennej widzimy charakterystyczne z tej epoki wałki pionowe (balustrada). Dwa okna boczne, zakończone u góry nyszami półokrągłymi, w których są z gipsu rzeźbione »muszle«, mają w ławie podokiennej rzeźbioną rozetę. Dolna część fasady po pierwsze piętro straciła swój charakter wskutek przerabiania na wejście do kamienicy i na wejście do sklepów.

Dawna sień kamienicy była przy murze granicznym kamienicy l. or. 14, (więc po lewej ręce) sień ta zamienioną jest dzisiaj na sklep. Pozostało po niej obramienie portalu kamiennego, który na kamieniu, stanowiącym zwornik portalu, ma datę A. D. || 1746 (zakryte dzisiaj szyldem). Dawniejsza sień obejmowała dzisiejszy sklep (przy kam. l. or. 14) i dzisiejsze wejście, wąskie, w środku kamienicy będące, w którym dawniej było okno z sieni. Sień

dawna ma sklepienie beczkowe z lunetami, dzisiaj lunety przypadają jedne: na ścianę graniczną kam. l. or. 14, drugie na ścianę boczną (po prawej) dzisiejszej sionki. W tej sionce na ścianie prawej są odrzwia kamienne (wałek i faza), które prowadziły do izby frontowej, zamienionej obecnie na sklep z wejściem od ulicy. W izbie tej (dzisiejszym sklepie przy kamienicy l. or. 18), jest sklepienie beczkowe całe. W ścianie tylnej sklepu frontowego są bardzo piękne drewniane, oszklone drzwi w stylu cesarstwa, z łukiem półokrągłym zakończone. Nad temi drzwiami są resztki łuku z odrzwi kamiennych. Poza drzwiami jest mała nyża, w której jest sufit, z niej po 3 schodach kamiennych, nakrytych deskami, jest wejście z odrzwiami kamiennymi do wielkiej izby t. zw. tylnej, z trzema oknami, wychodzącemi na podwórze. Izba ta, przedzielona dzisiaj ścianą na 2 ubikacje, ma sklepienie beczkowe. Trzy okna w niej rozdzielone są dwiema kolumnami międzyokiennymi, kamiennymi, u których zamiast głowic są wsporniki, wystające na zewnątrz izby. W parapetach okien są murowane szerokie ławy. Należy więc ta izba do tych niewielu pozostałych w domach krakowskich izb z kolumnami między-okiennymi. Należałoby tylko ten zabytek odsłonić (kolumny obłożone są tekturą papierową) i z pobiał wapiennych oczyścić.

Wejście na podwórze kamienicy jest przez tylną wąską sień (przy kamienicy l. or. 14) o sklepieniu beczkowym. Na ścianie po prawej stronie sieni są odrzwia kamienne z połowy XVII wieku, z gzemsem kamiennym nad niemi, które prowadzą do izby »tylnej« 3 okiennej, poprzednio opisanej.

Schody drewniane, które prowadzą na I p., są w dzisiejszej sionce przy ścianie izby frontowej (sklep) ze sklepieniem nad schodami. Na półwschodziu I-go piętra jest — zdaje się okno — czy framuga (zasłonięta sztyldem).

Pokoje I-go piętra t. j. jeden o 1 oknie i drugi o dwóch oknach (przy kam. l. or. 14) mają sufity, drzwi drewniane kanelurowane z pierwszej połowy XIX w. W każdym pokoju jest kominek murowany. Nad kominkiem pokoju niema już dzisiaj: »orłów i osóbek gipsowanych«, o których wspomina rewizja z r. 1745. Z pokoju o 1 oknie (przy kam. l. or. 18) jest ciemna nyża czyli przejście do pokoju tylnego, z którego jest wyjście na ganek drewniany, obity deskami. Drugi pokój tylny, o 2 oknach, ma sufit, przy ścianie na schody murowany kominek. Z tego pokoju na lewo są drzwi z kamiennymi odrzwiami, prowadzące do izby o 1 oknie w podwórzu. W tej izbie (kuchni) jest sklepienie beczkowe z lunetami. (Por. rewizję z r. 1735). Przy izbie ku schodom jest ciemny alkierzyk również ze sklepieniem beczkowym, mający wyjście na schody główne. Na drugim piętrze pokoje frontowe mają sufity i piękną posadzkę z drzewa twardego, ułożoną w deseń. Klatka schodowa kończy się wystającą ku górze murowaną »altaną« ze 3 stron oszkloną. Oficyńska jest jednopiętrowa z gankami drewnianymi przy murze granicznym kamienicy l. or. 18.

L. or. 18, sp. 297, Gm. IV, 466. Kamienica należała w r. 1542 do Macieja i Stanisława Czeczotków¹⁾

---

¹⁾ Regestr censuum nr. 2504.

a w r. 1557 do Erazma Czeczotki ¹⁾, zwana w r. 1564 »domem pustym« (domus vacua) Erazma Czeczotki ²⁾. W r. 1578 wymienia registr właścicielem Macieja (Matis) Czeczotkę ³⁾, to samo w r. 1582 z dodaniem: Aleksander Pipan, zięć jego ⁴⁾. Na początku r. 1601 należy do Kaspra Sasina (Saszyna) ⁵⁾ i od niego kamienicą »Sasinowską« zwana. W r. 1610 Sebastjan Petrycy, opiekun małoletnich spadkobierców Sasina, kazał w kamienicy niegdyś Matysa Czeczotki a teraz Sasinowska rzeczonej, wedle kamienicy pani Antoniuszowej doktorowej wdowy (ob. l. or. 16) murować latarnię dla oświetlania wnętrza i upiększenia kamienicy, »tak jak latarnie takowe w inszych niektórych kamienicach się znajdują«. Rewizja, która o tej latarni mówi, dodaje, że latarnię tę należy podwyższyć, albowiem niespełna łokieć tylko nad brandmury wychodzi. »Przynajmniej zdałaby się wyższa dla kształtu i potrzeby na 2 łokcie, tedyby i okna większe były i ozdobniejszaby była, jako się to indziej pokazuje«. Stwierdzono też przy rewizji, że robota była niezbyt sumienna a kamienne »kapzamsy« (t. j. gzemsy ponadokienne) okien zrobione są źle ⁶⁾.

W połowie XVII w. (1642) należy do Przy-

---

¹⁾ Registr censuum nr. 2512.

²⁾ Toż, nr. 2516.

³⁾ Toż, nr. 2537.

⁴⁾ Toż, nr. 2553.

⁵⁾ Toż, nr. 2556.

⁶⁾ Por. Tomkowicz St., Przyczynki do hist. kult. miasta Krakowa, str. 87, przy mularzu Macieju Litwinkowiczu P. Tomkowicz mylnie oznaczył tu, że kamienica »Sasinowska« była dzisiejszym numerem or. 14-ym.

łęckiego¹⁾, którego wymienia jeszcze regestr z r. 1654. W r. 1656 regestr podaje już, że kamienica jest własnością pani Przyłęckiej²⁾, więc wdowy poprzedniego. »Kamienica dicta pp. Przyłęckich« należy w r. 1669 do Jakuba Dąbskiego h. Godziemba, chorążego zatorskiego, jak podaje regestr z tego roku³⁾. Żoną jego była Bogumiła Rysińska h. Leszczyc, kasztelanka kowalska. W latach 1691—1695 należała do pani Opatkowskiej⁴⁾. Na początku XVIII w. (1716) jest własnością Jana Jakuba z Otwinowa Otwinowskiego⁵⁾, stolnika wyszogrodzkiego. W posiadaniu Otwinowskich była kamienica prawie do połowy XVIII-go wieku. Syn Jakuba, Antoni Otwinowski, podczaszy nowogrodzki, ożeniony z Teresą Stocką, legował w r. 1766 klasztorowi PP. Prezentek na ul. św. Jana (l. or. 7) zł. 3000. W r. 1744 kamienica ta zapisana jest⁶⁾ jako własność p. starosty mszańskiego, mieszka w niej tylko »kucharz gospodarz dla dozoru« kamienicy. W posiadaniu starosty mszańskiego jest jeszcze w r. 1750⁷⁾, poczem w r. 1753-im należy do kasztelana oświęcimskiego⁸⁾, którym był Gabrjel (Mikołaj) Sierakowski h. Ogończyk. Był on mężem Rozalji Otwinowskiej. Kamienica ta była faktycznie jej własnością z mocy prawa dziedzictwa, mimo, że regestr z r. 1746-go zapisuje kamienicę jako własność kasztelana oświęcimskiego:

¹⁾ Regestr censusum nr. 2616.

²⁾ Toż, nr. 2627.

³⁾ Toż, nr. 2653.

⁴⁾ Toż, nr. 2712, 2723.

⁵⁾ Toż, nr. 2673.

⁶⁾ Toż, nr. 2801.

⁷⁾ Toż, nr. 2807.

⁸⁾ Toż, nr. 2812.

G. Sierakowskiego¹⁾. W r. 1771-ym należy do »starosty nowotarskiego«, którym był Franciszek Rychter, drugi mąż Rozalji z Otwinowskich 1-o Sierakowskiej. Regestr i tu zapisuje mylnie starostę nowotarskiego Fr. Rychtera właścicielem tej kamienicy. Była ona bowiem własnością żony jego wspomnianej Rozalji Rychterowej, starościny nowotarskiej, jak to już właściwie podaje regestr z r. 1773-go²⁾. Po jej bezpotomnej śmierci przechodzi do rąk sukcesorów, którzy dnia 7 lutego 1789 roku przeprowadzają urzędową rewizję i takse tej kamienicy, leżącej na ul. św. Jana, pomiędzy kamienicą Michała Piątkowskiego, kupca i mieszczanina krak. (ob. l. or. 16) z jednej strony, a kamienicą księdza Kołłątaja, referendarza litewskiego z drugiej strony³⁾« (ob. l. or. 20). Rewizja z r. 1789 opisuje kamienicę w ten sposób: Facjata przez dół i pięter dwa aż na dachy wywiedziona (czyli z attyką), podszkarpowana od dołu aż pod drugie piętro. Wchodząc do kamienicy są odrzwia kamienne i bokami dwa filary także kamienne, nad wrotami kapitele z kamienia nadrzeszałe; drzwi dębowe stare wpół-otwierające się. Sien jest sklepiona, w niej rynsztok, nad nim otafłowanie z deszczek, okno ze sieni w ulicę, z kratą żelazną. Z sieni po prawej ręce wejście do sklepu, odrzwia kamienne, drzwi drewniane blachą i prętami żelaznymi obite z 2 wrzeciędzami i 4 skoblami, ze sklepu okno w ulicę z szybami tafelkowemi w ołowiu i z kratą żelazną, w murze sklepu 3 frambugi. Z sieni wchodziło się także do izby tylnej,

¹⁾ Regestr censuum nr. 2822.

²⁾ Toż, nr. 2828, 2835.

³⁾ Akta wiertelników, nr. 1396, str. 272.

w której odrzwia kamienne, dwa okna w podwórze ze szybami prostymi w ołowiu, powała w niej ze stragarzami i siostrzonym powleczone, piec kaflowy, przy nim kominek kapiasty, w kominku »szabasik«.

Na I piętro prowadzą schody dębowe, słup drewniany z gałką toczoną drewnianą, poręcz przy schodach drewniana, pod nią krata żelazna. Na półschodzie krata żelazna z zamkiem, nad schodami okno z kratą żelazną, około schodów krata żelazna z jedną gałką mosiężną, »altana« sklepią, z niej 4 okna z szybami tafelkowymi czterema ankrami żelaznymi górnymi, jedną pod arkadą ujętą. Z sieni wchód do pokoju, z odrzwiami dębowymi oferkledowanymi, drzwi drewniane, fasowane na zawiasach francuskich 4, ze zasuwkami, okna 2 w ulicę, sufit gipsowany. Około tego pokoju tablatury drewniane listwowane, kominek kapiasty i piec kaflowy do dwóch pokoi (wspólny) służący na fundamencie kamiennym. Z tego pokoju do drugiego pokoju (frontowego) odrzwia dębowe z drzwiami, jak poprzednie okno 1 z niego w ulicę z ramami i kwaterami podwójnymi i szybami podwójnymi, sufit gipsowany, posadzka dębowa »w cegiełkę« osadzana, tablatury w około ścian. W tym pokoju alkowa, do niej arkada sklepią, w alkwie sufit, posadzka dębowa, jak w pokoju, kominek szafiasty z blachą żelazną. Z alkowy wchód do tylnego pokoju: drzwi i odrzwia dębowe.

Z sieni I-go piętra są drzwi fasowane i odrzwia dębowe do pokoi tylnych t. j. do pokoju o 2 oknach i do pokoju o 1 oknie. Pokój z 2-ma oknami w podwórze miał sufit gipsowy, podłoga z desek, piec kaflowy na fundamencie murowanym,

w około ścian otafłowanie z desek. Z tego pokoju wychód na ganek deskami opierzony z 2 okienkami pustemi, podłogą i powalką, w nim *locus secretus*. Z pokoju 1-go wejście do »sklepiku« (t. j. pokoju sklepionego) z odrzwiami dębowymi i takież drzwiami fasowanemi, okno w podwórze, koło ścian tablatury drewniane, kominek kapiasty z blachą żelazną.

Pod schodami II-go piętra sklepik ciemny, z niego okno puste na schody II-go piętra.

Z sieni idąc na II piętro są schody drewniane na kozubach sklepionych podmurowane, około schodów poręcz dębowa z balasami toczonemi, w sieni około schodów kraniec drewniany również z balasami toczonemi.

W sionce przed pokojami powalka stara, z tej sionki drzwi i odrzwia dębowe do spiżarki, w której jest powała ze stragarzami.

Pokoje drugiego piętra miały odrzwia dębowe, drzwi również dębowe fasowane w pół otwierające się. Izba (pokój) przednia z 2 oknami na ulicę, miała stragarze, piec kaflowy, kominek kapiasty od kamienicy Piątkowskiego (l. or. 16), izba druga o 1 oknie w ulicę. Z sieni wchodziło się do izby tylnej o 2 oknach w podwórze ze szybami tafelkowemi, w niej powała, stragarze, piec. Izba druga tylna była o jednym oknie w podwórze.

Dachy nad kamienicą stare, rynny dwie, przechód pod strychy pod altaną drewniany.

Z sieni na dole, idąc ku tyłowi jest »przejazd« sklepiony. Facjata tylna filarem podmurowana, bruk w podwórzu, studnia z cembrzyną z dachem na słupach, przy studni korytko. Za studnią kuchnia

murowana, okno z niej w podwórze. W kuchni ognisko murowane z kapą sklepioną, przy ognisku 3 piecyki do przygrzewania potraw. Obok kuchni jest izdebka. Z podwórza wchód do stajni murowanej, przy stajni wozownia.

Facjata indermachu znacznie zrysowana z gzem-sów opadła, schody w niej drewniane. Ze sionki indermachu wchód do szpichlerza po schodkach drewnianych, w którym sąsieków 4, okien trzy.

Piwnic pod kamienicą jest cztery sklepionych: jedna pod sklepem, druga pod sienią, trzecia pod sienią tylną, czwarta pod izbą tylną. Wejście do nich było ze sieni. Oszacowano ją na 7.500 złp. wraz z widerkaufami.

Kamienica ta, dwupiętrowa, o 3 oknach frontu, należąca w XVII i XVIII wieku do rodziny szlacheckiej, przedstawiała pewien typ mieszkania takiej rodziny w mieście. Poza pokojami mieszkalnymi w kamienicy na I i II p., jest na podwórzu kuchnia, spichlerzyk, stajnia i wozownia.

Opis m. Krakowa z r. 1791 zapisuje, że kamienica ta była »starościny nowotarskiej«. Właścicielem jej jednak był Maciej Jaksa Otwinowski, jako prawny spadkobierca, który dnia 7 stycznia 1793 r. sprzedał kamienicę »Rychterowską« kniaziowi Szyskiemu za 12.330 złp. W pół roku potem tenże książę Szuyski dnia 1 lipca 1793 r. sprzedał prawo własności do tej kamienicy na rzecz Magdaleny z Święciekich, żony Adama Pruszyńskiego, która w r. 1798 była w powtórnem małżeństwie za Wojciechem Rottermundem. Magdalena 1-o Pruszyńska, 2-o Rottermundowa, »nieodzowna właścicielka kamienicy »Rychterowskiej« od r. 1793 sprzedała ją

w całości »z meblami tamże zostającemi« za sumę 12.330 złp. mężowi swojemu i jego sukcesorom Wojciechowi Rottermundowi dnia 28 czerwca 1798 roku ¹⁾). Od tego właściciela kupił ją dnia 11 września 1805 r. Franciszek de Ehrenfels Hilburg, assesor c. k. salinarnego wielickiego urzędu, który to nabywca w miesiąc później, bo dnia 18 października 1805 r. sprzedał kamienicę za 7.500 złr. Rochowi Dąbskiemu ²⁾). Od tego właściciela nabyła dnia 4 czerwca 1808 r. ³⁾) kamienicę za 12.000 złr. Teresa z Gorączkiewiczów Mirecka, żona organisty przy kościele N. P. Marji, a matka Franciszka Mireckiego, muzyka i nauczyciela śpiewu w »Bursie muzycznej« za czasów Rzeczypospolitej krakowskiej († 1862). Po śmierci Teresy Mireckiej, 2-o Sawiczewskiej w r. 1814 bez testamentu zmarłej, kamienica przeszła na własność jej dzieci: Franciszka, Henryka, Ignacego i Kajetana braci i siostry ich Teresy Mireckich. Opiekun ich i administrator Jan Nowakowski wynajął dn. 26 kwietnia 1819 r. Wojciechowi Olearskiemu: »całe pierwsze piętro z oficynami tylnymi ze stajnią, izbą na skład obok tejże będącą, niemniej izdebkę z komórką przy nich, z 2-ma piwnicami, chlewikiem, sienią wyłącznie do stawiania powozów, tudzież sklep na dole, wchodząc do kamienicy po schodach, nakoniec strych oddzielny oraz izbę przy gospodarskiej izbie, komunikację ze sklepem mającą«. Wynajem przedłużony potem

---

¹⁾ Transact. perpet. Magistr. Crac. liber 8. a. 1804, nr. ręk. Arch. m. K. 955, str. 127.

²⁾ Transact. perpet. nr. 956, str. 555, 583.

³⁾ Transact. perpet. Mgtus Crac. lib. XII. nr. 959, str. 208.

był do 1 kwietnia 1828 r. za czynszem rocznym 900 złp.¹⁾.

»Rychterowska« kamienica jest w r. 1860 własnością Jana Zalewskiego a następnie księcia Eugenjusza Lubomirskiego, który w r. 1873/4 wystawił na frontowej części kamienicy piętro trzecie, zmieniono schody, oddzielając ścianką drewnianą część sieni z oknem. Zamierzonym było również wystawienie trzeciego piętra na tylnej stronie kamienicy, lecz przekonano się, iż ściana tylna od dziedzińca we frontowej kamienicy miejscami wybuchowana i szkarpą wzmocniona nie jest dostateczną do zniesienia projektowanego piętra 3-go, zwłaszcza, że nawet mury działowe, jak się po odkryciu okazało, nie są z tąż bynajmniej związane, ale tylko przytykiem przeprowadzone«. Również mury zewnętrzne i wewnętrzne zabudowania tylnego (widermachu) w dziedzińcu są tak zniszczone i między sobą porozdzielane, iż żadnych przeróbek przedsiębrać niepodobna. Zabudowania tylne mają być w zupełności rozebrane«²⁾. Nową oficynę 2 piętrową wystawiono w r. 1874. Kamienica należy następnie do Róży księżnej Lubomirskiej i za jej czasów w r. 1877 wystawiono ganki drewniane na murze granicznym północnym (t. j. murze kamienicy l. or. 20) łączące kamienicę frontową z oficyną.

Facjała frontowa kamienicy uległa w r. 1897 zmianie, przez przerobienie okna parterowego izby sklepionej na drzwi sklepowe. Kamienica należała wówczas (1897) do Zofji Jakubowskiej, w po-

---

¹⁾ Akta hipoteczne woln. m. Krakowa.

²⁾ Akta Budownictwa miejskiego.

siadaniu jej była jeszcze w r. 1914. Obecnie należy do »Banku Kredytowego« oddział w Warszawie.

Dzisiejszy (1923) rozkład kamienicy nie zmienił się wiele od opisu rewizji jej w r. 1789. Wystawiono na niej, jak wspomniano wyżej, trzecie piętro i to tylko nad pokojami frontowymi (od ulicy). Nad pokojami tylnymi II-go piętra niema dobudowanego piętra trzeciego, ponieważ mury nie zniosłyby nadbudowania, jak to orzekł urząd budownictwa w r. 1873. Fasada frontowa, silnie szkarpowo na dole występująca, ma przy kamienicy l. or. 16. bramę w obramieniu prostokątnem kamiennem z kwadratowymi ciosami (bonie). Obramienie to otacza portal kamienny, półkolem u góry zakończony, z dwiema kolumnami toskańskimi (trzony kolumn są nowszego pochodzenia). Pod łukiem portalu jest kartusz rokokowy z herbem »Ogończyk« czyli herbem Gabryela Sierakowskiego, kasztelana oświęcimskiego, który był w połowie XVII w. »właścicielem« tej kamienicy. Z tego też czasu pochodzi portal kamienny bramy. Na fasadzie I-go i II-go piętra są 2 szkarpy. Rewizja z r. 1789 mówi, że kamienica ta »podszykarpowaną była od dołu, aż pod drugie piętro«. Przy odnawianiu fasady w r. 1923, szkarpy te (2 między 3-ma oknami) »przedłużono« przez narzucenie wapienia przez fasadę piętra drugiego, przyczem znie­siono gzemsy okien, otaczając je tylko opaską.

Frontowa część sieni aż do klatki schodowej, ma piękne beczkowe sklepienie z wąskimi lunetami. Po prawej stronie bramy zachowało się dawniejsze okno sieni. Mamy więc i tu, oprócz kamienicy l. or. 12, okno sieni, nie zabudowane jakąś przystawką na izdebkę. Na prawej stronie sieni, jest wejście do

dawniejszej izby dolnej frontowej (sklepu), przy którym niema już obramowania kamiennego. Izba ta zamieniona jest na dzisiejszy sklep z drugim wejściem z ulicy, które to wejście zrobiono w r. 1897 z dawnego okna. Dzisiejszy »sklep« ma sklepienie beczki pełnej, w ścianie granicznej od kamienicy l. or. 20 jest mała »szafka w murze« z półkami i obramieniem drzewianem z połowy XIX wieku. Z tego sklepu jest wejście do t. zw. »tylnej izby«, o 2 oknach wychodzących na podwórze. W parapetach okiennych, znacznej grubości, są po dwa schodki murowane, deskami nakryte. Izba ma gładki sufit, pod którym, zdaje się, jest dawniejszy strop belkowany, ze siostrzonem, wspomniany w rewizji z r. 1789. Z tej izby jest jeszcze wyjście do sieni, która jest węższą od sieni frontowej i dalszą jej częścią od klatki schodowej do podwórza. Sień ta ma sklepienie beczki pełnej. W ścianie granicznej od kam. l. or 14 jest w sieni »szafka w murze«, półkołem zasklepiona, z półkami, z drzwiczkami połowy XIX wieku.

Na I-e piętro prowadzą schody przy ścianie frontowej »izby dolnej«, drewniane, z balustradą drewnianą (nowszą). Ze schodów jest w ścianie elipsowate okienko. Schody I-go piętra są na sklepieniu a schody II-go piętra »na kozubach sklepionych«, jak je nazywa rewizja z r. 1789, czyli na łukach przyściennych. Na froncie są dwa pokoje, jeden przy kamienicy l. or. 16, dwuokienny, drugi przy kamienicy, l. or. 20 jednookienny. W obu pokojach są sufity gładkie z gipsowemi profilowanemi opaskami. Drzwi (dwuskrzydłowe) z pokoju większego do mniejszego są z połowy XIX w., podobne do drzwi

pokojów I-go piętra kamienicy l. or. 12, i mają kłamkę z kości, rowkowaną, ujętą w okucie mosiężne. Do tych dwóch pokoi jest wspólny piec, tak, jak to wykazuje rewizja z r. 1789. Posadzka w nich dębowa w romby układana. Niema dzisiaj z pokoju mniejszego (1 okno) przejścia arkadowego do t. zw. alkowy, łączącej pokoje frontowe z tylnymi. Przejście to jest zamurowane. Wejście do »alkowy« (dzisiaj przedpokój) jest ze sieni I-go piętra. »Alkowa« ta ma sufit z gipsową opaską i gipsową »elipsę« w środku sufitu. Za »alkową« jest (na podwórze) pokój tylny o 2 oknach (jedno okno przerobione na drzwi do ganku oszklonego na podwórzu przy murze granicznym kam. l. or. 20). W tym pokoju sufit ma opaskę gipsową. Z pokoju wejście do drugiego o jednym oknie w podwórze. Pokój ten ma sklepienie beczkowe z lunetami, krawędzie lunet ozdobione wałeczkami (kanelurowane). W środku sklepienia jest gipsowa rozeta elipsowata. Za tym pokojem ku schodom ciemna alkowa, również ze sklepieniem beczkowym z lunetami.

W sieni pierwszego piętra jest na »krańcu« schodowym bardzo piękna krata żelazna, z połowy XVIII-go wieku pochodząca, o której wspomina rewizja z r. 1789.

Pokoje drugiego piętra, frontowe i tylne, mające ze sobą połączenie przez »alkowę«, nie mają widocznych zabytkowych szczegółów.

L. or. 20, sp. 467, Gm. IV, 298. Kamienica narożna, bokiem w przecznicę czyli dzisiejszą ulicę św. Marka zwrócona, powstała w swej frontowej części, od ul. św. Jana, z dwóch dawniejszych ka-

mienic. W stronie bocznej weszła do niej jeszcze trzecia kamiecniczka. Że front dzisiejszej kamienicy powstał z 2 kamienic: jednej przylegającej do kamienicy l. or. 18, o szerokości 3 okien I-go piętra i drugiej narożnej, o szerokości 4 okien, wskazuje plan kamienicy zgodnie z wiadomościami historycznymi.

W połowie XVI wieku (1553) akta wiertelników krak. ¹⁾ zapisują rozdział kamienicy narożnej: »iż piwnica pod sienią od ulicy narożna przynależy Stanisławowi Kruczkowi a miejsce na górze w sieni podle wrót nad tąż piwnicą należy p. Annie Vęzikowej, do której piwnicy było przedtem okno w ul. św. Jana uczynione, które natenczas jest wyjęte a na to miejsce są drzwi z ciosanego kamienia, do teyże piwnicy wprowadzone. Potem przyszli wiertelnicy pod zasklepiiony ganek, gdzie wychodzą ze sieni na zadzi i widzieli w tymże ganku w kącie komórkę drewnianą nową, podle starej postawioną. Na tyle domu zbudował Kruczek szopę drewnianą nad przechodem do wrót tylnych w przeczną ulicę, podle ściany murowanej od gmachów w przednim domu. Na froncie kamienicy postawione było nowe piętro«. Te same akta podają pod dniem 7 grudnia 1564 r., że »w domu narożnym nieboszczyka Macieja Matli, gdzie tymi czasy Stanisław Kruczek, kuśnierz w $\frac{1}{3}$ części tegoż domu jako w swojej własnej (za prawem kupionem od urodzonego Jana Vieskiego) mieszka, która trzecia część narożnego domu należała niejakię Annie Fabianowej. Dom ten narożny stoi podle Jana Raichlowego a natenczas Jakóba Gaiera, lekarza. Dr. J. Gaier kupił ten dom

---

¹⁾ Acta quartual. nr. 1377, str. 46.

od Reichla i żony jego Doroty dnia 4 marca 1564 r. za 2.500 złp.¹⁾ Gaier umarł w r. 1571, (nagrobek jego znajduje się na zewnętrznej ścianie kościoła N. P. Marji). Egzekutorami jego testamentu byli Dr. Stanisław Rożanka i Marcin Fox, filozofji i medycyny doktor, profesor i rektor Uniwersytetu krak. Kamienicę Dr. Gaiera, która była częścią (o 3 oknach) przylegającą do l. or. 18, dzisiejszej kamienicy l. or. 20, zapisuje w r. 1582 registr²⁾ jako własność doktora F o x a i wymienia jej mieszkańców: wdowę po Jakóbie Gaierze, Daniela Pernusa i Dawida Dindasza, szota. M. Fox umarł 3 sierpnia 1588 r. w domu uniwersyteckim na ul. Wiślnej³⁾. W testamencie⁴⁾ zapisał M. Fox żonie swojej Annie dożywocie na połowie kamienicy i na połowie ogrodu, »której kamienica i ogrodu połowica (jedna) teźże małżonce jego jest urzędownie spisana«.

Na początku XVII w. (1601) kamienica ta należy do p. Żurkowicowej, druga obok niej, więc narożna, do p. Misiońskiej, wreszcie trzecia »w przecznicy« do pana Korycińskiego⁵⁾. Trzy te kamienice, które później zły się w jedną (dzisiaj l. or. 20), miały kolejno następujących właścicieli.

a) Kamienica Żurkowicowej należy do jej dzieci Żurkowiczów (1607)⁶⁾. W tym roku mieszka w niej Sebastjan Wilkowic, który sprzedawał w żelaznych kramach. Ten Sebastjan Wilkowic wymieniony

---

1) Consularia Crac. nr. 445, str. 468.

2) Registr censuum, nr. 2553.

3) A. Chmiel, Herby Foxów, Rocznik krak. t. III. str. 176.

4) Scabinalia Cracoviensia nr. 23, str. 916.

5) Registr censuum nr. 2506.

6) Toż, nr. 2572.

jest w spisie czynszów z r. 1613¹⁾ już właścicielem kamienicy »olim Żurkowica«. W r. 1625 należy już do wdowy po Sebastjanie W. Anny z Waxmanów Wilkowicowej²⁾, która posiada ją jeszcze w r. 1642³⁾. Wówczas mieszkają w tej kamienicy Jan i Zygmunt Wilkowice tudzież Jan Pernus⁴⁾. Starszy Jan Wilkowic wymieniony jest w roku 1652⁵⁾ właścicielem. On to wraz z żoną Dorotą zapisał w roku 1660 na tej kamienicy 1000 złp. na rzecz Bractwa Miłosierdzia na fundusz wstydzących się żebrać. W roku 1682 należy do Doroty Wilkowicowej wdowy⁶⁾, w r. 1685 do Michała Wilkowica, kupca krakowskiego (mieszkał w tym roku kupiec Krystyn Nagielski⁷⁾), w r. 1691 do sukcesorów tegoż Michała W. Pod koniec XVII-go wieku (1698) kamienica »Wilkowicowska« zapisaną jest jako kamienica »ad praesens szlachecka«. Tak więc kamienica ta była przez cały wiek XVII-y w posiadaniu jednej rodziny Wilkowiców, mieszczan krakowskich.

W roku 1710 należy do Lazara Deriakubowicza, późniejszego rajcy krakowskiego⁸⁾, który w r. 1730 dnia 2 sierpnia przeprowadził urzędową rewizję⁹⁾ kamienicy swojej »między sąsiedzkiemi kamienicami Jakóba z Otwinowa Otwinowskiego, stolnika wyszogrodzkiego z jednej (t. j. l. or. 18),

1) Registr censuum nr. 2572.

2) Toż, nr. 2582.

3) Revisio quart. nr. 1378, str. 377.

4) Registr censuum nr. 2616.

5) Toż, nr. 2623.

6) Toż, nr. 2684.

7) Toż, nr. 2692.

8) Toż, nr. 2762.

9) Acta quartual. nr. 1384, str. 1079.

a PP. Wosińskich spadłą i spustoszałą z drugiej strony« (t. j. drugiej części narożnej dzisiejszej kamienicy). W kamienicy Deriakubowicza była ściana od Wosińskich srodze mokra i wilgotna tak w sklepie na dole i dolnej izbie i na I piętrze w dwóch izbach od ulicy i (dwóch izbach) na zadź z oknami. (Takie rozmieszczenie izb wykazuje też plan tej części kamienicy dzisiejszej). Wilgoć ta i rysy na II piętrze, »gdzie przy drzwiach z ziemi i przedniej izby do tylnej izby są dwie rysy znaczne, na zadź także, jako idzie ganek m u r o w a n y. Indermach był także porysowany«. Ruina kamienicy Wosińskich pociągnęła zniszczenie kam. Deriakubowicza, który już 18 kwietnia 1731 roku¹⁾ sprowadził nową rewidję kamienicy swojej »Wilkowiczowska« z dawna nazwanej, stwierdzając, że od poprzedniej rewizji stan się pogorszył, »albowiem na II piętrze w izbie na tył mur się cale na te pustki kamienicy Wosińskich od ściany Deriakubowicza oderwał i odrywa z gankiem, który się porysował, będąc m u r o w a n y na kroksztynach²⁾. Ruinę kamienicy Wosińskich, przedstawili pp. komisarze w ten sposób: W kamienicy Wosińskich »niema pował ani dachu, tylko same mury i ściany stoją, oknami ludźie łążą i drzwiami od ulicy, sklepy sklezione pozawałały się, śmieci powyżej chłopa. Ta kamienica więcej kamieniami niż cegłami jest pomurowana, kamienie ze ścian powypadywały i cegły«. Kamienica Wosińskich mierzyła »na długość« (t. j. w głąb) łokci 52, a wszertz jako facjata z murem od ulicy (św. Jana) łokci

¹⁾ Acta quartual. str. 1101.

²⁾ Ganek murowany na kroksztynach podaje Lauterbach w pracy: »Warschau« (Seeman) str. 44, fig. 27.

21, górą zaś tylko na jedno piętro na łokci plus, minus 13«. Mury tej zrujnowanej kamienicy oszacowali wówczas wiertelnicy tylko na 200 złp.

b) Poprzednimi właścicielami zrujnowanej kamienicy byli po p. Misiowskiej (1607) (ob. wyżej): Walenty Gędzicki, kuśnierz krakowski (1635)¹⁾. W r. 1647 należy już do »potomków Walentego Gędzickiego«²⁾, w roku 1656 do Tomaszowej Gędzickiej³⁾, w roku 1660 do sukcesorów Tomasza Gędzickiego⁴⁾. Regestr z tego roku zapisuje, że Jan Trycius płaci z $\frac{1}{3}$ części swojej, a $\frac{1}{3}$ należy do Walentego Wosińskiego, doktora medycyny i rajcy krak., który w r. 1682 jest już całkowicie właścicielem⁵⁾. W r. 1691 zapisuje regestr⁶⁾, że część kamienicy Wosińskiego należy do OO. Franciszkanów, to samo w r. 1695, a już w roku 1698 należy do sukcesorów Wosińskiego, za których kamienica ta popada w ruinę, co też zapisuje regestr z r. 1719. Ruina kamienicy Wosińskich, jak podaliśmy powyżej, była zupełną; regestra czynszów z lat następnych nie wymieniają jej zupełnie. W r. 1735-ym regestr podaje w miejsce właścicieli kamienicy Deriakubowicza i kam. Wosińskich dwie należące już do XX. Cystersów klasztoru jędrzejowskiego⁷⁾. Przerobienia tych 2 kamienic XX. Cystersi dokonali w r. 1744; regestr z tego roku zapisuje bowiem: kamienice

---

1) Regestr censuum, nr. 2607.

2) Toż nr. 2620.

3) Toż, nr. 2627.

4) Toż, nr. 2645.

5) Toż, nr. 2648.

6) Toż, nr. 2712.

7) Toż, nr. 2794.

»d wie XX. Jędrzejowskich, teraz reperują«¹⁾. Odtąd już wymieniają rejestra z lat następnych jedną kamienicę XX. Jędrzejowskich (Andrzejowskich) Cystersów. Regestr z r. 1773 dodaje przytem, że mieszka w niej JWP. Turski, dworski księzca (Hugona) Kołłataja²⁾. Ks. Hugo Kołłataj posiada tę kamienicę już na początku r. 1789-go (ob. l. or. 18). W r. 1791-ym jest własnością pułkownika Ignacego Benoë, następnie należy do córki jego Magdaleny 1 v. Kisielewskiej, 2 v. de Kressien, od której nabyli ją Maryanna z Wielogłowskich i Ignacy Wielogłowscy.

W kamienicy Wielogłowskich zakwaterowano w r. 1814, podobnie jak i w innych kamienicach krakowskich, oficera rosyjskiego. Ignacy Wielogłowski, chcąc najwidoczniej pozbyć się nie milego »inkwaterunku«, rozpoczyna restaurację kamienicy, żąda więc »wykwaterowania« oficera. Prezydent municipalności »miasta wolnego handlu« Krakowa przychyliła się do tej prośby po zbadaniu sprawy przez urząd Budowniczy d. 29 paźdz. 1814, który orzekł: 1) »iż na dole izba gospodarcza domu potrzebuje wytrynkowania, wybielenia i przestawienia pieca, 2) iż izba narożna na sklep będzie przemieniona i że już drzwi w oknie wykute zostały, 3) iż pierwsze piętro zajęte jest przez lokatora, kontrakt od byłego właściciela domu tegoż mającego, 4) iż na drugim piętrze oprócz kwatery adjutanta jedna tylko znajduje się stancja, którą Wielogłowski zamieszkaćby mógł, 5) iż spichlerz nad salą i gabinetem pierwszego piętra reformy na po-

---

1) Regestr censuum nr. 2881. 2) Toż, nr. 2835.

koje według życzenia właściciela wymagający wraz z poprawieniem kuchni i wymalowaniem pokoiw po prawej stronie wchodząc do sieni wschodów potrzebuje¹⁾. Przerobienia owego spichlerza na drugim piętrze, znajdującego się w tylnej części kamienicy od przecznicy, dokonał widocznie Wielogłowski, ponieważ plany kamienicy, sporządzone za następnego właściciela, wykazują zamiast spichlerza pokoje mieszkalne.

Wielogłowscy sprzedali kamienicę za 40.000 złp. w r. 1817 dnia 3 sierpnia Konstantemu Chościak Popielowi i żonie jego Zofji z Badenich, właścicielowi Ruszczy pod Krakowem²⁾. Konstanty Popiel zaciągnął znaczne pożyczki pieniężne od Jana Kantego Bartscha, Józefa Hallera, Karola Hube, profesora Uniwersytetu krak., Kajetana Kowalskiego, prof. liceum św. Anny i zabezpieczył je na kamienicy. Również ciążyła na tej kamienicy pożyczka 10.000 złp. zaciągnięta dnia 6 lipca 1822 r. przez Konstantego Popiela z funduszu laudemialnego od Skarbu wolnego miasta Krakowa.

Konstanty Popiel, wychowanek szkoły Kadetów w Warszawie, towarzysz Tadeusza Kościuszki, gospodarował w Czaplach (koło Słomnik), zanim w r. 1817 nabył kamienicę w Krakowie, którą urządził na swoją siedzibę. Pozostawił on czterech synów: 1) Pawła (ur. 20 czerwca 1807 r. w Krakowie), 2) Wacława, 3) Ludwika i 4) Wincentego, późniejszego arcybiskupa warszawskiego. Po śmierci Konstantego Popiela, kamienica przeszła do rąk (1835) najstarszego jego syna

---

¹⁾ Akta Budownictwa miejskiego.

²⁾ Akta hipot. woln. m. Krakowa.

Pawła Popiela ożenionego z Emilją hr. Sołtykówną. W jego posiadaniu była kamienica aż do zgonu t. j. do r. 1892, (6 marca, pochowany w Ruszczy). Odkąd Paweł Popiel został właścicielem kamienicy i w niej zamieszkał, dom jego stał się miejscem, w którym gromadzili się ci, którzy stanowili najwytworniejszą stanowo i kulturalnie społeczność krakowską. Paweł Popiel był przez przeszło pół wieku znaną powszechnie osobą w Krakowie. Dla miasta, szczególnie dla jego zabytków położył Paweł Popiel wielkie zasługi, oprócz działalności swojej na polu politycznym. Jako żołnierz szwadronów poznańskich brał w r. 1830 udział w walkach pod Grochowem, Dębem i Warszawą, dla uratowania i odzyskania Ojczyzny, tak potem cały swój żywot poświęcił ratowaniu i utrzymaniu zabytków polskich a w szczególności zabytków Krakowa, będąc przytem członkiem rady miejskiej przez szereg lat od roku 1848-go. Wtenczas a szczególnie po pożarze Krakowa w r. 1850 rozwinął swoją konserwatorską działalność, którą skończył dopiero po odnowieniu presbiterjum kościoła N. P. Marji (polichromja Matejki) w l. 1889—90. Będąc z zamiłowania, z wykształcenia i z urzędu (honorowego) znawcą zabytków budownictwa i sztuki plastycznej uratował z pomocą artysty Wojciecha Stalera sławny obraz H. Kulmbacha w kościele NP. Marji, jego staraniem było odbudowanie spalonego kościoła OO. Dominikanów, restauracja kaplicy Śto-krzyskiej w katedrze na Wawelu, restauracja Wielkiego Ołtarza w kościele NP. Marji, tego arcydzieła Wita Stwosza, którą w l. 1866—71 kierował wraz z Janem Matejką, Władysławem Łuszczkiewiczem, Dr. Józefem Łepkowskim, restauracja grobowca Kazi-

mierza Wielkiego, żeby tylko te najważniejsze konserwatorskie jego prace wyliczyć, pominąwszy wszystkie mniejsze — ale zawsze ważne — które za jego staraniem uchronione zostały od zniszczenia, tak należące do gminy miasta (brama florjańska, wieża ratuszowa), jak do instytucyj duchownych i świeckich. W uznaniu tych zasług, położonych dla miasta i jego zabytków, mianowało go miasto d. 6 maja 1890 honorowym obywatelem swoim. Przyjaciele i wielbiciele P. Popiela umieścili po jego śmierci w r. 1895 płytę bronzową z postacią Popiela i odpowiednim napisem (dzieło Piusa Welońskiego) na wewnętrznej stronie kościoła NP. Marji od strony ulicy Florjańskiej.

W kamienicy swojej umieścił Paweł Popiel po pierwszej wystawie starożytności w Krakowie w r. 1858 zbiory Towarzystwa Naukowego⁷ krakowskiego, roztaczał nad nimi pieczę, póki w r. 1873 Towarzystwo naukowe, wystawiwszy budynek na ul. Sławkowskiej l. or. 17, nie zamieniło się w Akademię Umiejętności i zbiory swoje w nowym budynku nie pomieściło. W kamienicy Popiela pozostała tylko jego wspianała biblioteka, liczne dzieła sztuki i cenne archiwum historyczne, zawierające między innymi część archiwum króla Stanisława Augusta.

Po śmierci Pawła Popiela kamienica przeszła do rąk Jana Popiela, potem do Jadwigi z Borkowskich Popielowej i spadkobierców. Archiwum historyczne przeniesione zostało z tej kamienicy do kamienicy na ul. Basztowej l. or. 3, własności Marji z hr. Zamojskich Popielowej, zbiory sztuki (obrazy) częściowo zostały w pokojach I-go piętra i klatce

schodowej umieszczone, inne dostały się do rąk spadkobierców.

Kamienica »Popielów«, dwupiętrowa, ma od ul. św. Jana 6 okien frontu na I i II piętrze, ze skromnymi rokokowymi ozdobami gipsowymi. Wejście do niej jest przy murze granicznym kamienicy l. or. 18. Duży portal kamienny bramy w stylu barokowym pochodzący jednak z drugiej połowy XVIII w., ma po bokach pilastry zakończone półfigurami (t. zw. persykami) dźwigające kapitele i łuki bramy zakończone 2 dzieciakami (fig. 32). Pod łukiem portalu dodano rokokowy kartusz z herbem Sulima (dziś bardzo zniszczony) a więc w czasie, kiedy kamienica przeszła na własność Konstantego Popiela (po r. 1817-ym). Sień główna ma w pierwszej części: frontowej sklepienie krzyżowe, w części sieni ku podwórzowi, która jest o połowę węższą, jest sklepienie beczkowe pełne. Wyjście na podwórze ma odrzwia duże kamienne półkolisto zakończone. Facjata tylna kamienicy ma szkarpy od dołu przez pierwsze i drugie piętro. Tak zw. izba tylna, po prawej stronie sieni, ma dwa okna w podwórze oddzielone od wewnątrz kamienną kolumną, w parapetach okien są siedzenia przez szerokość okien. W izbie tej jest strop z belkami fazowanymi (przy odnawianiu niefortunnie pomalowanymi). Z sieni przy bramie głównej po prawej stronie jest wejście z piękną kratą żelazną z XVIII-go w. czyli bramką dwuskrzydłową, od góry półokrągłą. Wejście to prowadzi do klatki schodowej, która ma 1 okno na ulicę. Schody prowadzące na I piętro są drewniane z pierwszych dziesiątków XIX w. (słupy drewniane z wazonami), balustrada schodów żelazna, kuta, pochodząca z XVIII-go wieku

(motyw podwójna esownica wiązana). Balustrada schodów II-go piętra, również żelazna, pochodzi z nowszych czasów.

Pokoje parterowe, mające okna w ulicę św. Jana i ulicę św. Marka, mają sklepienia beczkowe z lunetami, zajmowane obecnie przez współwłaściciela kamienicy znanego poetę-dramaturga Karola Huberta hr. Rostworowskiego.

Na pierwszym piętrze jest według dawnego systemu domów krakowskich t. zw. »sala«, z której wychodzi jedno okno w ulicę, część tylną sali zajmują schody prowadzące na II-e piętro. Schody I-go i II-go piętra spoczywają na murowanych łukach sklepiennych. Z »sali« I-go piętra jest na prawo wejście do jednego pokoju, a na lewo do pokoi frontowych dwóch i dalszych pokoi od ul. św. Marka. Pokój na lewo o 2 oknach, ma sufit z profilowaną opaską gipsową. Na ścianie tylnej pokoju (naprzeciw okien) jest kominek kamienny, boki jego mają wzdłuż półwypukłe rowki. Pokój drugi — narożny, ma 2 okna od ul. św. Jana i 2 okna od ul. św. Marka. Sufit pokoju jest taki sam, jak sufit pokoju pierwszego. Natomiast ściany tegoż pokoju ozdobione są w stylu Ludwika XVI-go.

Ościeżiny okien mają okładki z drzewa, pasy środkowe rowkowane, na rogach z małemi złoczeniami różyczkami, w środku ościeżiny piękną rzeźbioną różycę z liści ostu. Ściany pokoju pokryte również żłobkownemi, drzewianemi »tablaturami«. Na ścianie przeciwległej okien frontowych jest kominek z marmuru białego wyłożony taflami z marmuru czerwonego. Nad kominkiem pięknie rzeźbione ramy z drzewa z gzemsem u góry i supraportą

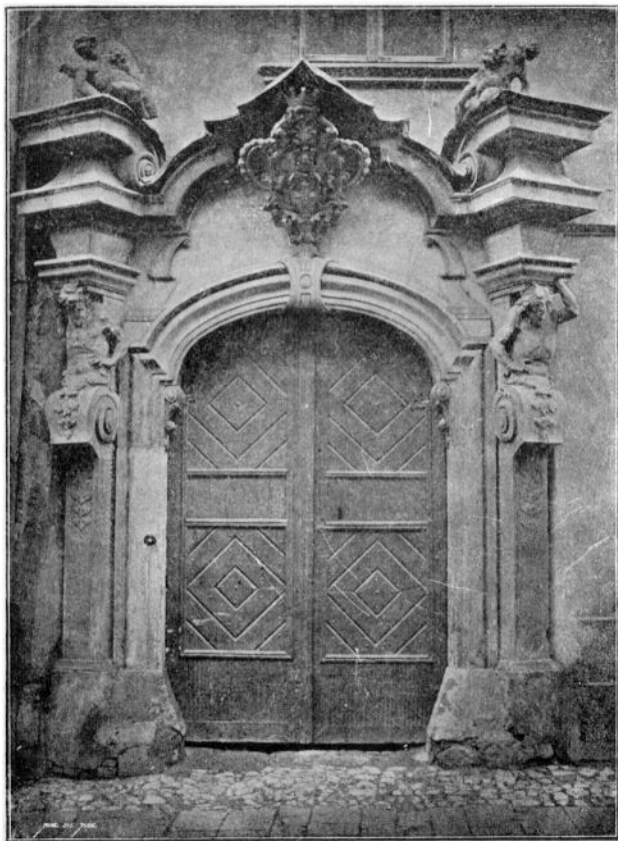

FIG. 32. PORTAL KAMIENICY L. OR. 20, UL. ŚW. JANA.

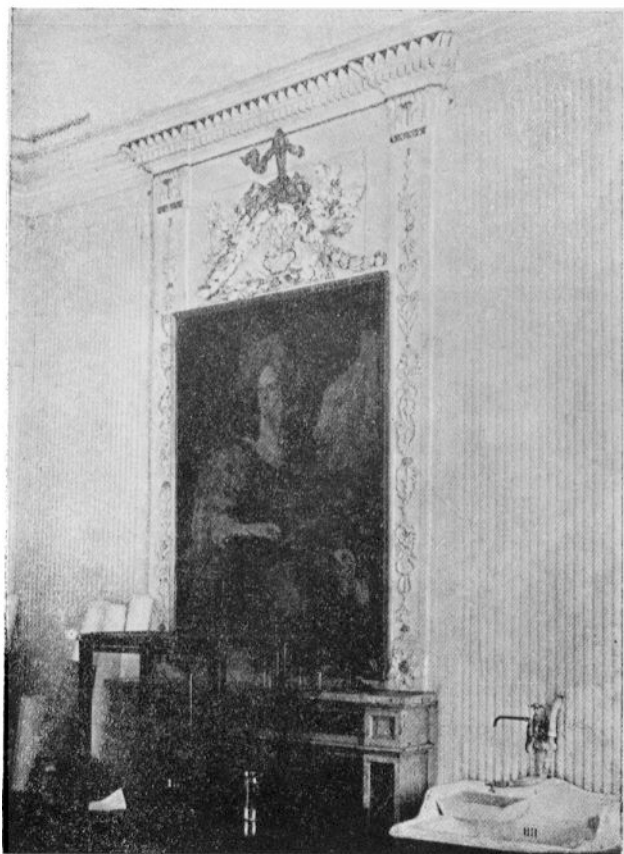

FIG. 33. KOMINEK NA I. P. KAMIENICY L. OR. 20, UL. ŚW. JANA.

z festonami kwiatów i liści. Pewne szczegóły rzeźby ram i supraporty są złożone. W ramkach nad kominkiem wprawiony obraz (ob. fig. 33). Obok tego kominka są drzwi prowadzące do dalszych pokojów. Drzwi mają odrzwia z piękną rzeźbioną supraportą. Drzwi innych pokojów nie mają supraport, filunki drewniane są gładkie, lub też ozdobione żłobieniami. W trzecim pokoju (od ul. św. Marka) jest jeszcze kominek z marmuru biało-czerwonego. Pokoje tego skrzydła kamienicy, przylegające do klatki schodowej, są ciemne.

Całe pierwsze piętro, w którym za czasów Pawła Popiela gromadził się na t. zw. »czwartkowych wieczorach« świat arystokratyczny Krakowa, naradzając się tu w sprawach politycznych i kulturalnych, zajmuje obecnie: »Zakład biologiczno-embryologiczny Uniwersytetu Jagiellońskiego«. Preparaty mikroskopowe, różne wanienki szklane i słoje, stojące kościotrupy i czaszki, wychylające się z kątów, nie harmonizują z ozdobami lekkimi i powiewnymi ścian pokojów. Głowy portretów malowanych, umieszczone jeszcze przez dawnych właścicieli na ścianach, zdają się ze zdziwieniem i osłupieniem patrzeć na embrjologję, która się tu rozgościła.

Charakterystycznym co do owego wyglądu jest drugie piętro boczne (od ul. św. Marka). Mieszkania przerobione są, jak wspomnieliśmy — z dawnego spichlerza. W przejściu są jeszcze w powale belki, które stanowiły powagę spichlerza, belki na których są ślady bielienia, kurzu i brudu — jakby to była powaga jakiegoś drewnianego lamusa dworskiego. Z przejścia tego jest wejście na ganek drow-

niany, który jest również i na piętrze pierwszym, wsparty na sklepieniu arkadowem w parterze.

W tyle podwórza wznosi się oficyna dwupiętrowa na frontowej swej ścianie podszkarpowana. Sienń tej oficyny ma sklepienie beczkowe, również takie sklepienia mają izby dalsze oficyny. Oficyna ta o grubych murach, ma na wyjściu z I-go piętra na ganek, łączący ją z kamienicą frontową, odrzwia kamienne z XVII wieku. Izby I-go i II-go piętra oficyny mają gładkie sufity.

L. or. 22, sp. 299, Gm. IV, (468), 469, 470. Kamienica ta, frontem w ulicę św. Jana, a bokiem w przecznicę czyli dzisiejszą ulicę św. Marka w stronę ulicy Sławkowskiej zwrócona, ma historję swoją znaczną. Dzisiejszy kompleks kamienicy powstał z 3-ch dawniejszych kamienic, stojących od ul. św. Jana i dwóch kamienic w przecznicy.

Jedna z tych kamienic, przylegająca do kamienicy l. or. 24, należała w połowie XVI w. (1551) do Stanisława Cyrusa a kuśnierza ¹⁾. W r. 1557 mieszkał w niej Serwacy Pyrnus ²⁾. Na kamienicy tej zapisał Stanisław Cyrus, kuśnierz, wraz z żoną swoją Anną w r. 1578 dnia 16 maja przed urzędem radzieckim krak. sumę widerkaufowa złp. 380 z procentem 5 na rzecz szpitala ubogich studentów, który to zapis aprobował król Stefan Batory ³⁾. W r. 1582 należy już do spadkobierców Stan. Cyrusa. W r. 1607 w kamienicy Cyrusowej wdowy mieszka syn jej doktor

---

¹⁾ Regestr censuum nr. 2508.

²⁾ Toż, nr. 2512.

³⁾ Akta hipoteczne m. Krakowa.

Cyrus¹⁾. Kamienica »Cyrusowska« należy w r. 1642 do Cyrusa doktora — jako mieszkańcy zapisani są: »panna Cyrusówna i Jan Cyrus młodzieniec«²⁾ a w r. 1654 »trzyma« tę kamienicę Jakub Cyrus, w r. 1656 mieszka w niej Stanisław Orzeł³⁾, którego też regestr z r. 1672 wynienia jako właściciela: »kamienica pana Orła, p. Jakub Cyrus«⁴⁾. W roku jednak 1673-im dnia 20 stycznia Jakub Cyrus mieszczanin i złotnik krak., sprowadził rewizję urzędową do kamienicy swojej na ul. św. Jana leżącej między kam. Bożęckiej, rajczyni krak. z jednej strony (l. or. 24) a konwentem zakonników Bonifratellów, »dla obaczenia murów tejże kamienicy tak nowo przez siebie naprawionych i restaurowanych, jak i starych poprawy potrzebujących«. — Mury nowo naprawione były: na dole w stajni sklepienie nowo zasklepienie. Idąc na górę na indermach drzwi nowo zkorrigowane: węgary nowe na łokci 3, również ściana średnia w zwyż na dwoje piętra nowo wymurowana, na strychu ściany trzy, t. j. od tyłu od ul. Sławkowskiej od p. Dylązkowej według dachu po pogorzelsku nowo podniesione i nadmurowane łokci 45. Także na górze nad oknem sztorc nowy. Na I-em piętrze w kuchence nowe odrzwia kamienne i ścianka aż pod sklepienie, posadzka nowo położona. W piwnicy policzek nowo wymurowany i węgar nowy, także kominek w piwnicy nowo wymurowany«. Poprawy potrzebowała ściana od konwentu i ganek na zadzi, pod którym

¹⁾ Regestr censuum nr. 2572.

²⁾ Toż, nr. 2616.

³⁾ Toż, nr. 2627.

⁴⁾ Toż, nr. 2662.

kroksztyny połamane z drzewa¹⁾. Ostatnim właścicielem kamienicy z rodziny Cyrusów był ksiądz Cyrus (1691), poczem należy do Jerzego Pipana, który w r. 1693, d. 4 maja przeprowadził urzędową rewizję²⁾. Według tej rewizji wchód do piwnicy był z ulicy, z niej schody do drugiej piwnicy, od tyłu będącej pod sklepem i ganek. Facjata zrysowana, podłogi w sieni niema, rynsztok zgniły. Z sieni ku tyłowi przy drzwiach jest krata żelazna i drzwi żelazne, w oknie spodek kamienny zły, krata żelazna. Pod tem oknem jest okno do piwnicy. W murze granicznym od OO. Bonifratellów mur przy ziemi popodrywany, w którym kroksztyny kamienne dla ganku zawieszenia górnego zostają trzy zbyt grube, na których sklepienia idą od jednego do drugiego, z których się jeden urwał i sklepienie się po ćwierć oderwało, drugie kroksztyny drzewkami są popodpierane. Z tyłu stajnia jest sklepista do pasa na łokci półosma, dalej ku OO. Bonifratellom powała w niej drzewiana. Indermach, dwupiętrowy, ma wschody drewniane i ganek, w oknach izdebek spodka kamienne powyrywane, drzwi mają futrowanie drewniane miasto kamiennego, ściana graniczna od pp. Bożeckich (l. or. 24) porysowana w kilkoro.

Z tego indermachu idąc po ganku przedniego budynku (t. j. tylnej facjaty kamienicy) izby tylnej nad sklepem dolnym są drzwi do sionki, niby komnatki, z której izdebka przepierzona niby, murowana cienko. Z tej komnatki są na przodek drzwi kamienne, przy nich krata żelazna. Na drugie piętro ze sionki

---

¹⁾ Acta quartal. nr. 1405.

²⁾ Toż, nr. 1383, str. 519.

idąc są schody, miejscem poręczę żelazne, bez prętów. Na tem piętrze ze sionki przesklepionej wejście do komnatki, w której przepierzenie z tarcic. Do »sklepu« (izby sklepionej) drzwi żelazne zawarte, w tym sklepie zostają zamknięte rzeczy księdza Cyrusa. Do strychu prowadziły drzwi żelazne, na strychu posadzka ceglana, komory trzy złe. Z opisu tej kamienicy podnosimy ten charakterystyczny jej szczegół, że miała na ścianie w podwórzu ganek na kamiennych wspornikach (kroksztynach) i sklepienie między wspornikami, na którym biegł chodnik ganku. Kamienica »Pipanowska« należała około r. 1714 do Jerzego P i n o c i' e g o ¹⁾, który ją darował klasztorowi Bonifratrów aktem zeznanym w urzędzie radzieckim kazimierskim dnia 29 sierpnia 1719 roku ²⁾. Była w niezbyt w dobrym stanie, regestr z r. 1723 zapisuje ją jako »vacat« — pustą. W r. 1727 zapisaną jest jako »druga kamienica OO. Bonifratellów«. Bonifratrzy nie używali sami kamienicy »swojej dziedzicznej«, tylko ją wydierżawiali, biorąc czynsz dzierżawny jako dochód klasztoru. Kamienica była ich własnością aż do r. 1812, t. j. do przeniesienia Bonifratrów na Kazimierz. Była opatrzona nr. konskrypcyjnym 470 a według opisu urzędowego z d. 17 stycznia 1798 r. ³⁾ dzierżawił ją Franciszek Bocheński za czynszem rocznym: 62 złr. i 30 kr. W r. 1797 czynsz dzierżawny wynosił złr. 50 i 30 kr. Kamienica w r. 1798 przedstawiała się w ten sposób. Sień sklepiona, w której po prawej ręce, przepierzenie

---

¹⁾ Regestr censuum nr. 2843.

²⁾ Akta fiskalne rządu austriackiego w archiwum Senatu rządz. woln. m Krakowa (Arch. m. Krakowa).

³⁾ Tamże.

z desek, kosztem Fr. Bocheńskiego postawione. Na przeciw bramy prowadziły schody na I-e piętro, obok nich drzwi do piwnic, których było dwie. Za wejściem do piwnicy była izba sklepiona z oknem zakratowanym (w podwórze) i piecem: na lewo od izby wyjście na małe podwórze, na którym locus secretus.

Na schodach do I piętra krata żelazna, dalej sień sklepiona, z której po prawej stronie mały pokój o jednym oknie i piecu, dalej drzwi prowadzące na »galerję« (w podwórze wychodząca), na na której locus secretus. Po lewej stronie schody na II piętro, obok nich kuchnia z sufitem i wielka komnata z 2 oknami na ul. św. Jana wychodzącymi.

Na II piętrze sień była sklepiona, w niej po prawej stronie wejście do pokoju o 1 oknie i piecu. Pokój ten zajmowała praczka szpitalna i nie należał do dzierżawcy kamienicy. Z sieni na lewo były schody drewniane na strych, obok schodów przepierzenie drewniane na kuchnię i pokój o 2 oknach (na ulicę). Dach nad kamienicą był zły, gontami kryty.

Kamienica ta przylegała od południa do klasztoru Bonifratrów t. j. do jego części wschodniej na ulicy św. Jana. Ta część klasztoru powstała z kamienicy, która w r. 1578 należała do Adama Pudełko, kuśnierza¹⁾ a w połowie XVII wieku (1654) już była własnością Bonifratrów i obróconą na klasztor.

Główny korpus klasztoru był od przecznicy (dziś ul. św. Marka), przytykający z lewej strony do kościoła Bonifratrów pod wezwaniem św. Ur-

---

¹⁾ Registr censuum nr. 2537.

szuli. Kościół stał na rożniku ul. św. Jana i św. Marka dzisiejszej kamienicy l. or. 22.

Na tym narożniku był w r. 1601 »dom narożny Sebastjana Montelupiego«¹⁾, również i w r. 1607²⁾. Dom ten był właściwie własnością w połowie żony jego Urszuli, córki doktora Wojciecha Bazy, i w połowie Piotra Palewskiego. Następnie drogą dziedzictwa i kupna przeszedł do rąk Walerjana Montelupiego, siostrzeńca Sebastjana. Walerjan Montelupi, zwał się pierwotnie Walerjanem Tamburini, Montelupim został dopiero wskutek adoptowania go przez Sebastjana Montelupiego³⁾. Ten to Walerjan Tamburini - Montelupi, po polsku: Wilczogórski, aktem darowizny z dnia 31 grudnia 1609 r. przeznaczył dom swój »pro hospitali curandorum infirmorum dummodo non sunt incurabiles aut morbo contagioso«. Utworzenie szpitala miało być aktem dziękczynnym za wyleczenie z »febry« króla Zygmunta III w r. 1608, czego dokonał członek Bonifratrów rakuskich brat Gabriel (na świecie hr. Ferrara), lekarz króla Ferdynanda. Walerjan Montelupi, przeznaczając dom swój na szpital, sprowadził tychże Bonifratrów, właściwie członków zgromadzenia św. Jana Bożego (s. Joannis a Deo). Zapis Montelupiego potwierdził protektor Bonifratrów biskup krakowski Piotr Tylicki dnia 1 września 1615 r. a Bonifratrzy przystąpili do przerobienia kamienicy Montelupich na kościół i przerobienia domu, który był na przecznicy (obecnie środkowa część kamienicy l. or. 22

1) Registr censuum nr. 2566.

2) Toż, nr. 2572.

3) Ptaśnik J. Z dziejów kultury włoskiego Krakowa; Rocznik krak. IX, str. 79.

od ul. św. Marka) na klasztor. Stał się on domem macierzystym Bonifratrów dla późniejszej prowincji polsko-litewskiej tego zakonu z prawem nowicjatu.

Budynek klasztorny, w którym było mieszkanie dla braci zakonnych i szpital dla ubogich chorych, — według urzędowego opisu, sporządzonego przez fiskus austriacki dnia 14 stycznia 1798 r. i ówczesnego przeora Br. Fakunda Spiry¹⁾ — był murowany z cegły, długości 13 sążni wiedeńskich a 5 sążni szerokości, jednopiętrowy, gontem kryty.

Wejście do szpitala było tuż przy kościele z lewej strony kościoła, t. j. od przecznicy, czyli od południa, drugie wejście raczej wyjazd, był od ul. św. Jana (przy kamienicy nr. 470). Przez małą bramę wchodziło się do sklepionego »pokoju chorych« (który dzisiaj nazwalibyśmy: poczekalnią) o jednym oknie z kratą żelazną, bez pieca. Z tego pokoju były na prawo drzwi do kościoła a na lewo do sklepionej infirmerji o 4 zakratowanych oknach z szybami kwadratowymi, w ołów oprawionemi. Przy infirmerji był sklepiony mały pokój o 1 oknie z kratą i okiennicą żelazną. W nim była apteka, przy aptece przepierzenie z desek, w którym laboratorium apteczne.

Z pokoju pierwszego dla chorych było wejście na korytarz sklepiony, na lewo, prowadzący do refektarza. Refektarz, sklepiony, miał 3 okna bez krat i jedno małe okienko do kuchni, którem podawano potrawy. Z tegoż korytarza wyjście na małe podwórze ze studnią. Kuchnia również sklepiona a obok niej komora (Rauchzimmer), (3 sążnie długa a 4 sze-

---

¹⁾ Akta fiskalne. Archiwum m. Krakowa.

roka), gdzie były przechowywane różne gospodar-
skie rzeczy.

W podwórzu była stajnia, mająca z jednej strony tylko mur, reszta z belek (długa 6 sążni a 3 sążnie szeroka) na konie i bydło, obok niej piwnica sklepiona (dług. 4 a szerok. 3 sążnie). Obok piwnicy drzwi prowadzące do 2 małych izb sklepionych i wąskie schody na I piętro. Obok tychże były drzwi do »sklepu«, w którym była spiżarnia. Przed drzwiami, które wiodły do piwnicy, był sklepiony ganek, który służył za wozownie; z tego ganku była brama wyjazdowa na ulicę, wspomniane schody na I-e piętro i drzwi żelazne do zakrystji kościoła.

Na I-em piętrze po lewej ręce była jadalnia a po prawej rozciągał się korytarz (pierwszy) sklepiony, w którym podłoga z desek. W korytarzu na prawo były drzwi do wieży kościelnej a na lewo izba na skład różnych rzeczy i drzwi, prowadzące przez ciemną izbę do nowicjatu. Nowicjat miał 3 okna, powałę i podłogę drewnianą i 7 drewnianych łóżek. Obok nowicjatu jedna cela dla magistra nowicjatu (Seelensorger), w której było 1 okno i »piec d a w n y«. Obok celi był drewniany schowek (komórka) na suknie nowicjuszów. Drugi korytarz, również sklepiony, miał okno z kratą żelazną w podwórze wychodzące i posadzkę z cegły. W korytarzu są drzwi prowadzące na strych i drugie drzwi do kościoła, dalej mały »sklepek« o 1 oknie z kratą żelazną, bez drzwi, szafa w murze. Po lewej ręce było 8 małych cel, sklepionych, z posadzkami ceglanymi a po prawej 9-ta. Piece są tylko w pierwszej celi i w ostatniej u przeora. Naprzeciw celi przeora jest izba gościnna, okno w niej

z kratą żelazną, powała, podłoga i piec. Następnie drzwi prowadzące do kamienicy klasztornej, po lewej ręce klasztoru w przecznicy położonej (ob. niżej).

Trzeci korytarz miał powałę i podłogę z drzewa. Z niego wchodziło się do 4 małych cel, w których podłogi i powały i jeden piec na dwie cele. Cele służyły jako miejsce dla rozrywki dla chorych, w jednej była biblioteka, licząca wówczas 365 książek.

Dach nad klasztorem pokryty był dachówką. Ze strychu klasztornego, który wyłożony był cegłą, wychodziło się po drabinie na sklepienie kościelne. Przy strychu klasztornym był mały karcer.

Z inwentarza gospodarczego, obejmującego także spisy naczyń klasztornych i szpitalnych, podajemy tylko, że w części szpitalnej klasztoru był 1 ołtarz z marmuru, stół marmurowy, 19 obrazów olejno malowanych, w celach klasztornych obrazów takich było 28.

Urządzenie apteki składało się: 1) repositorium z 96 szufladami i półkami, 2) mniejsze z 49 i 3) małe tylko z 24 szufladami, dalej 186 drewnianych puszek, 12 blaszanych i 96 szklanych słoików: 2 miedziane konewki i stół wielki z 15 szufladami, 3 wagi mosiężne i różne małe ciężarki apteczne, 3 pasy do wiązania szaleńców a 4 do lektyki, 1 szklanna miara na 2 uncje, moździerz mosiężny, 4 moździerze z serpentynu (kamień zielonawy), 2 lejki blaszane, wreszcie 9 książek aptekarskich¹⁾.

¹⁾ Spis wymienia także szczegółowo medykamenty, znajdujące się w aptece — a osobno jest spis narzędzi chirurgicznych.

Budynek klasztorny i szpitalny miał numer konskrypcyjny 469.

Do klasztoru należała jeszcze jedna kamienica, w przecznicy (ul. św. Marka), a przytykająca bezpośrednio do tegoż. W dzisiejszej kamienicy byłaby to jej część, przylegająca do gmachu Akademii Umiejętności. Miała ona numer konskrypcyjny 468.

W XVII w. kamienica ta zwała się »Kącka«. Właścicielka jej Jadwiga Kącka, 2° v. Popiołkowa, darowała ją konwentowi Bonifratrów w r. 1695 dnia 1-go sierpnia ¹⁾. Od tego czasu była stale własnością Bonifratrów aż do przesiedlenia się ich na Kazimierz. W r. 1791 była już w złym stanie, niezamieszkała, nie przynosiła też konwentowi żadnych dochodów. Według opisu jej z r. 1798, z dnia 17 stycznia ¹⁾, kamienica ta, szeroka 5 a długa 6 sążni, miała sień wąską, w której po lewej ręce było przepierzenie z desek, z oknem z kratą żelazną, po prawej mała kuchenka.

Naprzeciwko bramy była wielka izba, w której było siano, owies dla koni, obok tej izby wyjście na podwórze. W podwórzu szopa na drzewo, pod szopą wejście do piwnicy, dalej drewniane nakrycie z dachem, pod którym była dawniej studnia, obok niego wyjazd na ulicę.

Z sieni wchodząc schodami na pierwsze piętro była sień, z tej po lewej pokój, bez pieca. W pokoju były przegrody, w których przechowywano zboże. Obok tego pokoju kuchnia, obok zaś niej przejście do klasztoru — o którym powyżej była wzmianka. Dalej był pokój o 2 oknach i jednym piecu i ko-

---

¹⁾ Akta fiskalne.

mora z 1 oknem, piecem i szafą w murze. Dach nad kamienicą pokryty był gontami.

W budynkach klasztornych mieszkało w roku 1791 (Opis mieszkańców Krakowa) 4 mężczyźni służby, 15 chorych i 14 księży; prócz tego mieszkał w kamienicy, należącej do klasztoru na ul. św. Jana, Bronowski snycerz i Tomasz Złotomirski, malarz.

Kościół Bonifratrów, pod wezwaniem św. Urszuli (zdaje się pod tem wezwaniem wzniesiony jako akt pamięci dla żony Sebastjana Montelupiego Urszuli, fundatorów klasztoru Bonifratrów), powstał po r. 1615. O tym kościele i klasztorze mamy, zdaje się, pierwszą wzmiankę w »Reformationes generales ad clerum dioec. Crac.«, wydanych przez biskupa Marcina Szyszkowskiego r. 1621 (druk. w Krakowie 1641?). W spisie (cap. XI) kościołów świeckich i zakonnych tamże, wymieniono klasztor: »Religiosorum B. Ioannis Dei ad S. Ursulam Cracoviae«.

W połowie XVII w. stały w kościele 3 ołtarze: ołtarz główny miał obraz św. Urszuli, ołtarz jeden boczny obraz Ukrzyżowania a drugi figurę Biczowanie Chrystusa. Obraz św. Urszuli przedstawiał zapewne postać tej świętej w ten sposób, jak była wyobrażona na pieczęci konwentu: postać niewieścia na wprost, w koronie na głowie, w prawej ręce trzyma dwie strzały, w lewej gałąź palmową¹⁾. Ołtarze w kościele przy »konwencie świętej Ur-

---

¹⁾ Pieczęć konwentu wyciśnięta jest na akcie z roku 1744 (Archiwum m. Krakowa, nr. 3306), ma jeszcze na odcińku u stóp napis: CHARITAS a w otoku napis: * SIGIL · CONVENTI · CRACOVIENSIS · SANCTAE VRSVLAE · O · B · I · D · (Ordinis beati Ioannis (de) Deo).

szuli« przerobiono w roku 1664, nadto sprawiono nowy, rzeźbiony wielki ołtarz, który wykonał snycerz kazimierski Jakub Nieśniewski¹⁾. W tej sprawie odszukaliśmy kontrakt zawarty między konwentem a Nieśniewskim²⁾, który w całości przytaczamy:

»Die 6-ta Junii a. d. 1654. Stało się postanowienie między Wielebnym Ojcem Jackiem de Martino, prowincjałem Zakonu Błogosławionego Jana Bożego, natenczas przy konwencie świętej Urszule rezydującym, a między panem Jakubem Nieśniewskim (!), snycerzem i obywatelem kazimierskim, względem wystawienia ołtarza wielkiego w kościele św. Urszule, na ulicy św. Jana stojącym. A to postanowienie stało się w ten sposób, iż pomieniony pan Jakub snycerz przyobiecał wystawić na święty Michał blisko przyszły (29 września) w roku terażniejszym 1664 ołtarz wielki u ś. Urszule. Wysokość tego ołtarza ma być na kamzams łokciem wyżej albo półtora, szerokość zaś według proporcji kościelnej i wysokości ołtarza. A ten ołtarz powinien być czarny, na glans polerowany na kształt hebanu. Tumba gruszkowa³⁾ wszystka i roma (rama) gruszkowa, zasłupie lipowe, gzyms olszowy, kule w tymże gzymsie flamowane⁴⁾ gruszkowe, także

---

¹⁾ O Nieśniewskim ob. komunikat A. Chmiela w Sprawozdaniach Kom. historii sztuki Akad. Um. t. VI, str. XCI, Kraków 1898.

²⁾ Kontrakt w kopji współczesnej znajduje się w Archiwum m. Krakowa, nr. 3306.

³⁾ To znaczy: z drzewa gruszkowego.

⁴⁾ Flamowane znaczy: z płomieniami, z niemieckiego: die Flamme.

też w zwierchnim gzymisie flamowanie gruszkowe ma być. Przy tym ołtarzu mają być osoby do upodobania sześć: naprzód między słupami osób para w muszlach, drugie dwie stojące na gzymisie, na wierchnim gzymisie osób para leżących. Słupy do złocenia mają być białe lipowe, rzeźby ma być w tumbie sztuk czternaście, pod posągami i nad muszlą w gzymisie według kształtu także rzeźba pójdzie, szpręgłe poboczne w gzymisie i w romie sztab rzezany.

Pomieniony pan snycerz będzie powinien ołtarz terazniejszy wielki, w którym jest świętej Urszule obraz, przenieść na insze miejsce, kędy jest Effigies flagellationis i przyczynić osób trzy na wierch tegoż ołtarza, według proporecy drugiego ołtarza Crucifixionis ex opposito, także przyczynić szpręgeli postronne i gzymis na wierch pod osoby a pod średnią osobę powinien będzie dać tablicę według drugiego ołtarza wysokości.

Za który ołtarz tak wielki jako i wystawienie pomniejszego stanęła ugoda z obu stron za złotych polskich czterysta i piętnaście na raty trzy rozdzielone. Pierwsza rata przy zawarciu kontraktu złotych polskich sto pięćdziesiąt, druga rata na dzień świętej Maryi Magdaleny (22 lipca) także złotych sto pięćdziesiąt powinno będzie wydać, trzecią złotych sto i piętnaście przy oddaniu roboty.

A gdy i drugi ołtarz Flagellationis p. Jakub wystawi według wysokości Krucyfiksu i proporcyci, tedy nadto przyobiecuje Wielebny Ojciec Prowincyał złotych pięć. A jeżeliby która strona tego kontraktu nie dotrzymała, tedy zakładem to sobie warują takiej drugiej sumy, jako wyżej opisano.

Działo się w konwencie ś. Urszule przy bytności X. Emmanúela Zaleyskiego i X. Benedykta Trzcńskiego zakonu Błogosławionego Jana Bożego kapłanów, na co dla lepszej wiary obiedwie się strony podpisały dnia i roku jako wyżej. Fr. Hyacinthus de Martino Provincialis et commissarius generalis promitto ut supra et obligo. Jakub Nieśniowski obiecuję jako wyżej.

Tegoż dnia odebrałem od Wielebnego Ojca Prowincyała pierwszą ratę, jako wyżej kontrakt opiewa: złp. sto pięćdziesiąt i na to się podpisuję. Jakub Nieśniowski. — Die 23 Julii. Ja niżej mianowany Jakub Nieśniowski czynię wiadomo, żem odebrał od Wielebnego Ojca Prowincyała drugą ratę na dzień Maryi Magdaleny złp. sto pięćdziesiąt, na co się ręką moją podpisuję i obiecuję według kontraktu wystawić ołtarz wielki na termin naznaczony. Działo się w konwencie ś. Urszule, ut supra. Jakub Nieśniowski mpa.«

O zapłaceniu trzeciej raty Nieśniowskiemu za wykonanie ołtarza wielkiego niema zapiski na kontrakcie. Umówioną pracę wykonał jednak Jakub Nieśniowski w całości, bo w wizytacji kościoła św. Urszuli z r. 1709 zapisano, że kościół ten miał: »ołtarz wielki pstro-złocisty snycerskiej roboty, z cyborium, po jego prawej stronie były dwa ołtarze pstro-złociste N. Panny Maryi i Ukrzyżowania, ex opposito (naprzeciw) ołtarz stolarskiej roboty Flagellationis«. Więc i drugi ołtarz Flagellationis uzupełnił Nieśniowski, do czego zobowiązał się w kontrakcie powyższym za cenę 5 złp.

Wizyta szpitala Bonifratrów z r. 1720 wspomina, że kościół św. Urszuli przy temże szpitalu

był murowany, sklepiony, pokryty gontami. Wejście główne było od przecznicy czyli dzisiejszej ul. św. Marka a drugie wejście od ul. św. Jana. Kościół był na osi ulicy św. Jana, ołtarz główny na ścianie północnej. Kościół mierzył długości $12\frac{1}{2}$ sążnia a szerokości 4 sążnie. Zestawiając ten wymiar kościoła, podany w wizycie z r. 1720, i jego położenie z dzisiejszym planem kamienicy, wyznaczyć można, że kościół św. Urszuli zajmował przestrzeń kamienicy od narożnika aż do ściany północnej dzisiejszej sieni, która to przestrzeń w świetle mierzy 18·83 m., to jest trochę więcej niż $12\frac{1}{2}$ sążnia długości, jaką podaje wizyta. Szerokość ubikacji parterowej t. j. przestrzeń w świetle od ulicy św. Marka mierzy dziś 9 m. a szerokość od str. wschodniej ku zachodowi, t. j. sieni do muru działowego wynosi 8·20 m., wizyta zaś podaje rozmiar szerokości kościoła na 4 sążnie, zatem różnica między dzisiejszym stanem a z r. 1720 wynosiłaby 2 m. i 1 m. Różnica ta tłumaczy się niedokładnością pomiaru z r. 1720. Ogólnie biorąc, to kościół św. Urszuli zajmował przestrzeń narożną w dzisiejszej kamienicy¹⁾, w której na I piętrze od ulicy św. Jana znajduje się 5 okien, a od ul. św. Marka 2 okna²⁾.

---

¹⁾ Ob. Plan Kołłątajowski z r. 1787, Rocznik krak. t. IX.

²⁾ Dwa widoki kościoła św. Jana Bożego i klasztoru, rysowane piórem przez Józefa Brodowskiego, znajdują się w tece II. Zbioru rycin zmarłego prezydenta miasta Krakowa Józefa Friedleina. Rysunki te widzieliśmy za życia prezydenta Friedleina, który najchętniej i z wielką życzliwością pokazywał zbiory swoje każdemu, kto chciał je zobaczyć. Tych rysunków nie można było dzisiaj (1923 r.) widzieć, ponieważ dzisiejszy ich właściciel a zarazem wła-

W aktach fiskusa austriackiego z r. 1798 podany jest następujący opis kościoła:

Kościół był murowany z cegły, sklepiony, dach jego pokryty dachówką. Główne wejście do kościoła było od południa, t. j. od przecznicy, drugie mniejsze, boczne, od wschodu, czyli od ulicy św. Jana. Drzwi do kościoła z desek, obite z pasami żelaznymi, przy drzwiach wiszące kłódki. Nad sklepieniem kościoła wieżyczka z drzewa, pokryta od dołu dachówką, w wieżyczce dwa dzwony średniej wielkości, na szczycie krzyż. Kościół miał od wejścia aż do ambony posadzkę z cegły, od ambony do wielkiego ołtarza posadzkę marmurową, okien 6 z kwaterami szklannymi, w ołów oprawionymi.

W kościele było sześć ołtarzy: 1) wielki św. Urszuli, 2) św. Jana Bożego, 3) NP. Marji, 4) Ukrzyżowania. Te cztery ołtarze miały mense kamienną, 5-y ołtarz: Biczowania, miał figurę Chrystusa przenośną. Pięć tych ołtarzy, jak podaje opis, było rzeźbionych, na czarno pomalowanych, w pewnych tylko częściach złożonych. Szósty ołtarz św. Augustyna stał z boku wielkiego ołtarza. Z podanych tutaj opisów kościoła widzimy, że do r. 1664 kościół miał 2 obrazy: św. Urszuli i Ukrzyżowania i figurę: Biczowania, umieszczone nad mensami ołtarzowymi, w r. 1664 wystawiono już ołtarze z drzewa, rzeźbione przez Nieśniowskiego: wielki

---

ściciel księgarni po J. Friedleinie p. Münnich, oświadczył nam »z przykrością«, że wspomniane teki tak są »założone książkami, iż dostać się do nich nie może«. — Nie cieszyłby się prezydent J. Friedlein z takiej konserwacji swoich zbiorów rycin, które gromadził i pietyzmem otaczał przez całe swoje życie.

św. Urszuli, Biczowania i Ukrzyżowania, potem przybył ołtarz NP. Marji (rewizja z r. 1720), wreszcie ołtarze: św. Jana Bożego i św. Augustyna.

Po lewej stronie wielkiego ołtarza było wejście do zakrystji. Zakrystja była murowana z cegieł i sklepią, miała dwa okna z kratami żelaznymi i kwaterami szklannymi, w ołów oprawionymi, podłoga w niej drewniana. Między zakrystją a kościołem był schowek (reservatorium) z drzwiami drewnianymi, obitemi żelaznymi pasami.

Cmentarza przy kościele nie było.

Opisy kościoła św. Urszuli nie podają, czy kościół był wewnątrz malowany. Zdaje się, że przynajmniej część jego t. j. presbiterjum miała malowanie ściennie. Odkryto bowiem z pod pobiałą fragment malowidła na ścianie, 75 cm. szeroki a parę metrów wysokości. Malowidło to znajduje się na ścianie frontowej od wewnątrz kamienicy dzisiejszej, po lewej ręce od wejścia (z ul. św. Jana) a więc na ścianie dawnego presbiterjum kościoła. Przedstawia postać anioła, w różowej szacie, żółto lamowanej, o pięknem obliczu, wskazującego prawą ręką ku niebu. U stóp anioła klęczy mała postać (jakby małaletnia) o niemilej, starczej twarzy, z rękami złożonemi do modlitwy, ubrana w kaftan, szare krótkie spodnie, z bosomei nogami. Jedną nogą wspiera się na czaszce ludzkiej, obok której rozrzucone są kości ludzkie, szkielet ręki podnoszący się ku górze i kosa. Spód malowidła stanowi tarcza herbowa z zatartym herbem (może herbem Montelupich-Wilczogórskich?).

Kościół i klasztor OO. Bonifratrów był około r. 1812 znacznie zniszczony. Fryderyk August, król saski i W. książę warszawski, dekretem, wydanym

w Pilnitz 17 lipca 1812 r. przeniósł Zgromadzenie Braci Miłosierdzia ze zniszczonego klasztoru z ulicy św. Jana do wolnego po XX. Trynitarzach kościoła i klasztoru, wraz z kamienicą i ogrodem na Kazimierzu przy Krakowie położonych¹⁾. Nowe schronienie zajęli Bonifratrzy zaraz a gmachy pobonifraterskie jako własność skarbu wystawił prefekt depart. krakowskiego dnia 19 listopada 1813 r. na publiczną sprzedaż²⁾ za cenę szacunkową 28.955 złp. 21 gr., to jest 1) kościół (11.100 złp. 2²/₃ gr.), 2) klasztor i szpital z zakrystją w przecznicy dwupiętrowy pod liczbą popisową 469 (12.294 złp. 18¹/₃ gr.), 3) kamienica w tejże przecznicy jednopiętrowa pod l. 468 (złp. 3.224 gr. 15), 4) kamienica przy ul. św. Jana l. 470 do kościoła dotykająca, dwupiętrowa (złp. 2.237 gr. 15). Budynków tych nikt wówczas nie nabył, pozostały nadal niezamieszkałe. Sprzedaż ich ponowił Senat Rządzący Rzeczpospolitej krak. uchwałą d. 23 września 1816 r. zapadłą a dopiero dnia 19 lutego 1818 kupił je za 15.000 złp. Maciej Knotz, właściciel oberży »pod królem węgierskim« na ul. św. Jana (ob. l. or. 6). Knotz używał tych budowli na miejsce dla wozów, bryczek i na stajnie dla koni i różne składy aż do roku 1830. Wtenczas to mocą umowy notarialnej z dnia 20 października 1830 r. odstąpił je w używanie³⁾ Janowi Mieroszewskiemu, właścicielowi dóbr ziemskich, szambelanowi cesarza Rosji i króla polskiego, za-

¹⁾ Dziennik departamentowy krak. nr. 79 z 4 grudnia 1813 r.

²⁾ Tamże.

³⁾ Akta senackie Senatu Rząd. fasc. 74 z r. 1840 w Archiwum m. Krakowa.

mieszkałemu w Krakowie w Rynku l. 357, czyli w dzisiejszym »Pałacu spiskim«, Rynek główny l. or. 34.

Jan Mieroszewski miał sobie udzielony przywilej na lat 10 po sobie idących utrzymywania w Krakowie widowisk teatralnych oraz redut. Na ten cel ustąpił mu Maciej Knotz kościoła z zabudowaniami po Bonifratrach »do wolnego użycia, przekształcenia i przerobienia oraz w celu zachodzących w tej mierze potrzeb teatralnych samego teatru urządzenia«. Odstąpione budynki obejmowały: »cały kościół, niemniej część murem oddzieloną stajni długości sążni 6, szerokości sążni 3 $\frac{1}{2}$, cały wjazd z przyległym budynkiem, gdzie dotąd była komora na żelaziwo, i wjazd od ulicy aż w podwórze, były dawniej 3 małe izby przy kościele z dotykającą do tychże wozownią z należącymi do tego schodami i gankami«. »Odstąpienie tej realności w celu urządzenia i utrzymywania tamże teatru czyni się — jak brzmi umowa — ze strony Macieja Knotza na lat dziesięć: od 1-go listopada 1830 do ostatniego października 1840 r. bezpłatnie prócz wymienionych zobowiązań ze strony Jana Mieroszewskiego na rzecz Macieja Knotza: wolny wyjazd ze strony Sławkowskiej ulicy (t. j. w kierunku dzisiejszej bramy Polskiej Akademji Umiej., miejsce bowiem, gdzie wznosi się dzisiaj narożny dom P. Akademji (ul. Sławkowska 17) było puste i własnością M. Knotza), podworzec i miejsce próżne z powodu posiadanych tamże stajen, również M. Knotz excypuje sobie drugą wozownię ze schodami do grobów«. Mieroszewski miał płacić wszystkie podatki przez lat dziesięć a nadto odstąpił Kno-

tzowi prawo dawania redut i balów maskowych, o czym mówimy przy l. or. 6.

Po upływie lat 10 zobowiązał się Mieroszewski »nietylko cały lokal i zabudowania, ale nadto cały wystawiony teatr z wyjątkiem garderoby i biblioteki, Knotzowi oddać i zwrócić na jego własność, wyjąwszy meble i lustra«.

»Gdyby w czasie 10-ciolecia Mieroszewski nie chciał prowadzić teatru, obowiązany był oddać Knotzowi bez wynagrodzenia cały teatr z tem wszystkim, co do teatru należy, z prawem utrzymywania redut i balów maskowych. Mógł także po trzech latach Mieroszewski kupić całe budynki, w ulicy św. Jana stojące, za 60.000 złp.«.

Jan Mieroszewski wraz z gronem osób, należących do spółki i z bratem swoim Ignacym Mierosz. wzięli się natychmiast do przerobienia gmachów, głównie kościoła św. Urszuli i urządzenia w nim teatru. Już 15 października 1830 r. rozpoczęto pracę i prowadzono ją dniem i nocą. Dnia 20 listopada odbyła się w nowym, na ukończeniu będącym, teatrze próba orkiestry a dnia 30 grudnia 1830 r. rozpoczęto w nowym teatrze, »gustownie urządzone«, pierwsze przedstawienie komedją: »Powrót z niewoli« i komedjo-operą: »Damy romantyczne« (tłomaczone ze Scribe'ego) oraz epilogiem, napisanym przez Ignacego Mieroszewskiego¹⁾.

Teatr Mieroszewskiego był drugim budynkiem teatralnym w Krakowie równocześnie z teatrem Jacka Kluszewskiego, stojącym przy ulicy Szczepańskiej. Teatr Kluszewskiego nie był jednak od r. 1831

---

¹⁾ Gazeta krak. i Gonicz krak. z tego czasu.

czynny, stał zamknięty do śmierci Kluszewskiego, zmarłego d. 14 lutego 1841 roku. »Teatrem narodowym« był przez to dziesięciolecie teatr na ulicy św. Jana. Mioszowski Jan, który był zarazem dyrektorem policji, wraz z bratem Ignacym M., obydwaj literacko wykształceni, stworzył znakomity zespół teatralny, lecz sprzeciwy skierowane przeciw osobie dyrektora policji a zarazem dyrektora teatru w tym rozgorzałym patryjotyzmem roku 1830/31, zmusiły Mioszowskiego do ustąpienia ze świetnego kierownictwa teatru już po dziesięciu miesiącach. Kierownictwo teatru objął Jul. Pfeifer a po nim od d. 6 sierpnia 1840 r. Tomasz Chełchowski z Lublina ¹⁾, który otrzymawszy od Rządu woln. m. Krakowa przywilej na prowadzenie teatru, umeblowawszy na nowo teatr przy ul. św. Jana, rozpoczął przedstawienia d. 8 grudnia 1840.

Równocześnie przeprowadzano przebudowę i restaurację dawnego teatru przy ul. Szczepeńskiej pod kierunkiem Kremera i budowniczego Majewskiego. Ukończono ją z końcem roku 1842 a dnia 1-go stycznia 1843 r. nastąpiło otwarcie nowego teatru przedstawieniem: »Barbary Zapolskiej« i operetki: »Nowy Rok«.

Teatr przy ul. św. Jana, czynny do końca roku 1842-go, opustoszał z tym dniem a budynki teatralne »świeciły gołemi ścianami«. Budynki te, wzniesione naprzód ku chwale Bożej i ulżeniu nędzy i cierpieniom najbiedniejszych, potem służące sztuce i rozrywkom, zamieniły się wkrótce na wygodne ogni-

---

¹⁾ Estreicher K. Teatr krakowski, Kraków 1898. Rocznik krak. t. I.

ska rodzinne. Nabył je Wojciech Kowalski i dnia 17 lipca 1844 roku przedłożył plany na przebudowę dawnego gmachu teatralnego L. 468/70 na jednolity dwupiętrowy dom mieszkalny¹⁾. Plany restauracji i przebudowy wygotował architekt Michał Wąsowicz, według których po zatwierdzeniu d. 17 sierpnia 1844 r. przystąpiono do restauracji. Budynek obejmował tylko skrzydło od ul. św. Jana i skrzydło od przecznicy, bez wznoszenia oficyn. Fasady obie, zaprojektowane przez arch. Wąsowicza, znajdują się w Archiwum planów Budownictwa miejskiego.

Gdy już budowa była na ukończeniu, nastąpiła w niej katastrofa dnia 4 lipca 1845 r. o godzinie 5-ej popołudniu. Zawaliła się bowiem ściana od przecznicy blisko narożnika, od samego gżemsu, w tej części, gdzie dawniej była facjata i wejście do kościoła św. Urszuli, grzebiąc w gruzach robotnika i nadwerężając sąsiednie z nią mury wewnętrzne i zewnętrzne²⁾. Z końcem lipca 1845 r. pozwolono W. Kowalskiemu ścianę zawaloną odbudować, mury nowe ze sąsiednimi starymi ankrami na śrubach połączyć i wzmocnić.

W r. 1858 należy kamienica do hrabiny Stadnickiej a potem do hr. Aleksandra Stadnickiego (1884). Kamienica, przedtem mieszkalna, zajęta została (r. 1877) na szkołę realną, która była tu aż do r. 1896-go. Wtenczas przebudowano wewnątrz kamienicę i wynajęto ją na c. k. Sąd powiatowy cy-

---

¹⁾ Akta Wydz. spraw wewn. f. 33, r. 1846.

²⁾ Akta Wydz. spraw wewn. f. 33/1845 i Gazeta krak. z 5 lipca 1845.

wilny. Przebudowa, którą prowadził prof. J. Pokutyński, architekt, objęła rozszerzenie klatki schodowej, zmniejszenie pokoiów, wreszcie dobudowanie oficyn od strony zachodniej, t. j. od ulicy Sławkowskiej. Fasada kamienicy, którą nadał jej architekt Wąsowicz w r. 1844, pozostała prawie niezmienioną. Po Stadnickich przeszła kamienica do Piotra hr. Dunin-Borkowskiego i współników (1897) i jest dotychczas w ich posiadaniu. Mieści się w niej nadal: Sąd okręgowy cywilny. Kamienica jest budynkiem dwupiętrowym i obejmuje 1503 m² powierzchni.

L. or. 24, sp. 300, Gm. IV, 471. W połowie XVI w. właścicielem tego domu był karczmarz Marcin Gędzidło (1557)¹⁾, w r. 1578 Marcin Przybyło, również karczmarz²⁾. Na początku XVII w. należy do p. Gortackiej³⁾, w jej domu mieszka w r. 1613: Wojciech Gortacki, młody kupiec i Grygier (Grzegorz) zięć jej⁴⁾. W posiadaniu Gortackiej była kamienica jeszcze w r. 1635⁵⁾. W r. 1647 zapisuje registr: »Kamienica potomków p. Gortackiej⁶⁾ a w roku 1652 właścicielem kamienicy jest Adam Malinowski⁷⁾, lecz już w roku 1654 należy do »sukcessorów Malinowskiego«⁸⁾, do których należy

1) Registr censuum, nr. 2512,

2) Toż, nr. 2537.

3) Toż, nr. 2556.

4) Toż, nr. 2582.

5) Toż, nr. 2607.

6) Toż, nr. 2620.

7) Toż, nr. 2623.

8) Toż, z odpisu Ambr. Grabowskiego, Kraków, I, w Arch. m. Krakowa.

jeszcze w r. 1669. W roku 1672 jest własnością Bożęckiej, wdowy po rajcy krakowskim¹⁾.

W rękach rodziny Bożęckich jest w latach następnych: w r. 1698 urodzonego Bożęckiego, widocznie syna poprzedniej, aż do roku 1723-go²⁾. Następnym (1727) właścicielem jest p. Jerlicz³⁾ a w r. 1742-im⁴⁾ Jan Lisicki, cześnik owrucki, a po jego śmierci należy do wdowy Barbary Lisickiej. W aktach wiertelników krakowskich⁵⁾ z r. 1752-go d. 16 września jest weryfikacja reparacji kamienicy sukcesorów Borzęckich: między kamienicą konwentu OO. Bonifratrów (ob. l. or. 22) z jednej a kamienicą Przesławnej Akademji krakowskiej (ob. l. or. 26) z drugiej strony: że kamienica ta po rewizji z r. 1737-go została przez Lisickiego »zreparowana w drzewie, oknach, piecach i murach niektórych jako też i w żelazie«.

W następnym jednak roku 1753 dnia 16 marca przeprowadzono nową rewizję⁶⁾ tej kamienicy: Facjata przednia była nadwieszoną i zrysowaną odrzwia kamienne stare, węgary obszarpane, drzwi do nich drewniane, żelazem okute, wpółotwierające się, nad drzwiami krata żelazna. Okno z sieni w ulicę z okiennicami drewnianymi, w sieni podłoga drewniana stara, dalej ku rynsztokowi burk powała siostrzonom podwleczona. Ze sieni wejście do sklepu, po prawej ręce, odrzwia kamienne,

---

¹⁾ Registr censuum, nr. 2662.

²⁾ Toż, nr. 2723.

³⁾ Toż, nr. 2727.

⁴⁾ Toż, nr. 2874.

⁵⁾ Acta quartual. nr. 1387, str. 277.

⁶⁾ Acta quartual. nr. 1387, str. 297.

drzwi otflowane złe, a drugie drzwi żelazne. Ze sklepu okno w ulicę z kwaterami szklanymi, kratą i okiennicami żelaznymi, posadzka w sklepie kamienna, sklepienie dobre, w niem pręt żelazny, piec kaflowy. Ze sklepu wchodząc do kuchenki odrzwia otflowane, drzwi drewniane i kratka do zawierania żelazna, ognisko ceglane z kapą sklepioną, posadzka ceglana, sklepienie dobre. Z kuchenki jest wchód do dolnej izby, w którym odrzwia kamienne z drzwiami żelaznymi, a drugimi drewnianymi. Idąc z sieni ku tyłowi jest przejazd sklepiony, w nim burk kamienny. Z tego przejazdu wchodząc do dolnej izby są odrzwia kamienne ofutrowane, z drzwiami drewnianymi. Z tej izby okna dwa na tył z kwaterami szklanymi i kratą żelazną, podłoga drewniana, powała siostrozonym podwleczona, piec kaflowy na fundamencie kamiennym, nad piecem jest ganek drewniany stary, od strony kam. akademickiej (l. or. 26) szafka, z tej izby jest wchód do piwnicy.

Z sieni idąc na I piętro są wschody drewniane z poręczami i balasami, na półwschodzie drzwi drewniane stare z wrzeciędzami i skoblem, nad wschodami kroniec drewniany z balasami, z sieni okno w ulicę z kratą żelazną, w sieni podłoga i powała.

Z tej sieni, wchodząc po lewej ręce do izby, są do niej drzwi drewniane dwoje w odrzwiach kamiennych ofutrowanych, dwa okna w ulicę z kwaterami szklanymi i kratami żelaznymi, w izbie podłoga, powała, piec kaflowy stary na fundamencie kamiennym, nad piecem ganek drewniany stary,

pod nim komin murowany, w murze od kamienicy akademickiej 2 szafki.

Z tej izby wchód do sklepiku, drzwi żelazne stare. Ex oposito tej izby jest druga izba, do niej ściana i drzwi drewniane; z tej izby okno w ulicę z kwaterami szklanymi i kratą żelazną, drugie okno do kuchenki z prętami żelaznymi. Za tą izbą jest kuchenka zapierzona z swoim zawarciem, ognisko w niej ceglane z kapą sklepioną na krońcu i pręcie żelaznym.

Z sieni do tylnej izby idąc, są drzwi kamienne stare, węgar wyrwany, drzwi drewniane, okno na tył z kwaterami tafłowymi, powała i podłoga, piec kaflowy, przy nim komin szafiasty z tabulaturą drewnianą. Z tej izby jest izdebka po lewej ręce, drzwi ofutrowane, okno na tył z kratą żelazną, piec kaflowy. Ex opposito jest druga izdebka, do niej ściana z pruska dana, okno na tył z kwaterami szklanymi i kratą żelazną, komin szafiasty: w środku tej izdebki jest »alkownia« drewniana stolarską robotą.

Z tej izdebki jeden wychód na ganek, gdzie drzwi kamienne. Wychodząc z tej izdebki do sklepiku (sklepionego) są drzwi ofutrowane, drzwi jedne drewniane, drugie żelazne, nad drzwiami okienko z kratą; ze sklepiku okienko w sień z kratą żelazną, kominek kapturowy a od kamienicy akademickiej framuga w murze.

Z sieni wchodząc pod strych są dwie komórki drewniane: jedna gliną oblepiona, w której jest piecyk piekarski, z tych komórek okna w ulicę pod dach.

Facjata tylna zrysowana i wyděta, na podwó-

rze burk, studnia z obdaszem nad nią drewnianem na słupach, wiadro żelazem okute. Murów granicznych poprzecznych niema, tylko parkany drewniane. Na tyle stajnia drewniana, stara, nad nią ganek takiż. Indermach na tym tyle drewniany, stary, ma izdebeczki, cały nachylony. Pod indermachem stajnia drewniana.

Piwnic pod kamienicą trzy sklepionych, okna w ulicę a wejście do piwnic z izby dolnej. Kamienicę tę jednopiętrową o 4 oknach frontu oszacowano wówczas na 3.200 złp. Plan tej kamienicy da się oznaczyć dokładnie według powyższej rewizji. Do charakterystycznej jej cechy trzeba zaliczyć podwójne drzwi w izbach: żelazne i drewniane, kraty we wszystkich oknach nietylko parterowych, lecz i pierwszego piętra i owe 2 komórki na poddaszu t. j. strychu, z której jedna była gliną oblepiona i miała »piecyk piekarski«. Zaiste bezpieczeństwo od ognia nie było wówczas przestrzegane bardzo.

Regestra czynszowe wymieniają w następnych latach: »kamienica p. Lisickiej«, w r. 1773 jest zapisana jako kamienica »p. Otwinowskiego, podwojewódzkiego krakowskiego«¹⁾, chociaż dopiero w r. 1778 jest w księgach hipotecznych wpis, że Józef i Magdalena Langierowie kamienicę tę sprzedali za 8.000 złp. i 200 złp. rękawicznego Maciejowi Jaksie Otwinowskiemu i Elżbiecie z Dembińskich, którzy to sprzedający kupującym kamienicę, pomiędzy sąsiedzkimi kamienicami niegdyś do Akademji krak. należąca z jednej (l. or. 26) a ks. Bonifratrów

---

¹⁾ Regestr censuum, nr. 2835.

z drugiej strony (ob. l. or. 22) sytuowaną, Borzęckich zwaną, przekazali widerkauf 400 złp. dla szpitala ubogich studentów u św. Rocha, na tejże kamienicy zabezpieczonej, dnia 21 lutego 1778 roku ¹⁾. Równocześnie tegoż roku Maciej Otwinowski przełał prawo na swojej połowie kamienicy na żonę swą Elżbietę Otwinowską.

Kamienica ta była wówczas jednopiętrową. W r. 1819 był spór między właścicielką Otwinowską a Maciejem Knotzem, właścicielem nabytych realności po Bonifratrach (l. or. 22) o mur graniczny. Komisja Budownictwa miejskiego orzekła, iż mur graniczny jest wspólny obu realnościom ²⁾. W kamieniczce Otwinowskiej zrobiono w r. 1821 na życzenie właściciela sąsiedniej kamienicy, Ignacego Mączyńskiego (l. or. 26), rewizję urzędową, która wykazała: 1) że ganki I-go piętra (od tyłu) i stajenki pod niemi, podparte 4-ma krokiewkami, są 18 cali nachylone i całkiem zgniłe. 2) Widermach o jednym piętrze, także podparty, zupełnie w ścianach, powalach, podłogach wraz z całym dachem zgniłe. Ganki i widermach ciągną za sobą stajnię w kamienicy Mączyńskiego stojącą. Na I piętrze jest wiele ścian z drzewa, dach zgniły, zatem kamieniczka ta wymaga wystawienia z gruntu i należy do rzędu domów spustoszałych ³⁾. Kiedy w r. 1831 ówczesna właścicielka kamieniczki Wiktorja z Tyssonów Otwinowska zamierzała założyć nowe belki pod dach na kamienicy, przyczem »przy-stąpiono do łamania murów«, okazało się, że »fa-

¹⁾ Akta hipot. woln. m. Krakowa.

²⁾ Akta Budownictwa miejskiego.

³⁾ Tamże.

cyjata sąsiedzkiego domu (l. or, 26) p. Soświńskiego zupełnie od wiązań odstała i upadkiem grozi«, wstrzymano dalsze łamanie muru kamieniczki, a przystąpiono do gruntowniejszego jej naprawienia, t. j. do naprawienia I-go piętra i nadmurowania piętra drugiego. Przy tej przebudowie zezwolono na »prowadzenie murów pruskich« tak na I jak i na II piętrze »dla niemożności na teraz wyprowadzenia murów nowych działowych z fundamentów¹⁾. Naprawienie I-go piętra i dobudowę drugiego wykonano w r. 1832. »Reparacja tej kamienicy obejmowała: wymurowanie niektórych dolnych murów, przemurowanie niektórych murów I-go piętra (ścian pruskich 18 sążni □), wymurowanie całkiem II-go piętra (23 sążni □ ścian pruskich), wymurowanie feiermurów, urządzenie schodów (60 stopni schodów przez oba piętra i strych), podłóg, pował, dachu z wiązaniem (91¹/₄ sążni □ z potrójnym stolcem), 8 pieców ceglanych, 4 kuchnie półangielskie z ogniskami, otynkowanie murów i facjaty i t. d.« Koszta reparacji wynosiły 18.226 złp. gr. 2.

Wiktoria Otwinowska była właścicielką kamienicy jeszcze w r. 1838. W r. 1844 kamienica ta (od r. 1832-go dwupiętrowa) należy do Antoniego Gubarzewskiego i odtąd pozostaje w posiadaniu tej rodziny. Za właściciela Władysława Gubarzewskiego, radcy sądowego, przeprowadzono w r. 1900 rekonstrukcję dachu kamienicy, a w r. 1907 wystawiono nowe wychodki murowane — w podwórzu przy murze granicznym l. or. 26. Kamienica ta nie ma oficyn i zajmuje 507 m² powierzchni.

---

¹⁾ Plan w Aktach Budownictwa m.

Kamienica ma dzisiaj 3 okna frontu na I-em piętrze. Przed jej przebudową w r. 1832-im miała okien 4, ponieważ pokój przy kamienicy l. or. 29 miał dwa okna blisko siebie, obecnie jest w nim tylko jedno okno w środku ściany frontowej tak na I-em, jak i na II piętrze. Fasada kamienicy jest szarpowa od dołu aż pod II-gie piętro. Wejście do kamienicy jest przy ścianie granicznej l. or. 22, ma dużą bramę wjazdową z kamiennymi odrzwiami półokrągłymi od góry, drzwi dwuskrzydłowe, z drążkiem okutym do zapierania. Sień ma w pierwszej połowie sufit, w drugiej ku podwórzu sklepienie beczkowe pełne. Schody umieszczone po prawej stronie, przy nich pod I-em piętrzem belka fazowana, na niej malowany ornament arabeskowy. Do izby dolnej frontowej jest wejście pod schodami przez alkierzyk, w którym jest nad drzwiami okienko do sieni głównej i sklepienie pełnej beczki. Z alkierzyka wejście do pokoju frontowego o 1 oknie, sklepionego beczkowo. W pokoju tym w ścianie granicznej do kamienicy l. or. 26 są dwie duże framugi (na szafki). Z alkierzyka jest wejście do dwóch izb tylnych, każda o jednym oknie i suficie.

Pokoje frontowe I-go piętra są dwa, jeden o 2 oknach od kamienicy l. or. 22, drugi o jednym oknie, jak wspomniano wyżej. W obu pokojach są gładkie sufity. Pokoje frontowe są oddzielone alkierzami od pokoi tylnych (klatka schodowa w środku). Alkierz (przedpokój dzisiejszy) po stronie prawej, czyli od kam. l. or. 22, ma zwykły sufit, alkierz po stronie lewej, od kam. l. or. 26, ma sklepienie krzyżowe. Piętro drugie wystawione w r. 1832 ma odpowiedni rozkład do pokoi piętra pierwszego.

L. or. 26, sp. 301, Gm. IV, 472. W miejscu gdzie wznosi się kamienica, była do trzeciego dziesiątka XVII wieku słodownia (braseatorium), już od połowy XVI-go wieku »Strączkowska« zwana (1551), należąca do Strączka (Strunczek¹⁾). Ten dom Strączkowski jest w r. 1582 zapisany jako Baltazara Dziembowskiego²⁾ a na początku XVII-go wieku należał już do p. Gortackiej, właścicielki kamienicy sąsiedniej (l. or. 24), ponieważ registr z r. 1601, po wymienieniu kamienicy Gortackiej, podaje: »w słodowni jej Jakub Wieczorek słodownik mieszka³⁾. W r. 1607 zapisano: słodownia p. Urbankowicza⁴⁾ a w r. 1613: »słodownia Urbankowiczowska do kamienicy p. Gortackiej obrócona«⁵⁾. W r. 1635 registr nie podaje już słodowni, tylko wymienia dwie kamienice p. Gortackiej, jedną t. j. l. or. 24, drugą dawniejszą słodownię »Strączkowską«. W tej drugiej mieszka w r. 1635 Jan Testa. Jest to niewątpliwie ten sam Testa Janusz, Włoch, który w r. 1626 d. 27 października przyjął prawo miejskie krakowskie⁶⁾. W tej kamienicy mieszkał on jeszcze w r. 1642-gim, kiedy należała już do Obrębskiego⁷⁾, widocznie zięcia Gortackiej, bo registr z r. 1647 mieni kamienicę tę jako »potomków p. Gortackiej«⁸⁾. W połowie XVII w.

---

¹⁾ Registr censuum nr. 2508.

²⁾ Toż, nr. 2553.

³⁾ Toż, nr. 2566.

⁴⁾ Toż, nr. 2572.

⁵⁾ Toż, nr. 2582.

⁶⁾ J. Ptaśnik: Gli Italiani a Cracovia, Roma 1909, str. 21.

⁷⁾ Registr censuum nr. 2616.

⁸⁾ Toż, nr. 2620.

należy do »Dziboniego«, Dzieboniego, Dziuboniego, jak go rejestra od 1654 r. do 1680 mianują. Zdaje się, że tym »Dzibonim« był Włoch Baltazar Giobbio, kupiec, który w r. 1633 dnia 29 kwietnia przyjął prawo miejskie¹⁾. Od r. 1681-go należy do »PP. Dzibonich«.

Do kamienicy »Dzibonich« zapisujemy jeszcze ten szczegół, że rejestr z r. 1669-go wymienia ją między kamienicami szlachty, na tej ulicy się znajdujących²⁾. W rejestrach bowiem spisywano nieraz osobno kamienice należące do mieszczan, osobno kamienice szlacheckie a osobno duchowne. Ten podział, używany ze względu na rodzaj opłat od kamienic, utrudnia nieraz oznaczenie położenia kamienicy między innymi domami, gdyż kamienice wtenczas nie są spisane według porządku, w jakim obok siebie stoją. Herbarz szlachty Uruskiego »Rodzina« wymienia, że Dziboni Jan, szlachcic włoski, zajmujący się handlem, dostawił armaty i amunicję na wyprawę berestecką w r. 1651 a nadto wsparł znaczną sumą pieniężną skarb Rzeczplitej i otrzymał za te zasługi indygenat 1654 r. Może ten Jan Dziboni był synem pierwszego adweny do Polski i Krakowa Baltazara Giobbio, również kupca włoskiego. Ród Dzibonich spotykamy jeszcze w połowie XVIII w. w Polsce, piastujący różne mniejsze urzędy i godności.

W r. 1685 kamienica »Dziubonich« nazwana jest kamienicą »kollegiacką, inaczej akademicką«. Mieszkał w niej w tym roku Szymon Głowiński,

---

¹⁾ Ob. Ptaśnik: Gli Italiani, str. 99.

²⁾ Rejestr censuum nr. 2653.

organmistrz¹⁾. W następnych latach wykazy wymieniają też stale kamienicę: a k a d e m i c k ą. W r. 1741, 1742 mieszka w niej: Orłowski, malarz²⁾ w r. 1744: Durayski, malarz, młodzian³⁾, w r. 1760: Karol Wochowski, także malarz⁴⁾.

W roku 1761 dnia 6 lutego przeprowadzono urzędową rewizję tej kamienicy⁵⁾, którą mylnie określono »Dzierżanowską« (zamiast zapewne: Dzi-boniowską) na instancję ks. Kazimierza Czemińskiego, dra filozofii i kollegiata mniejszego Akademii krakowskiej. Rewizja podaje: facjata od ulicy jest nachylona, odrzwia do kamienicy kamienne, drzwi do nich drewniane, wpółotwierające się, z drągiem do zapierania, nad drzwiami krata żelazna.

Z sieni wychodzi okno w ulicę, z kratą żelazną, w sieni bruk kamienny w $\frac{2}{3}$, reszta podłoga, sklepienie, ryzstok w sieni nowo zawleczony od muru pp. Lisickich (t. j. l. or. 24), niema tafłowania. Z sieni wejście do izby dolnej, odrzwia kamienne deskami ofutrowane, drzwi ciesielską robotą, okno w podwórze z kratą żelazną. Izba sklepią a sklepienie to jest »jednostajne z siennem czyli przechodem«, w niej podłoga, piec kaflowy.

Na I piętro schody drewniane, pod niemi palenie do izby dolnej, schody z poręczami i słupkami częścią z łąt, częścią z krokiew, balasy ciesielskiej roboty. »Sień« (na piętrze) ciemna, w niej posadzka, mur od p. Jaklińskiego (l. or. 28) wydęty,

1) Regestr censuum nr. 2692.

2) Toż, nr. 2799, 2874.

3) Toż, nr. 2881.

4) Toż, nr. 2914.

5) Acta quartaliensia, nr. 1405.

niebezpieczny, przy murze kuchnia, w niej ognisko z kapą. Izba przednia miała odrzwia i drzwi drewniane, ściana z deszczek, okna trzy w ulicę: w dwóch krata żelazna, w trzecim żelazne pręty, szyby tafłowe nowe, stragarze i powała, piec kaflowy stary na fundamencie w glinie murowanym, przy nim kominek kapiasty. W tej izbie jest przepierzenie z desek i forsztów a w tem przepierzeniu przepierzenie z balasów; przy drzwiach na prawej ręce kominek.

Na II piętro prowadzą schody drewniane z poręczem, ganek przed izbą drewniany. Do izby odrzwia drewniane i ściana lepiona gliną, z izby dwa (!) okna z kwaterami i szybami, stragarze, powała, podłoga, piec kaflowy, przepierzenie w tej izbie z deszczek. Na strych schody drewniane — dach nad kamienicą zły.

Idąc ganekiem dolnym ku tyłowi (t. zn. sienią do podwórza) sklepienie w kilku miejscach zrysowane; facjata tylna zrujnowana i ciągnie się ku stronie i w podwórze Jaklińskiego (t. j. ku kamienicy l. or. 28). W podwórzu burk, studnia, naprzeciw niej buda, w której loca secreta. Piwnica pod całą kamienicą, okno z piwnicy w podwórze jedno, w ulicę drugie, piwnica jest sklepiona i brukowana. Kamienicę oszacowano wraz z winderkaufami na 3.200 złp.

Powyższa rewizja kamienicy »akademickiej« wykazuje, że kamienica ta, o trzech oknach frontu, odstępuje w planie swoim od kamienic trzyokiennych; piwnicę ma tylko jedną pod całą kamienicą, sień (altana) na I piętrze nie ma okna na ulicę, tylko jedną izbę o 3-ach oknach t. j. przez całą szerokość

kamienicy. W izbie tej są dwa przepierzenia: jedno w drugim. Niema na II piętrze izby tylnej, a izba przednia, której jedna ściana »lepiona gliną« więc zapewne drewniana, ma tylko dwa okna w ulicę. W końcu kamienica akademicka nie miała w r. 1761 widermachu, czyli dzisiaj t. zw. oficyn, które wystawione zostały dopiero w r. 1836 (ob. niżej).

Regestr z r. 1773-go¹⁾ wymienia właścicielkę tej kamienicy Trzecińską, wdowę, w r. 1791-ym należy do Baltazara Trzecińskiego, zapewne syna poprzedniej, ławnika krakowskiego, który w r. 1815 dnia 27 maja »kamienicę swoją dziedziczną sprzedał za 6.000 złp. Ignacemu Mączyńskiemu²⁾, do którego należy i w r. 1826. Ten właściciel zażądał w r. 1818 urzędowej rewizji z powodu »de-lacjów w jego tylnym sklepie, gdzie handel wina jest założony«³⁾. Zniszczenie to, jak stwierdziła komisja, powstało z tego powodu, iż w sąsiedzkim domu (ob. l. or. 28) Grabowskich wszystkie powały się wałą, bo dach cały zgnił, rynna opadła i wszystka woda aż na dół się leje, 2) iż dach odszedł od wspólnego granicznego muru, 3) iż rynsztok drzewiany przy tym murze zgnił a dlatego graniczny mur na 3 łokcie wygnił, 4) iż tylna facjata domu Grabowskich zawaleniem grozi i graniczny mur za sobą ciągnie i dezoluje izbę tylną kamienicy Mączyńskiego. Komisja orzekła, ażeby nabywcy kamienicy spadkobierców po Bogumile Grabowskim (która jest już wystawioną na sprzedaż licytacyjną), szkody w kamienicy Mączyńskiego naprawili.

¹⁾ Regestr censuum nr. 2835.

²⁾ Akta hip. woln. m. Krakowa.

³⁾ Akta Budownictwa miejskiego.

W r. 1831 właścicielem kamienicy był Warzyniec Soświński, dr. obojga praw, profesor Wydziału prawniczego Uniwersytetu Jag., członek Towarzystwa naukowego krakowskiego, który zmarł 14 grudnia 1850 roku. Za tego właściciela wystawiony został w r. 1836-ym widermach dwupiętrowy na tylnej części podwórza kamienicy. Widermach obejmował na dole tylko wozownię (przez całą szerokość widermachu), do której był wjazd z bramą półkolistą, za wozownią stajnia. Na I i II piętrze była tylko kuchnia z piecem (nad wozownią) a za nią spiżarka (nad stajnią). Dwie te kuchnie łączyły się gankiem drewnianym z pokojami I i II piętra kamienicy¹⁾.

Następnie (1860) należy do Florjanny Aichinger a w r. 1878 jest w rękach Sosnowskiego Bolesława i żony jego Franciszki. Potem należy do Franciszka Wanickiego (1880) i żony jego Heleny i pozostaje w ich posiadaniu aż do dzisiaj (1923).

Kamienica ta, o trzech oknach frontowych, zachowała dotąd typowy swój wygląd z wieku XVIII-go. Fasada frontowa, dołem szkarpowa, ma ponad drugim piętrem wysoką prostą atykę, z oknem na osi, z którego wypuszczoną jest rynna deszczowa na zewnątrz. Dach bowiem na kamienicy ma kształt »kolankowy« ∇ ze spadkiem dwustronnym, dośrodkowym. Wejście do kamienicy jest przy murze granicznym kamienicy l. or. 24, ma bramę wjazdną z odrzwiami kamiennymi, półokrągłymi od góry, drzwi dwuskrzydłowe z nadprożem.

---

¹⁾ Plan w aktach Budownictwa miejskiego.

bez kraty, przy drzwiach drażek drewniany okuty do zapierania. Sień sklepiona beczkowo, sklepienie to rozpostarte jest przez całą szerokość kamienicy. W połowie XVIII wieku, jak podaje rewizja, sień była przez całą szerokość kamienicy i miała okno w ulicę (po prawej ręce). Dzisiaj część dawniejszej sieni z oknem zamienioną jest na izbę mieszkalną, przez wystawienie ściany w sieni. Ta izba frontowa ma dwa wejścia z sieni, sklepienie beczkowe izby jest drugą połową sklepienia sieni. W połowie długości sieni jest wejście do klatki schodowej. Poza schodami ku podwórzu jest wejście do izby tylnej z jednym oknem na podwórze. Izba ta jest sklepioną a sklepienie to jest »jednostajne z siennem czyli przechodem«, że użyjemy określenia rewizji z r. 1761-go. Ma więc kamienica ta przez całą swoją szerokość i długość (głębokość) jednostajne sklepienie beczkowe. Tak samo jest pod całą kamienicą jedna tylko piwnica, o sklepieniu jednostajnym, beczkowem. Sklepienie sieni jest niskie, wyjście z sieni na podwórze jest wyższe, półkoliste od góry. Bardzo charakterystyczną jest fasada kamienicy od podwórza. Parter, silnie szkarpowany, ma pod pierwszym piętrzem dość szeroką odsadzkę, mury piętra I-go mają również przez całą szerokość kamienicy odsadzkę od piętra II-go, a piętro II-gie znowuż jest odsadzone od wysokiej atyki murowanej. Każda więc kondygnacja murów fasady tylnej cofniętą jest ku frontowi, czyli że fasada zbudowaną jest schodkowato. Wysoka atyka tej fasady ma kształt konstrukcji dachowej, t. j. »kolankowej«, niema w niej dzisiaj otworu na osi atyki do wypustu rynny deszczowej.

Na pierwsze piętro prowadzą z sieni schody drewniane, z balasami prostymi, umieszczone przy murze granicznym kam. l. or. 28. Schody te pochodzą z XIX w. a są o tyle charakterystyczne, że np. z podestu I-go piętra prowadzą 3 schodki na podest do piętra drugiego, schodki na strych wiodące są bardzo strome. Nad schodami jest bardzo wysoka, nad dach wystająca, altana z desek i powałą, okna do niej oszklone wychodzą do podwórza i kamienicy l. or. 24.

Na I piętrze są dwa pokoje frontowe. Jeden przy kamienicy l. or. 24, ma dwa okna frontu, gładki sufit z opaską gipsową profilowaną. W ścianie tylnej pokoju, t. j. w ścianie wychodzącej na schody, jest piękny kominek murowany empirowy. Pilastry kominka mają (gipsowe) żłobienia z różycą w środku, obramienie górne pod gzemsem ma również żłobiny (pionowe), w narożach kominka różyce. Otwór kominka zamykają obecnie drzwiczki drewniane. Pokój drugi, przy kamienicy l. or. 28, ma jedno okno. Od tyłu są dwa pokoje w ten sposób rozłożone, że naprzeciw pokoju frontowego dwuokiennego jest pokój jednookienny od tyłu, naprzeciw pokoju jednookiennego frontowego jest pokój tylny o 1 oknie i jednych drzwiach na ganek. Takie rozłożenie pokoi możliwe jest dlatego, że ściany działowe I-go piętra spoczywają na sklepieniu sieni, które, jak wspomniano, jest jednostajne przez całą szerokość i długość kamienicy. Między pokojami frontowymi a tylnymi są w klatce schodowej dwie ciemne kuchenki, z wejściem ze schodów. Takie umieszczenie kuchenki spotyka się nieraz jeszcze w dawnych domach krakowskich, które nie

zostały jeszcze przebudowane. Pokoje tylne mają gładkie sufity. — Piętro drugie ma takie samo rozłożenie, jak piętro pierwsze¹⁾.

Oficyny są te same, które wystawiono w roku 1836¹⁾, zamienione obecnie na ubikacje mieszkalne, obejmujące na parterze, I i II piętrze po jednej izbie przez całą szerokość oficyny. Na parterze, przeznaczonym dawniej na wozownię i stajenkę (ob. wyżej), jest izba z dawnym półkolistym wejściem (widocznym od wewnątrz izby, dzisiaj wypełnionem drzwiami i oknem), poza tą izbą jest w tyle ciemna przestrzeń (dawniejsza stajenka) o ścianie arkadowej ze słupem murowanym w środku ściany, przez co jest przejście po jednej i drugiej stronie słupa. Obie te ubikacje mają strop z belek grubych (ośm belek) z fazą. Ubikacja na I i II piętrze ma taki sam rozkład.

Kamienica zajmuje dzisiaj 299 m² powierzchni.

L. or. 28, sp. 302, Gm. IV, 473. W r. 1535 należał dom ten do Barbary Piorkowej, która dnia 27 sierpnia tego roku zabezpieczyła na swoim domu sumę widerkaufową 100 złp. dla Bractwa Wniebowzięcia NP. Marji w Krakowie²⁾. Następnie należy do Małgorzaty vel Maruszki Piorkowej (1564) wraz z współwłaścicielem do 2 części domu tego Antonim Paczoszką³⁾. W posiadaniu Maruszki Piorkowej była kamienica do końca XVI-go wieku. W początku XVII-go stulecia (1601)

---

¹⁾ Ob. plany w Archiwum Budownictwa miejskiego.

²⁾ Akta hip. woln. m. Krakowa.

³⁾ Registr censuum nr. 2516.

»dom Piorkowski« stał »pustkami«¹⁾ a w r. 1613 mieszkał w nim Nikiel Lob, drukarz²⁾. W r. 1635 właścicielem kamienicy »Piorkowskiej« jest Walenty Kalinkowicz³⁾. W jego posiadaniu jest do r. 1660 a w r. 1661 należy do »sukcessorów Kalinkowica«⁴⁾. Kalinkowicz był »bibliopola« i mieszczaninem krakowskim. Bliższych wiadomości o nim nie znamy. Dr. Tomkowicz⁵⁾ podaje, że W. Kalinkowicz miał w roku 1619 jakieś sprawy kupieckie w Piotrkowie.

Spis z r. 1672 podaje, że kamienica jest własnością »P. Kreczka«, którego dalsze spisy mienia »Krećikiem«. Był on właścicielem tej kamienicy już w r. 1671, gdyż akta wiertelników krak. wspominają, że tegoż roku dnia 18 lipca »p. Krećik stawia nową latarnię na II piętrze«⁶⁾. Ten Kreczyk nie jest żadnym mieszczaninem, lecz jest to: »urodzony Andrzej z Mokrska Kreczyk, dziedzic na Przełayce w powiecie bytomskim na Górnym Śląsku«. On to w r. 1692 dnia 28 listopada zabezpiecza przed aktami radzieckimi krakowskimi⁷⁾ sumę 500 złp. z 6°/_o dla kaplicy pod wezwaniem Niepokalanie Pocz. NP. Marji w kościele parafialnym w Czeladzi na kamienicy swojej na ul. św. Jana, która leży między sąsiedzkimi kamienicami: Dziobińskich (Dzibonich) z jednej strony (l. or. 26)

---

¹⁾ Regestr censuum nr. 2566.

²⁾ Toż, nr. 2582.

³⁾ Toż, nr. 2607.

⁴⁾ Toż, nr. 2645, 2639.

⁵⁾ Przyczynki do historii kultury krak., str. 291.

⁶⁾ Revisio quart. nr. 1405.

⁷⁾ Consularia Cracov. nr. 471, str. 991.

a kamienicą miejską »pod pawiem« z drugiej strony (l. or. 30).

Kamienica »Kreczykowska« przeszła w r. 1700 dnia 6 lutego na własność urodzonego Andrzeja Jana z Lubieńca Lubienieckiego, skarbnika (thesaurarius) ziemi dobrzyńskiej, od sukcesorów Kreczyka nabyta, t. j. 1) Zofji z Kreczyków żony Franciszka z Przybysławic Oraczewskiego, 2) ur. Józefa Konstantego Kreczyka (Kretsyg), dziedzica wsi Przełayka, 3) Jana Jerzego Kreczyka, 4) Pawła Franciszka Kreczyka, 5) Anny de Hundwicz i Mokrosko Dembińskiej, żony Stanisława z Dembian Dembińskiego ¹⁾.

W posiadaniu Lubienieckich pozostawała do r. 1725, w którym dnia 12 maja synowie Andrzeja Lubienieckiego, Bogusław i Seweryn, sprzedali ją Józefowi Jaklińskiemu ²⁾.

W kamienicy Jaklińskiej był w r. 1744 gospodarzem niejaki Gregorowicz, strażnik skarbowy, a w r. 1758 należy już do pani Jaklińskiej ³⁾, której syn i dziedzic kamienicy Józef Jakliński sprzedaje w r. 1773 dnia 5-go kwietnia Stanisławowi Trzcieńskiemu ⁴⁾. Następny jej właściciel Baltazar Trzcieński, ławnik krakowski, a równocześnie właściciel kamienicy sąsiedniej (l. or. 26), sprzedał kamienicę »Kreczykowską« dnia 20 maja 1789 r. Jędrzejowi Cikońskiemu, cześnikowi radomskiemu, z prze-

---

¹⁾ Consularia Crac. inscriptiones, nr. 473, str. 378 i nstp., gdzie wszystkie wzajemne cessye między rodzeństwem są ingrossowane.

²⁾ Akta wójt.-ławn. krak. nr. 397, k. 158.

³⁾ Regestr censuum nr. 2818.

⁴⁾ Cons. Crac. inscr. nr. 28, str. 352—4.

kazaniem sum widerkaufowych złp. 1000 do Panien św. Ducha i złp. 100 do kościoła Panny Marji.

Żona jego Elżbieta z Gosławskich Cikowska odstąpiła kamienicę tę dnia 17 października 1795 r. Onufremu z Bebelna Gosławskiemu, który znów dnia 14 lipca 1796 roku odstąpił urodz. Janowi Kłodzianowskiemu i jego następcom Andrzejowi i Karolinie Kłodzianowskim w tym czasie małoletnim, dzieciom Jana Kł. i nieżyjącej już Aleksandry z Cikowskich. W dziesięć lat potem, bo w roku 1806 dnia 14 listopada sprzedał Jan Kłodzianowski kamienicę Bogumiłowi Grabowskiemu¹⁾.

Za czasów, kiedy była własnością Grabowskich, popadła kamienica w pustkę. Rewizja jej z r. 1811 dnia 4 września²⁾ orzekła, że facjata tylna jest cała zrysonowana i grozi zawaleniem, na dole dwie izby otworem stoją, studni niema, a stajenka i parkan drewniany od kam. l. or. 30 (Wańtuchowskiej) zgniły. Właścicielka tej kamienicy p. Grabowska nie mieszkała w Krakowie, kamienica ulegała dalszej ruinie, tak, że w r. 1815 dnia 21 sierpnia nowa urzędowa rewizja wykazała dalsze spustoszenia³⁾. Woda deszczowa zaciekała przez piętro II-e na pierwsze, od czego podsiębitki i deski zgniły. Na II p. w pokoju na tył, okna (2) puste mającym, dwa stragarze z powały wraz z deskami zwały się, reszta stragarzy, w końcach zgniłe, grozi zawaleniem. To samo w pokoju frontowym, tak, że nikt

---

¹⁾ Transactiones perpetuae lib. 10, str. 476.

²⁾ Akta Budownictwa miejskiego.

³⁾ Tamże.

na II p. mieszkać nie może. Na dole dwie izby stoją otworem. Dach nad kamienicą cały zgniły i z murłatów opadły. Zły stan tej kamienicy w r. 1818 przedstawił także właściciel kamienicy sąsiedniej l. or. 36 (ob. tamże).

Restauracja kamienicy nastąpiła przed r. 1829 za następnych jej właścicieli Franciszka i Anny Szubertów, którzy nabyli ją na licytacji dnia 13 lipca 1820 roku za cenę 1706 złp.¹⁾

Fr. Szubert, nabywszy tę zrujnowaną kamienicę, rozpoczął w r. 1826 jej restaurację według planu Wawrzyńca Borońskiego, majstra mularskiego krakowskiego. Zachował się w aktach Budownictwa miejskiego plan tej restauracji, który wskazuje, jak to podaje pismo Wydziału dochodów publ. i skarbu wolnego m. Krakowa, nr. 833, z dnia 3 marca 1829²⁾, że »żadna znaczna restauracja czyli to w murach magistralnych, głównych, sklepieniach nie okazuje się, jedynie nowe uporządkowanie izby tylnej na dole, oraz nowe wyprowadzenie pierwszego i drugiego piętra także od tyłu, bez nowych bocznych murów«. To »uporządkowanie« tylnej części kamienicy, która miała zachowane mury fasady tylnej, ograniczyło się do wystawienia ściany działowej wzdłuż tylnej sieni, czyli ściany izby dolnej, tak samo wystawiono tę ścianę na I-em i II-em piętrze. Nadto na obu piętrach dobudowano ścianę naprzeciw schodów, przez co otrzymano t. zw. przedpokój przy murze granicznym kamienicy l. or. 26, łączący pokój frontowy z tylnym. Plan wykazuje dalej

---

¹⁾ Akta hip. woln. m. Krakowa.

²⁾ Akta Budownictwa miejskiego.

wzmocnienie szkarpami na parterze ściany tylnej kamienicy i obmurowanie ościeży okien na I i II p. od tyłu i od frontu. Plan kamienicy był ten: sień wjazdowa przy kam. l. or. 24 o sklepieniu beczkowym, sień do podwórza (od połowy kamienicy) była węższą, również ze sklepieniem beczkowym. W środku długości sieni głównej schody (przy kam. l. or. 30) i kuchnia przy nich, z wejściem do izby tylnej o 2 oknach. Nad schodami była »altana« wysoka drewniana, wystająca ponad dach, z oknem na południe (nad dachem). Po prawej ręce w sieni głównej wejście do izby, sklepionej beczkowo, z oknem w ulicę św. Jana. Na I i II piętrze był pokój frontowy o 2 oknach nad sienią, obok niego pokój o jednym oknie nad izbą dolną frontową. W części tylnej nad sienią: pokój o 1 oknie, nad izbą tylną pokój o 2 oknach. Przy tej restauracji odnowiono, czy też zrekonstruowano, zdaje się, fasadę frontową według projektu Wawrzyńca Borońskiego, którą widzimy na planie restauracji. Fasada ta w porównaniu z dzisiejszą już nie istnieje. Pozostał z niej tylko portal kamienny bramy (wjezdny) ten sam, jaki jest na planie Borońskiego. Drugi portal, podobny do portalu bramy, miał być po stronie prawej kamienicy w miejscu, gdzie dzisiaj okno izby dolnej frontowej. Ponieważ z izby tej niema i dzisiaj wyjścia na ulicę (zamiast okna), sądzić trzeba, że wyjścia tego nie zrobiono wówczas. Na widoku fasady (z r. 1826) w miejscu tem oznaczone jest wejście (zapewne do sklepu). Okna I-go piętra miały półkoliste wnęki nadokienne. Piętro pierwsze oddzielone było gzemsem od piętra drugiego, w którym są okna proste. Nad oknami II p.

gzems koronujący, ponad gzemsem »mur trzeciego piętra maskowanego« to jest atyka prostokątna z gzemsem u góry i półelipsowatym otworem u dołu.

Kamienica jest w rękach rodziny Szubertów jeszcze w r. 1835, w roku 1856 należy do Marji Ostrzeszewicz, następnie do Bogumiła Gebhardta (1871). Za tego właściciela fasada kamienicy utraciła swój dawny wygląd, w roku bowiem 1874 »odrestaurowano facjatę« kamienicy (budowniczy Jacek Matusiński), znosząc atykę, »odmurowano gzemś główny w miejsce dawniejszego drewnianego zniszczonego«, okna I-go piętra otrzymały prosty gzemś. Odrzwia kamienne bramy pozostawiono. W r. 1875 należała kamienica do Albina Ekiera. Wówczas to we wrześniu zarysowały się ściany dwupiętrowej oficyny¹⁾. Oficyna ta »miała już dawniej znaczne rysy w sztorcach sklepień okiennych i drzwiowych, pochodzące najniezawodniej z płytkiego, do calizny niedobranego fundamentu«, osłabiona nadto wskutek budowy kanału miejskiego poniżej dna fundamentu oficyny, którego jedno ramię idzie wzdłuż muru frontowego, drugie zaś wzdłuż muru granicznego w odległości 2-ch sążni, tak, iż niektóre sklepienia występują z pach i grożą upadkiem«. Oficyna ta wystawioną została po roku 1826, t. j. po restauracji kamienicy przez Fr. Szuberta. Dzisiaj oficyny tej nie ma, zburzono ją widocznie około r. 1875-go.

W roku 1878 właścicielką kamienicy jest Poliksena Korzenio wska aż do r. 1886, następnie należy do p. Grzegorzewskiej, potem (1899)

---

¹⁾ Akta Budownictwa miejskiego.

FIG. 34. WIDOK FASAD KAMIENIC L. OR. 26, 28, 30 I 32 UL. ŚW. JANA.

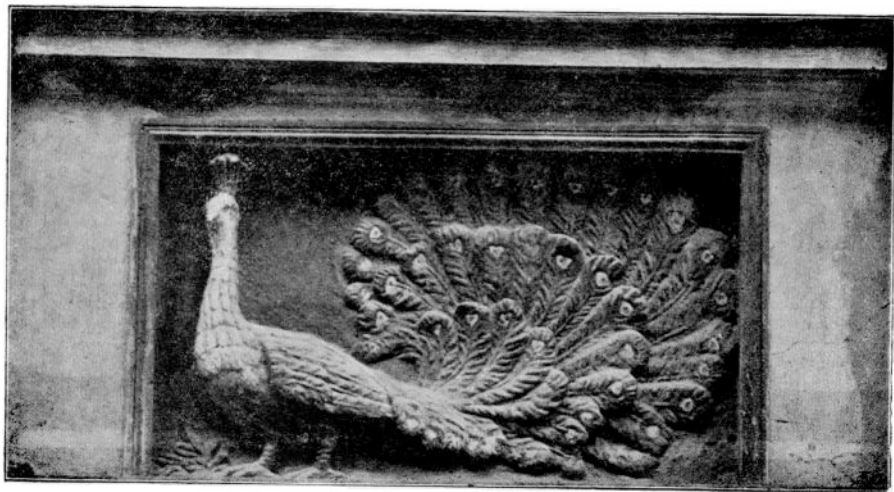

FIG. 35. GODŁO KAMIENICY »POD PAWIEM« UL. ŚW. JANA L. OR. 30.

do Aleksandry z Grzegorzewskich Oszackiej, w r. 1905 jest w rękach Bolesława i Krystyny Ziemiańskich, wreszcie od r. 1910 należy do Jędrzeja i Emilji Wierzbanowskich.

Kamienica ma dzisiaj odrzwia kamienne bramy głównej, półokrągłe od góry, drzwi dwuskrzydłowe drewniane, z nadprożem półokrągłym, sień ma sklepienie pełne beczkowe. Schody umieszczone są przy murze granicznym kamienicy l. or. 26 i wychodzą ku górze wprost ze sieni. Sień tylna za schodami jest węższa, ma sklepienie popodpierane arkadowymi przesklepieniami. Izba tylna ma dwa okna na podwórze, sufit w niej gładki. Klatka schodowa od I-go piętra ma schody drewniane na wspornikach, bystro założone, nad klatką wysoka altana (ob. fig. 34).

Kamienica dwupiętrowa obejmuje 234 m² powierzchni.

L. or. 30, sp. 303, Gm. IV, 474. Kamienica, znana pod nazwą kamienicy »Panów Radziec krakowskich«, kamienicy »miejskiej«, »sub pavone, p o d p a w i e m«, była własnością miasta od r. 1496¹⁾. Zwała się wówczas i przez wiek XVI-y »domus civitatis Schelua, Schelwa«, którą to nazwę przekrecono na »sylua«, wreszcie silva (las). Nazwa »Schelua, Schelwa« (zdaje się również przekrecona) pochodzi od nazwiska jej poprzedniego właściciela: Schelminsky²⁾ (domus Schelminsky).

Dochód z tej kamienicy miejskiej przegna-

---

¹⁾ Piekosiński Fr. Kodeks dypl. m. Krakowa, t. II, str. 738.

²⁾ Tamże.

czony był na utrzymanie kaznodziei niemieckiego przy kościele NP. Marji, któremu miasto płaciło 16 grzywien w 2 ratach: jedną na wielkanoc, drugą na św. Michał.

W XVII wieku kamienica ma już nazwę i godło »pod pawiem«. Godło to (fig. 35) umieszczone jest do dzisiaj pod oknem środkowym I-go piętra przedstawia pawia kroczącego z rozłożonym wachlarzowato ogonem. Rzeźba ta pochodzi z końca XVI-go lub z początku XVII-go wieku.

Od końca XV-go wieku (1496) wydzierżawiało miasto »miejską dziedziczną« kamienicę prawie zawsze piwowarom i karczmarzom, którzy prowadzili w niej swe rzemiosło i wyszynk. Kamienica była własnością miasta do dnia 22 kwietnia 1786 roku.

Jak wyglądał dawny browar, których znaczna ilość była w Krakowie, zwłaszcza na granicy miasta, przy murach miejskich położonych, podaje nam »inwentarz kamienicy miejskiej »pod pawiem« nazwanej, leżącej między kamienicą p. Lubienieckiego (l. or. 28) z jednej i kamienicą p. Mikurskiego, piwowara i mieszczanina krak., z drugiej strony (l. or. 32), spisany w roku 1711-ym¹⁾:

Odrzwia bramy kamienne, stare i złe od ulicy, antaba żelazna u drzwi, blachą żelazną wkoło obita, nad drzwiami krata, u drzwi rygiel do zamykania ze sieni. Z sieni okno w ulicę, u którego okiennice stare, krata żelazna od ulicy. W sieni ława pod oknem i ku sklepowi. W tej sieni są dwa bale z koryta starego, burk kamienny. Z sieni drzwi do sklepu drewniane, drugie żelazne od samego sklepu,

---

¹⁾ Rękopis nr. 425 w Polskiej Akademji Um.

okno we cztery kwatery, w niem krata żelazna od ulicy, okiennice drewniane, piec zielony, ganeczek skromny przy nim, listwy przy ścianach, murek albo framuga na szafkę.

Za sklepem, do sieni wyszedłszy, drzwi do kuchni przy dolnej izbie na hakach, z wrzeciądzem i skoblem, krata w ścianie do kuchni teje dla widoku. Do izby dolnej od sieni drzwi, podłoga z desek, piec stary zielony, ganek górą nade drzwiami prosty, stary, pod tym gankiem w ścianie szafka wąska z drzwiczkami dwuskrzydłowemi. Ławy pod oknami i przy ścianie, okna dwa w tej izbie we cztery kwatery, stół długi prosty i drugi mniejszy. W tej izbie alkierz z desek prostych, do niego drzwi na zawiasach, wierzchem balasy płaskie z desek, tu też ławy dwie przy ścianach, przy piecu też balasy z desek.

Z tej izby wychodząc do sieni zaraz przy drzwiach teje izby dolnej idą wschody na górę drewniane. Trochę temi schodami na górę idąc, są drzwi na hakach i zawiasach do spichlerza na złożenie zboża służącego, podłoga dobra, w oknie krzyż żelazny »z szyn« miasto kraty, tędy zboże do koryta na dole będącego do zalewania spuszcza. Dalej trochę ku górze idąc drzwi u wschodów.

Wszedłszy na górę, podłoga w sieni (I-go piętra), okno w ulicę. Z tej sieni do izdebki po lewej ręce idąc są drzwi proste, ściana drewniana od sieni, podłoga z desek, okno dobre we cztery kwatery, okiennice, piec stary, gliną polepiony. Naprzeciwko tej izdebki jest komora z desek, od sieni przepierzona, do niej drzwi na hakach i zaporą drewnianą do zamykania, okno bez kwater,

tylko dziura, przy oknie okiennice. Tu w tej sieni są trzy podpory dane ze słupków, wspierające powałę, nad tą sienią będącą, od okna poczynając dalej w prostą linię we trzy miejsca założone. Komórka albo sionka przy izdebce wyżej opisanej dla palenia stąd w piecu do tejże izdebki. Podle tej izdebki druga komórka na chmiel.

Izba tylna z tej sieni, drzwi do niej, tu alkierz z desek na spiżarnię z drzwiami ze skoblem i wrzeciędzem, okno — w niem cztery kwatery. Sama izba przy tym alkierzu bez pieca, podłoga z desek służy na chowanie surowizny, okno dobre; w ścianie od sieni będącej framuga, w tej przegródki z desek. Z izby tylnej wyszedłszy podle jest śpichlerz o ścianę murowaną, okno tylko dziura, w niej ani kraty, ani kwatery niemasz, podłoga dobra na zboże, drzwi z wrzeciędzem i skoblem. Stąd na strych wschody, nad strychem dach dobry, podłoga na strychu, w której kilka belek zgniło i spadło tak, że nad sienią jest dziura, przez którą teraz widok z dołu pod dach.

Na dole najniższego piętra w ganek idąc, przy dolnej izbie będący, jest komora, w której koryto do zalewania zboża, do komory drzwi na hakach. Koryto dobre, rynna przez ścianę do studni dana. Wychodząc z ganku w zadź drzwi proste. W samej zadzi po lewej ręce pod ścianą owej komory studnia z wałem, z 2 korbami żelaznymi, z linami u wału, dalej łańcuch żelazny do 2 wiader.

Do browaru ściana murowana, kocioł miedziany do robienia w nim piwa dobry, w kapeluszu trochę łątany. Pod kotłem wilka żelaznego, na którym drwa układają, niemasz, także i kostura.

Kadź piwna dobra, u tej obręczy żelaznych cztery, od połowy łańcuchy i sztaby żelazne. Kadź druga młotna, na niej łańcuchy żelazne trzy i obręcz drewniana, sztagi do tej wszystkie drewniane. Kadka ¹⁾ mała, na niej dwa łańcuchy żelazne i 2 obręcze drewniane. Wieko z desek na kocioł dobre, także na kadzi wieka dobre. Lassy pobok w tymże browarze będące z gumienkiem dobre. Osobno gorzałnia (gorzelnia) przy tym browarze z drzwiami.

Przeciwko browarowi i gorzałni są chlewy na bydło albo wieprze i na krowy, dachami nakryte. W tym drugim chlewie, na bydło rogate wystawionym, ściany murowane z kamienicy p. Mikurskiego wspólnej. Za chlewem plac, nad którym był dach, plac ten dla złożenia drew służy, dalej parkan częścią z desek, częścią z kijów od tyłu sąsiednich kamienic.

Wracając się ku samej kamienicy przy oknach dolnej izby z zadzi jest wejście do piwnicy, dachem nakryte. W piwnicy gumno na rozszczenie słodu, tu rynna idzie do drugiej piwnicy, drzwi ze skoblem, kętnarów trzy pary do stawiania beczek z piwem, korytek trzy pod kętnary. Podle tej piwnicy przegroda, albo inna piwnica, także na piwa chowanie. W tej piwnicy jest kadka, do której rynnami z browaru piwo się zlewa; na tej kadce jest łańcuchów żelaznych trzy. Z tej piwnicy okno, albo dziura w ulicę. Idąc już ku wychodzeniu z piwnic są schody ku sieni, pod temi jest loszek albo piwniczka osobna, także na złożenie piwa. Temi schodami wyjście z piwnic do sieni i drzwi w sieni.

---

¹⁾ Mała kadź.

W sieni kamienicy rynsztoki dobre ku ulicy od zadzi do spływania wody dżdżowej i innej.

Jak wspomniano, kamienica »pod pawiem« była własnością miasta do dnia 22 kwietnia 1786 roku. W tym dniu przeszła drogą licytacji »wraz z gruntem i naczyniem browarnem, prócz kotła miedzianego«, na własność Walentego Elbinga za sumę 4.200 złp.¹⁾ Wówczas kamienica »pod pawiem« była jednopiętrowa (do r. 1877) o trzech oknach a więc o planie, obejmującym na dole sień (przy lewym murze granicznym t. j. od kamienicy l. or. 28) z oknem obok, ze sklepem przy murze granicznym po prawej stronie, przejazdem ze sieni do podwórza i izbą tylną o 2 oknach. Kamienica ta była w r. 1561 w znacznej ruinie; rewizja jej z tego roku 17 listopada²⁾ wspomina o odrzwiach kamiennych prowadzących do wejścia, o komorze na półwschodziu I-go piętra, sali z oknem na ulicę, izbą i komnatą. Popod kamienicę przeprowadzony był kanał miejski ku Sławkowskiej bramie ciągnący się, z tego też powodu czytamy w rewizji z r. 1724³⁾, że przed kamienicą był mostek, który przeszkadzał dojazdowi do kamienicy sąsiedniej l. or. 32, również w tych czasach na browar i izby szynkowe służącej. W r. 1747 mieszka w kamienicy »pod pawiem« porucznik miejski z żoną i 2 rzemieślników⁴⁾.

Następny opis kamienicy »pod pawiem« mamy

---

¹⁾ Archiwum miasta Krakowa, fascykuł nr. 1405 (akt licytacji).

²⁾ Revisio quart. nr. 1379, str. 494.

³⁾ Toż, nr. 1384, str. 596.

⁴⁾ Registr censuum nr. 2886.

w rewizji z dnia 4 sierpnia 1775 roku¹⁾. Miała wówczas facjatę od ul. św. Jana przez dół, piętro pierwsze aż nad dachy (czyli z attyką), 3-ma filarami podszkarpowaną. Szerokość kamienicy była 18¹/₂ łokci, długość od facjaty przedniej do tylnej łokci 41, długość podwórza od facjaty tylnej ku muirowi za studnią łokci 33, szerokość podwórza przy facjacie tylnej 19¹/₂, budynek browaru wchodził w podwórze od kamienicy sąsiedniej l. or. 28 na 11 łokci szerokości a 19 łokci długości.

W sieni, która miała okno z kratą żelazną w ulicę, jest sklep, sklepiony z oknem w ulicę z kratą żelazną, w tyle sklepu kuchenka z ogniskiem muirowanem.

Izba dolna, z której »okien półtora« w podwórze, miała piec kaflowy na piekarskim piecu stojący i powalę ze stragarzami. W sieni, w przechodzie ze sieni na podwórze stragarze siostrzonym podwleczone, rynsztok. Facjata tylna była przez pół podszkarpowana, tutaj też wchód do piwnicy.

W podwórzu, od strony sąsiedztwa Musiałowicza (t. j. l. or. 32), komora drewniana, w niej koryto do zalewu dębowe, obok komory chlew i stajnia na bydło. Naprzeciwko nich browar, który »wchodzi za tyłek pana Trzczińskiego« (w podwórze kamienicy l. or. 28), kupca krak. W browarze kotlina muirowana pod kocioł miedziany, 3 kadzie drewniane częścią łańcuchami, częścią drewnianymi obręczami opasane, koryto miedziane. W podwórzu studnia pod dachem na 2 słupach drewnianych.

Na I-e piętro prowadziły schody drewniane

---

¹⁾ Regestr censuum, nr. 1393, str. 73.

do »rezydencji« i do sieni, z której wychodziło okno w ulicę z drewnianymi okiennicami, w niej komora o 2 ścianach drewnianych i oknem w ulicę, przy kam. l. or. 32 izdebka mieszkalna z piecem kaflowym i oknem w ulicę, w tyle izdebki kuchenka z desek. Ubikacje frontowe I-go piętra miały powały ze stragarzami. Ubikacje tylne stanowiły: spichlerz nad dolną izbą z oknem pustem w podwórze i spiżarnia (nad przechodem) »z okienkiem« na tył, w obu była powała ze stragarzami. Pod kamienicą były 3 piwnice, okno z nich w ulicę św. Jana i drugie wejście ze sieni. Wartość kamienicy wraz z widerkaufem, na niej ciężącym, oszacowano wówczas na 5.800 złp. Widerkauf, w sumie 2000 złp. z procentem 6 na rzecz szpitala św. Ducha, ciążył na kamienicy miejskiej od roku 1711 d. 3 czerwca, kiedy to rajcy krakowscy pożyczyci tę sumę na potrzeby miasta od prowizorów Szpitala św. Ducha ¹⁾).

Miejska kamienica »pod pawiem«, od 22 kwietnia 1786 r. prywatna własność Walentego Elbinga, należała w r. 1791 do Wincentego Kowalskiego ²⁾, w posiadaniu jego jest jeszcze w r. 1796, a w r. 1812-ym do Reginy Wańtuchowskiej ³⁾. Dnia 14 kwietnia 1822 r. sprzedała Wańtuchowska kamienicę tę »zajeżdżą, pod pawiem zwaną, z browarem i stajnią na tyle, tudzież z wszelkimi ruchomościami« Marcinowi i Zofji K o m e n d e r s k i m

¹⁾ Akta hipoteczne m. Krakowa (Archiwum).

²⁾ Opis zabudowań m. Krakowa, z 15 paźdz. 1791 r.

³⁾ Opis m. wolno-handl. Krakowa... w czasie lustracji w r. 1813 przez Ign. Szybalskiego, Arch. m. Krakowa, nr 3187.

małżonkom za 12.000 złp., zastrzegając sobie dożywotnie używanie w kamienicy: jednego pokoju ze spiżarnią ¹⁾). Dawny charakter tej kamienicy-browaru był nadal częściowo utrzymany, ponieważ według raportu urzędu budownictwa miejskiego z 1 czerwca 1823 r. miała jeszcze budynek drewniany, w którym sycono miód (miodosytnia). Oprócz tego należała ta kamienica wówczas do rzędu domów za jezdnych. Marcin Komenderski miał zamiar w r. 1824 wybudować browar »z twardego materiału« a w r. 1827 drugie piętro na kamienicy frontowej ²⁾). Z powodu tych zamiarów zachowały się plany kamienicy »pod pawiem« ³⁾, które wykazują jeszcze dawniejszy rozkład kamienicy z połowy XVIII-go wieku. Drugie piętro na frontowej kamienicy miało dostać tylko nowe mury wewnętrzne, mur frontowy II-go piętra miała stanowić attyka o 3-ach oknach, niewątpliwie o wysokim prostokątnym murze, pokoje piętra I-go przedzielone ściankami na »pokoje gościnne«. Przebudowa nie przyszła jednak do skutku i kamienica »pod pawiem« pozostała nadal jednopiętrową z wysoką attyką. W r. 1835, dnia 26 stycznia, kiedy była własnością Zofji 1° v. Komenderskiej, 2° Brzoskwińskiej, wystawiono ją na licytację w cenie szacunkowej 10.000 złp. ⁴⁾). Nabył ją Ignacy Kwaśniewski, majster szewski, który swój warsztat umieścił w 2 stancjach tylnych na I piętrze. W tych dwóch

---

¹⁾ Akta hip. woln. m. Krakowa.

²⁾ Akta Budownictwa miejskiego.

³⁾ Tamże.

⁴⁾ Dziennik rządowy z r. 1834, dodatek do nru 4/5.

stancjach mieściło się dwadzieścia cztery (24) osób, t. j. mistrz Kwaśniewski z żoną, dziećmi, sługami, czeladzią i chłopcami szewskimi¹⁾. W r. 1839 należała kamienica w połowie do małoletnich dzieci, w połowie do wdowy po Kwaśniewskim: Marjanny z Tymińskich 1° v. Kwaśniewskiej, obecnie 2° v. Szafrąńskiej, żony Edwarda Szafrąńskiego. I w tym czasie uznana była za dom zajezdny. Od sukcesorów Kwaśniewskiego przeszła drogą licytacji²⁾ w r. 1843 do rąk Jana Tabulskiego. Ten w r. 1860 przedłużył parterowe oficyny (które zachowały się do dzisiaj (1923), przy murze granicznym od kam. l. or. 32, ku facjacie tylnej kamienicy frontowej. W roku 1868 miała kamienica nowego właściciela Mastelskiego.

Przebudowie, którą dzisiaj w tej kamienicy widzimy, uległa kamienica »pod pawiem« za następnego właściciela Franciszka Świątka, rzeźnika, i żony jego Karoliny. On to przeprowadził w r. 1877 wystawienie II-go piętra na kamienicy frontowej i nowej klatki schodowej w środku kamienicy po prawej stronie, zamiast schodów drewnianych dawniejszych, biegnących po lewej ręce wprost od wejścia z sieni przy murze granicznym kam. l. or. 28³⁾. Postawione piętro II-e wchłonęło w siebie mury dawniejszej attyki frontowej, z dodaniem nowego gżemsu, mury tylne tegoż piętra wywiedzione zostały nowo od wierzchu piętra I-go. Również i cała fasada frontowa uległa przeróbce,

---

¹⁾ Akta Budownictwa miejskiego.

²⁾ Dziennik rządowy z r. 1843, dodatek do nru 53/54.

³⁾ Akta Budownictwa miejskiego — wraz z planami.

według projektu budowniczego Józefa Ochmańskiego. Fasada z r. 1877 jest dotychczas, a właścicielami kamienicy są spadkobiercy Franciszka Świątka: Emilewiczowa ze Świątków, Janina Agnieszka 2 im., Świątek Stanisław Józef 2 im., Łodygowska Helena Marja 2 im. i Wajdowa Marja ze Świątków (ob. fig. 34).

W kamienicy »pod pawiem« mieszkał od r. 1894 w pokojach dolnych frontowych Stanisław Cyrankiewicz, osobistość znana wówczas w Krakowie, którego najlepiej charakteryzują jego »Opowieści«, zawierające opis życia i przygód z bardzo wielu ciekawymi wiadomościami lokalnymi Krakowa, z lat od roku 1863-go aż do r. 1908, w którym to roku wydał swoje »Opowieści«, jako dodatek do »Przewodnika po cmentarzach: Krakowa, Podgórze i Zwierzyńca«.

L. or. 32, sp. 274, Gm. IV, 475. Dawna kamienica, która na tem miejscu się wznosiła, nie istnieje już wcale. Zburzoną została wraz z fundamentami w r. 1911, w miejscu jej wystawiono czteropiętrową kamienicę: Hotel francuski, z wejściem od ulicy Pijarskiej. Dawniejsze wejście do starej kamienicy było od ulicy św. Jana.

Kamienica była aż do końca swego »żywota« jednopiętrową i zaliczała się do kamienic mieszczańskich. Stała na rogu ulicy, bokiem ku murom miejskim, więc na samym końcu miasta. Między nią a murami miejskimi było w w. XVI—XVII jeszcze parę »domów« drewnianych, w których przeważnie »ubóstwo« mieszkało.

W połowie XVI-go wieku (1542) należała ta

kamienica do Stanisława Łyczki, karczmarza¹⁾, a w r. 1564 do Szczęsnej Łyczkowej²⁾. Następnie należy do Wojciecha Słoninki, także karczmarza (1578)³⁾, zwana od tego właściciela »domem Słoninkowskim«. Nazwę tę nosiła aż w drugi dziesiątek wieku XVII-go (1613)⁴⁾. W r. 1618 należy do Jana Stangreta. Wówczas wykazywała ta kamienica pewne ruiny: Wrota (brama) złe, odrzwia kamienne po obu stronach były wyciosane dla wejścia wozu, sień miała dyłowanie. W izbie na dole z oknami na tył były zgniłe 3 ściany drewniane, »podłoga albo dyłowanie« dobre. Na tyle kamienicy była stajnia drewniana i »warsztuba« piekarska. Piętro nad sienią niedobre, a do piwnicy, znajdującej się pod dolnym sklepem, było wejście z ulicy św. Jana⁵⁾. W r. 1642 wymienia »wykaz« właścicielem tej kamienicy niejakiego Sikorę, z dopiskiem, że kamienica jest »pogorzała«⁶⁾, pogorzałą była kamienica »Sikorzyńska« jeszcze w r. 1647⁷⁾. Od połowy XVII-go w. (1652) była własnością Marcina Barankowicza (alias Szafranca), karczmarza krakowskiego⁸⁾. W rodzinie Barankowiców pozostawała czas długi, bo dopiero w r. 1685 właścicielem jej wymieniony jest Hennik, także karczmarz⁹⁾, który posiadał ją do końca wieku XVII-go.

1) Regestr censuum, Nr. 2509.

2) Toż, Nr. 2516.

3) Toż, Nr. 2537.

4) Toż, Nr. 2582.

5) Acta quartual. nr. 1378, str. 283.

6) Regestr censuum, Nr. 2616.

7) Toż, Nr. 2620.

8) Toż, Nr. 2623.

9) Toż, Nr. 2692.

Za czasów tego właściciela mieszkał w niej piwowar Stanisław Mikurski (Mikulski), który w r. 1700 jest już jej posiadaczem. Po nim należy do wdowy jego Katarzyny Mikurskiej (1714), która nabyła za 3.350 złp. część domu, przypadającą jej córce Katarzynie, żonie Bartłomieja Skalskiego, piwowara krak.¹⁾, a następnie do nieletniego syna Mikurskich w dzierżawie przez Kazimierza Pietrzyka, karczmarza krakowskiego (1726) będąca. W tym roku oszacowano ją wraz z urządzeniem browarnianem na sumę 6.500 złp.²⁾ W r. 1727 należy już do Tomasza Miernikowicza, także piwowara, i od niego kamienicą »Miernikowską« jest zwana. W posiadaniu piwowarów Miernikowiczów była do roku około 1767, poczem przechodzi w ręce rodziny Musiałowiczów także piwowarów i jest przy nich do r. 1791. Jak wyglądała, podają nam rewizje z r. 1759 i 1790³⁾. Podajemy rewizję ostatnią, to co w niej ujęte jest w nawiasach odnosi się do stanu kamienicy z r. 1759.

Miała więc kamienica ta w r. 1790, 22 listopada, facjatę przez dół i pierwsze piętro pod dachy ciągnącą się — czyli bez attyki, szkarpowana od dołu pod okna I-go piętra, pod dachem gzems drewniany i gzemy nad oknami; od przecznicy od strony kolegjum XX. Pijarów była w 2 częściach pod okna I-go piętra szkarpowana.

Wejście do kamienicy miało odrzwia kamienne, cyrkliste, drzwi drewniane żelazem obite, w drzwiach

---

1) Scabinalia Crac. nr. 42, str. 209.

2) Nr. 1405.

3) Revisio quart. nr. 1389, str. 144, nr. 1397, str. 50.

furtka i okienko puste, z drągiem żelaznym do zawierania, nad drzwiami okno puste z kratą żelazną z rygłem u góry. Sienś sklepiona, w niej bruk kamienny i rynsztok.

Wchodząc z sieni do sklepu sklepionego odrzwia kamienne, okno w ul. św. Jana, (posadzka ceglana), w 3 częściach tego sklepu i pod oknami tablatury z desek, piec kaflowy, (kominek szafiasty prosty), naprzeciwko pieca szafka. Z tej sieni był wchód do kuchni (sklepionej) z odrzwiami kamiennymi, oknem w przecznicę, z szybami tafelkowymi i kratą żelazną. — Wchodząc do izby szynkowej odrzwia i drzwi dębowe, (ganek drewniany nad drzwiami, stołów 3, ław 3, piec kaflowy, wedle pieca krata ciesielską robotą) dwa okna w podwórzu ze szybami tafelkowymi w ołwiu, powała, stragarze siostrzonym podwlezione.

Na I-e piętro prowadziły schody (dębowe z balasami), z półwschodziu wchodząc do sklepu, odrzwia kamienne cyrkliste, dwa okna w podwórzu z kratami żelaznymi (i okiennicami), w sklepie środkiem filar, po bokach 2 filarki z 2 arkadami, posadzka kamienna. Z półwschodzia wchód do sionki, w niej posadzka kamienna, do sieni zaś drzwi drewniane, okno z kratą żel. w przecznicę, w sieni powała ze stragarzami. Idąc do izby przedniej odrzwia drewniane z fasowanymi drzwiami, okna 2 w ulicę z szybami tafelkowymi w ołwiu i kratą żelazną, powała ze stragarzami i siostrzonym, piec kaflowy.

W sieni przy izbie tylnej kuchienka przy-murowana, okno z niej w przecznicę. Wchód do izby tylnej po jednym stopniu, drzwi dębowe

wpółotwierające się z zamkiem francuskim i 2 zasówkami, okna 2 w podwórze, szyby tafłowe w ołoiu z kratkami drucianemi (drewnianemi), powała i stragarze siostrzonym podwleczone, deskami i malowane (podsiębitka robotą stolarską nowo dana 1759, siostrzonym także nowo dany, malowane, piec kaflowy, przy nim kominek szafiasty, tablatury drewniane wokoło (z izby tej wychód na ganek). Pod strych schody drewniane na słupkach wiszące, jednym bokiem balasy rżnięte. Z sieni głównej przejazd do podwórza sklepiony, po lewej ręce z przejazdu wejście do sklepu sklepionego, z odrzwiami kamicznymi, okno z niego puste z kratą żelazną.

W podwórzu po lewej ręce budynek z sionką i izbą, studnia z cembrzyną, wałem, dach nad nią o 2 słupkach. Tu była poprzednio stajnia drewniana. W ścianie od przecznicy poza murem kamienicy ściana drewniana, w niej wrota do wyjazdu ku klasztorowi OO. Pijarów, nad wyjazdem komórka z drzewa na 2 słupach leżąca a przy niej ganek z wyjściem do izby tylnej I-go piętra.

W podwórzu były także zabudowania browarniane murowane i drewniane z oknami w »przecznicy« t. j. suszarnia, ruszczarnia (!) i spichlerz.

Piwnic pod kamienicą było cztery sklepionych, wejście do nich ze sieni o wegarkach murowanych, cyrklistych, okna z nich w ulicę, podwórze i w przecznicę. Kamienicę tę oszacowano wówczas na 10.000 złp.

Stan tej kamienicy, jak ją opisuje rewizja z r. 1790, nie uległ aż do czasu jej zburzenia jakiejś gruntownej zmianie. Jedyne tylne ubikacje browarniane w podwórzu usunięto a na początku

XIX w. wybudowano »warsztubę kowalską« (kuźnię) i sprostowano linję graniczną w przecznicy, ażeby uzyskać większe przejście około klasztoru OO. Pi-jarów. Przesunięcie linii granicznej zrobiono na żądanie Wydziału Spraw wewn. Senatu Rzpltej krawowskiej w latach 1822—24.

Widok tej kamienicy (fig. 36) zdjęty w r. 1911 przed jej zburzeniem, uwidocznia zewnętrzny wygląd fasad i dostawionych tylnych części mieszkalnych wraz z kuźnią, do której prowadziły wrota, widoczne na samym końcu bocznej fasady. Drugi widok (fig. 37) podaje wnętrze sieni głównej, zdjęte od podwórza ku bramie głównej. Sień jest jeszcze brukowana kamieniem łamanym, sklepienie jej beczkowe bez lunet (z 2-giej połowy XVII-go w.) ma przed tylną izbą słup murowany, który wstawiono później dla przytrzymania muru. Długość sieni wynosiła 14 m., szerokość średnia 4·75 m., wysokość 3·75 m. Plan tej sieni, przekrój w skali 1:75 podał Fr. Mączyński w pracy: *Ze starego Krakowa*, Kraków 1908, tabl. 38. Na tablicy zaś 37 pozostawił widok bramy (w skali 1:30) z odrzwiami kamiennymi i tem charakterystycznym a rzadko spotykanym małym oknem w murze ponad łukiem bramy i z drzwiami jednoskrzydłowymi drewnianymi w pasy żelazne obitemi, w których była furtka i okienko »puste« obok furtki, zupełnie zgodne z opisem rewizji z r. 1759 i 1790.

Wymieniamy jeszcze właścicieli od końca XVIII-go wieku. W r. 1791 była własnością Sebastjana Glixellego, szklarza ¹⁾, w r. 1813 Barbary

---

¹⁾ Opis zabudowań m. Krakowa z r. 1791.

FIG. 36. WIDOK KAMIENICY L. OR. 32 (ZBUHZONEJ), UL. ŚW. JANA.

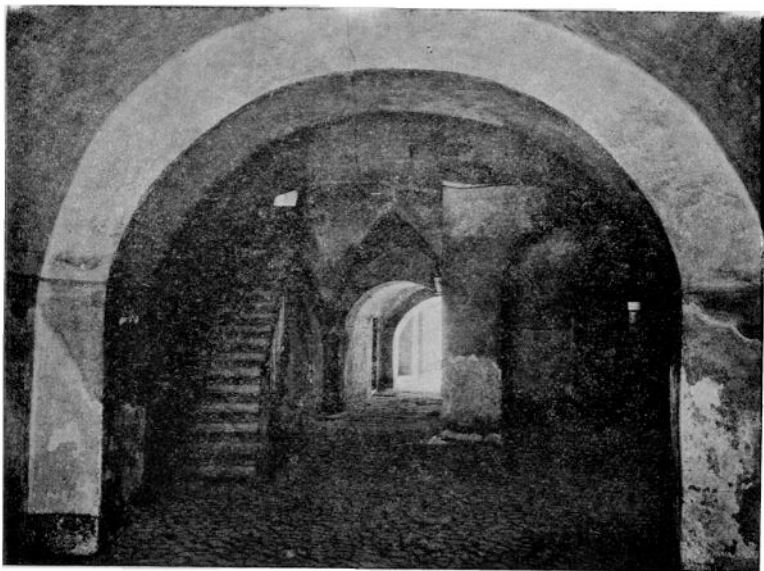

FIG. 37. WNĘTRZE SIENI OD PODWÓRZA KU ULICY ŚW. JANA KAMIENICY
(ZBURZONEJ) L. OR. 32.

Engliszowej, po której nabył ją na licytacji 7 marca 1822 roku Feliks Słotwiński i odsprzedał zaraz za 5.000 złp. monety srebrnej Pawłowi i Marjannie Hendzlikom a po ich śmierci drogą spadku przeszła w $\frac{1}{2}$ na ich successorów a w drugiej połowie na rzecz Antoniego i Anny Cetnarowiczów (1837 r.). W r. 1840 (11 lutego) wystawiono ją znowu na licytację za cenę szacunkową 18.000 złp.¹⁾ Od połowy XIX w. była własnością księdza gr.-kat. Walentego Terpińskiego i żony jego Franciszki, następnie ich dzieci ks. Ludwika i Zofji Terpińskich, od których nabył ją Tadeusz Rząca a ostatecznie Aleksander Ritterman.

Ten ostatni właściciel zgotował jej śmierć, burząc ją w r. 1911 i wystawiając w jej miejsce dzisiejszy budynek; »Hotel Francuski«, (ob. fig. 34) który otwarto do użytku dnia 1 czerwca 1912 roku.

---

¹⁾ Dziennik rządowy z r. 1840, dodatek do nru 30.

WYKAZ OSÓB

(Liczby w nawiasach ( ) oznaczają rok, bez nawiasów stronę).

A	B
Aichinger Florjanna (1860) 257	Baczyński, stolarz (1747) 81
Aichlerowa Justyna (1594) 17	Badeni Zofja, ob. Popielowa
Alanth Jan, szkot (1582) 41	Bajer, ob. Bayer
Alantse Anna, ob. Schneebergerowa.	Bąkowski Klemens dr., adwokat, syndyk m. Krakowa (1912) 174
Alantse Anna z Zaliasowskich (1582) 165, 166	Baldi Dziuli (XVI) 40, 41
— Jerzy (1640) 166	Baldina Justyna (1607) 40
— Mikołaj 190	Barankowic alias Szafraniec Marcin, karczmarz (1652) 278
— Zygmunt (XVI) 165, 166	Barański (1734) 60
Andreaszkowa, ob. Jendraskowa	Baranowski, generał (1791) 76
Antonin Jan, dr medycyny (1539) 189, 190	Barberini, kardynał (1636) 130
— Katarzyna, ob. Schneebergerowa	Barszcz, Bartsch, rajca krak. (1607) 55
Antoninowa Anna z Zimmermanów (XVI) 189, 190	— Krzysztof, kuśnierz krak. (1612) 55
(—) Antoniuszowa 199	Bartsch Jan Kanty (XIX) 216
Antoniuszowa (Antoninowa) 199	— ob. Barszcz
Antoszevska Petronela, ob. Wytyszkiewiczowa	Batory Stefan, król polski 222
Augustjanie XX. krak. (1710) 162	Bayer Jan, rajca krak. (1740) 182
Aust Tadeusz, malarz (1747) 194	— Bajer, Maciej, kupiec, ławnik, rajca krak. (1758) 50
	— Bajer Maciej (młodszy) (1802) 50

- Bayer Michał, kupiec krak. (1767) 184
— Bajer, Wincenty (1802) 50
Bayerowa, Bajerowa, Nimfa z Łaskiewiczów (1796) 50
— radczyni krak. (1758) 184
Baza Urszula, ob. Montelupi
Bazyłjanie 132, 133, 134
Beck, Bek, Jan (1487) 16, 22
Będzikiewicz Tomasz (1914) 113, 122
Będzikiewiczowa Honorata (XIX) 51
Bełza Jan Kazimierz ksiądz (1628) protonotarjusz Sto-
licy św., proboszcz myśli-
micki 35, 36, 37
Benoë Ignacy, pułkownik (1791) 215
— Magdalena, ob. Kisielewska
Beringer Wandalin, budowni-
czy (1890) 102
Bernardyni OO. krakowscy 123, 124, 125, 130, 131, 132,
133, 134, 138, 139, 140, 142,
143, 146
Bienkiewicz Mateusz, pisarz
kleparski (1715) 39
Bigos ob. Wiśniowski W.
Bincer, Binszer, Jerzy, szewc
krak. (1758) 28
Bincerowa Anna (1758) 28
Biskupski Bolesław, bibliote-
karz i kustosz Muzeum
XX. Czartoryskich (1921)
103
Biskupya Elżbieta, krawcowa
(XVI) 127
Blank Grzegorz (1590) 142
de Biencz Dominik (1582) 190
Błędowski Benedykt, Bazy-
ljanin (1788) 133
Bocheński Franciszek (1798)
225, 226
Bogacz Jan, piekarz (1552),
puszkarz król. 97
Bonar Jan, kupiec i bankier,
zarządca skarbu król., żup-
nik, wielkorządca krak.,
kasztelan biecki (1523) 1,
2, 13, 14, 16, 128
— Franciszek (1529) 2
— Seweryn 14
Bonarowa Anna Krupczanka
(XVI) 2
Bonifratrzy, Bonifratelli, 146,
225—228, 231, 235, 239, 245,
248, 249
Borkowie (1613) 178
Borkowska (1628) 38
— Jadwiga ob. Popielowa
Borkowski-Duńin hr. Piotr
(1897) 244
Barański Wawrzyniec, maj-
ster mularski (1826) 264,
265
Borowska Jadwiga 60
Borowski Aleksander 60
Borzykowska z Zdanowskich
Anna (XIX) 184
Bożęcka, rajczyni krak. (1672)
223, 245
Bożęcki (1698) 245
Brenners, podpułkownik au-
strjacki (1862) 76
Bronowski snycerz (1791) 232
Brzoskwińska Zofja, 1° v. Ko-
menderska (1822) 275
Budzyńska Katarzyna ob. Mił-
kowska

Bzowski Eugenjusz (1860) 126
 Bzowski Kazimierz (1830) 126

C

- Cangiel Andrzej, malarz (1734 do 1741) 25, 28
 Carli, ob. Karli
 Caspary Jan Nep., konsyljarz JKMcI, radca krak., sędzia sądu apelac. krak. (1791) 114
 Castiglioni hr., generał austr. (1848) 68
 Cechetmajer, Cechetmajer, złotnik krak. (1747) 28, 29
 Cechetmajerowa Kunegunda (1752) 28
 Cechetmajer, ob. Cechetmajer
 Cetnarowicz Anna (1837) 283
 — Antoni (1837) 283
 Charytki, ob. Siostry Miłosierdzia
 Chełchowski Tomasz, dyrektor teatru krak. (1840) 242
 Choczim Lenart, Leonard, karczmaz (1578) 92
 Chodowic Adam (1613) 154
 — Kasper (XVI) 154
 Chodowicz Stanisław, kuśnierz krak. (1601—1612) 23, 154
 Chodowiczowa Anna z Łyszkiewiczów (1612) 23
 Chromiński Stanisław ks. (1891) 51
 Chronowska Kazim. (1906) 174
 Chronowski Eustachy Jaksa (1893) 159, 164, 174
 Chrzanowska Katarzyna, ob. Czarniecka
 Chwalibogowska (1840) 88
 Chwalibogowscy h. Nałęcz (XIX) 76
 Cikowska Aleksandra, ob. Kłodzianowska
 — Elżbieta z Gosławskich (1795) 263
 Cikowski Jędrzej, cześnik radomski (1789) 262
 Cini Jan ze Sienny rzeźbiarz 14, 17
 Corneli (1607) 74
 Cortini Franciszek (1642) 57
 Cylsdorfer Jan, proboszcz w Koszycach (1803) 102
 Cyrankiewicz Stanisław (1894) 277
 Cyrus, doktor med. (1607) 222, 223
 — ksiądz (1691) 224, 225
 — Jan (1642) 223
 — Jakub (1654) 223
 — — złotnik krak. (1673) 223
 — Sebastjan, wójt wyższego prawa (1582—1609) 84
 — Stanisław, kuśnierz (1551) 222
 Cyrusowa Anna (1578) 222
 — Anna (1644) 46
 — Barbara (1673) 37
 Cyrusówna (1642) 223
 Cystersi klasztoru jędrzejewskiego (1735) 214, 215
 Cukrowicz Aleksander doktor, prokurator (1848) 111
 — Klotylda (1896) 104, 111
 — Marja (1896) 104, 111
 Czacka Barbara z Dembińskich (1823) 156
 Czajkowska Marjanna (XIX) 173

- Czajkowska Rozalja 173
Czajkowski Franciszek (XIX)
173
— Paweł, profesor uniwersytetu Jagiellońskiego (1832) 164, 173
— Stanisław (1844) 173
Czarnecka Katarzyna z Chrzastnowskich (1698) 155
Czarnecki (Czarnecki) Jan h. Łódzia, podstarosta, sędzia grodzki i miecznik krakowski (1669—1682) 75, 144, 154, 155
Czarnecki Michał, kanonik krakowski, deputat na trybunał koronny (1695) 155
Czartoryska Celestyna księżna, ob. Ryszczewska
— Helena księżna, ob. Myszkowska
— Klementyna księżna, ob. Lubomirska
— Magdalena księżna (1685) 85
— ks. Małgorzata, z książąt Czartoryskich 102, 103, 104
— Marjanna księżna, ob. Potocka
Czartoryski książę 65
— ks. Adam Ludwik (1896) 104, 111
— Józef, książę na Korcu i Oleksińcach, chorąży w. ks. litewskiego (1716) 85
— Józef książę, stolnik w. ks. litewskiego (1741) 80, 81
— Józef książę, podstoli w. ks. litewskiego (1773) 84
— Kazimierz, łowczy w. ks. litewskiego (1741) 81, 83
Czartoryski Kazimierz książę (1791) 76, 78, 86
— Marceli książę (XIX) 159
— Władysław książę (1876) 87, 96, 97, 102, 111
Czczotka Erazm (1557) 199
— Maciej Matys (1542) 198, 199
— Mikołaj (XVI) 189
— Stanisław (1542) 198
Czemiński Kazimierz ks. dr filozofji i kollegiat większy (1761) 254
Czerna Marjanna, ob. Rauszerowa
Czerny Piotr (1631) 84
Czeska Zofja z Maciejowskich (1623) 43
- D**
- Daniel, złotnik (1552) 23
Danigiel Fryderyk (1552) 38
Darowska Izabela z Zapolskich 163
Darowski Jan Weryha 163
Dąbkowski, snycerz (1753) 50
Dąbrowska Anna z Szopowiczów, 1° v. Szymańska 164
Dąbrowski Jan 164
Dambrowski (1578) 178
Dąbska 47
Dąbska Anna (1727) 60
Dąbska Anna z Szydłowskich h. Lubicz (1651) 179
— Bogumiła z Rysińskich, kasztelanica kowalska (1669) 200
Dąbski Jacenty h. Godziemba, kanonik gnieźnieński, kasztelan konarsko-łęczycki.

- kasztelan biecki (1669) 179, 187
- Dąbski Jakub h. Godziemba, chorąży zatorski (1669) 200
- Roch (1808) 205
- Dąbski Andrzej z Lubrańca, cześnik mielnicki, miecznik inowrocławski 60
- Deciusz Just Ludwik, sekretarz król., rajca krak. (1519 1528) 2, 16, 17
- Deciusowa Anna Krupczanka (1519) 2
- Just - Ludwikowa (1552) 17, 92
- Dembińska Anna de Hundwicz i Mokrsko (1700) 262
- Barbara, ob. Czacka
- Elżbieta, ob. Otwinowska
- Salomea, Wielhorska
- Urszula z Morsztynów, starościna wolbromska, (1773) 155, 157
- Dembiński (1654) 74
- (XVI) 128
- Franciszek, starosta wolbromski (1773) 155, 156
- Stanisław z Dembian (1700) 262
- Dembowska Ewa z Tarłów (1791) 77, 78
- Dembowski Stefan z Dembowej Góry, kasztelan czchowski (1782), 77, 78 84, 85
- Demkowicz Leon O. hegumen Bazylianów (1788) 133
- Derda Piotr, piekarz (1552) 104
- Deriakubowicz Lazar, rajca krak. (1710) 212, 213
- Deszner, architekt (1795) 184
- Deym hr. Maurycy, c. k. nadworny komisarz, naczelnik urzędu cyrkularnego dla Krakowa (1848) 68
- Dindasz Dawid, szot (1582) 211
- Doktorek Maciej, karczmarz (1610) 79
- Doktorkowa Zofja (1610) 79
- Domagalska Katarzyna (1834) 96
- Domagalski Jan (1834) 96
- Dombkowski, snycerz (1744) 61
- Dominikanie krak. 157
- Drelinkiewicz Kaz. (1819) 96
- Sebastjan (1819) 96
- Drelinkiewiczowa Just. (1819) 97
- Drezner Jan, kupiec i postrzygacz krak. (1635) 23, 24
- Dryzner Kasper ks. (XVII) 24
- ob. Drezner
- Dryznerowa Agn. (1661) 24
- Durayski, malarz (1744) 254
- Dylązkowa 223
- Dyrda 79
- Dziannotti Agnieszka, ob. Wytyszkiewiczowa
- Dziboni 261
- (Dzieboni, Dziuboni), Giobbio, Baltazar, kupiec krak. (1654) 252, 253
- Jan (1651) 253
- Dziembowski Baltazar (1582) 252

E

- Ebszelewicz, ob. Oebschelwitz
- Ekier Albin (1875) 266
- Elbling Walenty (1786) 272, 274

- Elger Antoni, porucznik milicji
krak. (1844) 110
- Emilewiczowa ze Świątków
(XIX) 277
- Engelhart Heliasz (1607) 55
- Englart Kasper, kuśnierz krak.
(XVII) 41
- Englartowa Anna Golanka 41
- Engliszowa Barbara (1813) 283
- Epselwitz, ob. Oebschelwitz
- Erb Anna, ob. Kremerowa
- Erbs, Erps, Andrzej, pocztma-
gister (1734) 50, 162, 163, 167
- Erdelyj z Knotzów Teresa
(1838) 147
- Erichleb Elżbieta (1826) 76
— Franciszek (1826) 76
- Erps, ob. Erbs
- F**
- Fabianowa Anna (1564) 210
- Facheris Oktawiusz, kupiec
krak. (XVII) 5
— ob. Fakieryszowa
- Fakieryszowa Cyrylla Zacher-
lanka (1665) 5
- Fesulano (XVI) 17
- Ferrara hrabia, lekarz króla
Ferdynanda, w zakonie
OO. Bonifratrów: brat Ga-
briel 227
- Fischer Jan Wład. 126
- Florkowski Wojciech (1804)
96, 125
- Fox Tobiasz 23
— Marcin, doktor medycyny
i filoz. profesor uniw. krak.
(1571) 211
- Foxowa Barbara (1569) 23
- Fric, ob. Łoyek
- Friedleinowa Marja (1884) 195
- Friedmann Adolf (1876) 174
— Matylda (1876) 174
- Fridrichsmalc (XVI) 123
- Franciszkanie OO. krak. (1691)
133, 214
- Fryderyk August, król saski,
książę warszawski (1812)
238, 239
- Fryznekier Paweł, rajca krak.
(1654) 75
- G**
- Gabriel, Bonifratr 227
- Gaier Jakób, doktor medy-
cyny (1571) 210, 211
- Gąsiorowska Elżbieta (1802) 50
- Gebhardt Bog. (1867) 185, 266
— Gustaw (XIX) 185
— Karolina, ob. Rybczyńska
— Teofila (1893) 185
— Tomasz (1857) 30, 31
- Gegenbaur, Gembaur, starszy
Ant., snycerz (1758) 102
— Antoni, snycerz (syn)
(1773) 102, 109
- Gembaur, ob. Gegenbaur
- Genc, ob. Gędzicz
- Gędzicka Tom. (1656) 214
- Gędzicki Tomasz (XVII) 214
— Walenty, kuśnierz krak.
(1635) 244
- Gędzidło Marcin, karczmarz
(1557) 244
- Gędzicz Zygmunt (1593) 58
- Giernsztok (Kiernstock) An-
drzej (XVI) 136, 137
- Giobbio Baltazar, ob. Dziboni
- Glińska Elżbieta (1594) 17
- Gliński Joachim (1594) 17
- Glixelli Seb., szklarz, (1791) 282

- Gładysiewicz, ob. Gładysowicz
Gładysiewiczówna Hiacynta,
przeorysza Dominikanek
na Gródku (1712) 46
Gładysowicz (Gładysiewicz)
Gabryel, rajca i kupiec kra-
kowski (1661) 46
Gładysowiczowa Anna Króli-
kówna 46
Głowiński Szymon, organ-
mistrz (1685) 253, 254
Golanka Anna, ob. Englartowa
Golle (Gollis) Tomasz (1635)
40—42
Gołębiowski, architekt krak.
(1857) 30
Gołuchowski (1753) 105
Gorączkiewicz Teresa, ob. Mi-
recka
Górski, krawiec krak. (1747) 28
Gortacka (1613) 244, 252
Gortacki Wojciech, kupiec,
(1613) 244
Gosławska Elżbieta, ob. Ci-
kowska
Gosławski Onufry z Bebelna
(1795) 263
Götz-Okocimska Albina (1896)
15, 16, 31
Grabowska Franciszka 110
— Józefa 110
— Julja 110
— Marja 110
— Stefanja 110
Grabowski Ambroży 13, 14,
110, 149
— Bogumił (1806) 256, 263
— Kazimierz 110
— Maksymiljan 110
Gróblowa Tekla 110
Gregorowicz, strażnik skar-
bowy (1744) 262
Gronowski Wojciech murarz
krak. (XVII) 24
Groszyk Jakób (1647) 40, 41
Grünwald Marja, ob. Turkowa
Gruszczyńska Zofja, 1° v. Suli-
kowska (1653) 139
Gruszczyński Mateusz (1610)
rajca krak. 136, 137, 138, 139
Grzegorzewska (1887) 266
— Aleksandra, ob. Oszacka
Grzybowska Windyk Teresa
2° v. Tęgoborska 8
Gubarzewski Antoni, radca
sądu (1900) 250
Gutowski Maciej, karczmarz
(1564) 73
Gvillaume, ob. Wilom
- H**
- Hallenbergerowa Jakubowa
(1578) 2
Haller Cezar (1854) 152
— Józef de Hallemburg (1843)
148, 216
— Paweł (1843) 147
— Stanisław (1635) 191
Hallerowa Zofja (1656) 191
Heinrychowa Rozyna z Kno-
tów (1838) 147
Helias, zegarmistrz (1593) 58
Helceł A. (1858) 89
Helt Henryk (1574) 135
Hendel (Zygmunt), architekt
32, 33, 111, 112
Hendzlik Marjanna (1822) 283
— Paweł (1822) 283
Hennik, karczmarz (1685) 278
Hilburg de Ehrensfels Fran-

- ciszek, asesor c. k. salinarnego wielickiego urzędu (1805) 205
Hipolit Donat (XVII) 82
— Paweł (1601) 154
— Zygmunt (XVII) 82
Hipolitowa Agnieszka z Wiśniowskich (1645) 82
— Magdalena z Wiśniowskich (1645) 82
Hoffmanowa, artystka teatru krak. 96
Holfeld Julja (1844) 110
Honthorst Gerard, (artysta malarz) 45
Hosiuszowa Agnieszka 17
Hube Karol, prof. uniw. krak. (XIX) 216
Humiecki Ignacy, stolnik koronny, starosta braclawski (1737) 105
— Stef., podstoli kor. (wojewoda podolski, starosta rawski, rzeczycki i winnicki (1706) 105
de Hundwicz Anna, ob. Dembińska

I J

- Jakiewicz Ignacy (1835) 185
Jaklińska 262
Jakliński Józef (1725) 254, 255, 262
Jan, mydlarz (1557) 160
Janiga, kupiec krak. 122
Jankosz, ob. Jantos
Jankowska Marja (1844) 110
Jankowski, strażnik koronny (1685) 75
Jantos (v. Jankosz) Bartosz, murarz krak. (XVII) 24
Januszkiewicz Lon. (1908) 195
Jasiński Fel. (1903—23) 14, 15
Jastrząb (Jastrąmb, Jastrzamb) Piotr, kupiec krak. (1557) 135
Iellačić hr. 76
Jendrzaskowa, Andreaszkowa, Mał. kramarka (1542) 178
Jerlicz (1727) 245
Józef, mydlarz (XVI) 81

K

- Kącka Jadwiga, 2° v. Popiołkowa (XVII) 231
Kajerska Barbara, 1° v. Łącznikiewiczowa 163
Kajerski Walenty, sekretarz król., syndyk m. Krakowa (1727) 162, 163
Kaleńska Urszula, ob. Szydłowska
Kalinkowicz Walenty, biblijopola (1635) 261
Karasiewski, ob. Karaszowski
Karaszewski, Karaszowski, cyrulik (1744) 193
Karaszowska Teresa (1758) 194
Karaszowski, Karasiewski, kupiec krak. (1750) 194
— Walenty 194
Karli (Carli) Jan Jerzy, ławnik krak. (1712) 46, 47
— Rozalja (1712) 46
— ob. Majer
— Michał (1741) 47
Karmiński Iwan, starszy zboru ewangelickiego (1591) 130
Kaspary (Gaspary) Jan, radca miejski (1791) 76, 95
— Marjaz Wagnerów (1804) 76
Katarzyna, mydlarz. (1571) 160

- Keschemeti Benedykt, węgrzyn (1607) 38
Kiernstock, ob. Giernsztok
Kiernstockowa Katarzyna 137
Kietreiber Teresa, ob. Knotzowa
Kirschbaum 109
Kisielewska Magdalena z Benoë, 2° v. de Kressien (XVIII) 215
Kmicina Petronela z Podczaskich (1782) 171
Kmita Adam z Woli (1782) 171
Klein Fryderyk (1607) 136
Klemski Romuald, O. gwardjan (1788) 132
Kluszewski Jacek, dyr. teatru krak. 241, 242
Klembowski Bazyli (1647) 40
— Wojciech (1647) 40
Kłodzianowska Aleksan. z Ciekowskich 263
— Karolina 263
Kłodzianowski Andrzej 263
— Jan (1796) 263
Kokla Franciszek 67
Kolasiński Józef (1858) 102
Kołątaj (Hugo) ksiądz, referendarz litewski (1789) 201, 215
Komenderska Zofja (1822) 2° v. Brzaskwińska 274, 275
Komenderski Marcin (1822) 274, 275
Koncewicz proboszcz greckokat. (1797) 133
Kopera Feliks 32, 33
Koryciński (1601) 211
Korzeniowska Pol. (1878) 266
Kościuszko Tadeusz 216
Kossowska Joanna (1717) 57, 59, 60
Kossowski Stanisław (1717) 59
Kosteni Urszula (1487) 22
Kotnowska Tekla 174
Kotnowski Antoni 174
Kowalska Amalja 12
— Apolonja z Piątkowskich 1° v. Lamelowa 194
— Ewa, ob. Waniewiczowa
Kowalski Kajetan, profesor liceum św. Anny (XIX) 216
— Michał (1813) 194
— Wincenty (1791) 274
— Wojciech (1844) 243
Kownacka Anna z Rysiewiczów (1782) 171
Kownacki z Kownat Józef, podwojewodzi księski (1782) 171
Koziarowska Just. (1653) 139
Kozłowska Wiktorja (1887) 102
Kozłowski Józ. szewc (1887) 102
Kozmian Stanisław, dyrektor teatru krak. (1878) 96, 97
Knotz Antoni, kupiec krak. (1838) 147
— Józef, adwokat (1838) 147, 148
— Knotz, Knócz Maciej (1801) 145, 146, 147, 239—241, 249
— Rozyna, ob. Heinrychowa
— Teresa, ob. Erdelyj
— z Kietreiberów Teresa (1806) 146, 147
Krał Jan, kupiec (1582) 58
— ob. Lembartosz
Krauz Andrzej, ławnik krak. (1681) 161
— Krzysztof, ławnik, rajca krak. (1647) 166, 174

- Kręcik, ob. Kreczyk
Kreczyk (Kręcik) Andrzej
z Mokrska (1671) 261
— Jan Jerzy (1700) 262
— Kretsyg, Józef Konstanty
(1700) 262
— Paweł Franc. (1700) 262
— Zofja, ob. Oraczevska
Kremer Józef (1807) 113
— (Józef), architekt (1842) 242
— Karol (1858) 89
Kremerowa Anna z Erbów
(1807) 113
— Józefa z Erbów (1807) 113
Kremerowie 121
de Kresien Magdal. z Benoë,
1° v. Kisielewska (XVIII) 215
Kretsyg, ob. Kreczyk
Krieger Amalja 11
— Jonatan, fotograf (1860 —
1903) 10, 11, 120
Kromfält Bartłomiej (1532) 22
Kruczek Stanisław, kuśnierz
krak. (1553) 210
Krumłowska Helena (1898) 174
Krumłowski Adolf (1898) 174
Krupek Jan (XVI) 2
— Piotr (XVI) 2
Kruszewska Eufroz. (1878) 164
Krzanowski Antoni ks. pro-
kurator kollegiaty św. Flo-
rjana (1755) 100
Krzyszowa 131
Krzyżanowski Wacław, archi-
tekt (1907) 174
Kudrewicz Florjan, Bazyljanin
(1788) 133
Kukuła Sebastjan, piekarz
(1578) 104
Kulmbach H., (art. malarz) 216
Kuntze Anna (1826) 76
— Ignacy (1826) 76
— Józef (1826) 76
Kupicki, świeczarz (1628) 38
Kuzniar Jan (XIX) 102
Kuzniarowa Julja (XIX) 102
Kwaśniewska Marjanna z Ty-
mińskich, 2° v. Szafrąnska
(1839) 276
Kwaśniewski Ignacy, majster
szewski (1835) 275 276
Kwiatkowski Paweł ksiądz
(1640) 41
- L
- Lamelowa, ob. Kowalska
Lanckoroński Krzysztofz Bze-
zia, kasztelan radomski,
starosta szydlowski (1661)
59, 105
Lang (XVII) 40
— marszałek i rządcą kam.
ks. Czartoryskiego (1826) 86
— Maciej (XVI) 189
— Mikołaj (XVI) 189
— Paweł (XVI) 189
Langier Józef (1778) 248
Langierowa Mag. (1778) 248
Latosz Jan dr. 141
Latoszowa Anna z Ożogow-
skich (1578) 141
Lebowska Justyna z Ciepie-
lowskich (1810) 109
Lebowski Michał Gozdawa
(1796) 109
Lembartosz (Kral) Jan, kupiec
krak. (1593) 73
Lenart, ob. Choczim
Lewinek Jan, złotnik krak.
(1644) 75
Lewinkowa Regina (XVII) 75

- Leszczyńska Urszula z Włodczyńskich (1824) 184
 Leszczyński Józef (1824) 184, 185
 Limanowska Salomea z Bonieckich (1806) 102
 Lisicka Barbara 245, 248
 Lisicki Jan, cześnik owrucki (1742) 245, 254
 Lob Nikiel, drukarz (1613) 261
 Lochman Marcin, rajca krak. (1669) 84
 Lorenowicz, litogr. (1848) 68
 Lorentz Jan, kupiec krakowski (1804) 76
 Lorentzowa Anna z Tregerów, 2° v. Wohlfeilowa, 3° v. Napoleńska (1826) 76
 Louis-Wawel Józef 12, 13, 14
 Lubieniecki Bogusł. (1725) 262
 — Jan Andrzej z Lubieńca, skarbnik ziemi dobrzyńskiej (1700) 262
 — Seweryn (1725) 262
 Lubieniecki 268
 Lubomirscy ks. ks. 76
 Lubomirska Cecylja księżna (1873) 89
 — ks. Klementyna z ks. Czartoryskich (1839) 86
 Lubomirski ks. Jerzy (1858) 89
 — Jerzy Henryk ks., ordynat przeworski, kurator Zakł. narod. im. Ossolińskich (1872) 89
 — Henryk, ks. (1839) 86
 — Stanisław, cześnik koron., starosta sandomier. (1622) 130
 Lutomirski Mikołaj (1590) 17
- Ł**
- Łaszewski Bernard, opat klasztoru jędrzejowskiego (1742) 47
 Łata Walenty, piekarz (1564) 73
 Łącznikiewiczowa Barbara (1710) 161, 162, 163
 — ob. Kajerska
 Łepkowski Józef (1858) 89, 217
 Łętowski, biskup krakowski (XIX) 157
 Łojek, ob. Loyek
 Łojkowa Regina (1610) 79
 Łodygowska Helena Marja 277
 Łodziński, malarz (1742) 28
 Łopacki J. kanonik krakowski archipresbiter kośc. N. P. Marji (1745) 61
 Łopatowicz, Tysiączny, Jan (1593) szynkarz 73, 74
 Łoyek alias Fric Stanisław, karczmarz (1610) 79
 Łukasziewicz Józef, ks. kanonik katedralny krakowski (1735) 167, 168
 Łukasziewiczowa (1727) 167
 Łukasziewiczowie kup. krak. (1734) 167
 Łukiewiczowa Emilja z Rybińskich (1844) 173, 174
 Łuszczkiewicz Władysław 217
 Łyczko Stanisław, karczmarz (1542) 278
 Łyczkowa Szczesna (1564) 278
 Łyszkiewicz Anna, ob. Chodowiczowa
- M**
- Machowska Leop. (1913) 195
 Mączyński Ign. (1815) 249, 256

- Maczyński Fran.**, architekt (1908) 52, 77, 165, 187, 282
Majer Chrystjan, kupiec krak. (1741) 47
— Róża z Karłów (1741) 47
Majewski, budow. (1842) 242
Makarewicz Juljan, artysta malarz 177
Malczewski Szymon, podczasz i sędzia grodzki i checiński (1773) 106
Malinowski Adam (1652) 244
Mała, Malya, Tomasz, piekarz (1578) 78, 79
Marstella Andrzej, złotnik krakowski 22
de Martino Jacek, prowincjał OO. Bonifratrów (1654) 233, 234
Masłowicz 182
Mastelski (1868) 276
Maszewska Anna (1782) 171
— Barbara (1782) 171
— Katarzyna (1782) 171
Maszewski Antoni (1782) 171
— Jacek (1782) 171
— Józef (1782) 171
— Marcelli (1809) 173
— Piotr (1785) 171, 173
— Stanisław (1782) 171
Matejko Jan (1865), 12, 217
Mateusz, świeczarz (1661) 33
Matla Maciej (1564) 210
Matusiński Jacek, budowniczy (1874) 266
Michałowski Józef, podstarości, sędzia grodzki krak. (1773) 163, 171
Miernikowicz Tomasz, piwowar (1727) 279
Mioszewska Ludwika hr., ob. Siemieńska
Mioszowski Ignacy (1830) 241, 242
— Jan, szambelan cesarza Rosji i króla pol., dyrektor teatru krak., dyrektor policji (1830) 147, 239, 240 241, 242
— Józef hr. (1791) 126
— Stan., starosta będziński (1788) 114, 123 124, 132
Mijakowski (1652) 21
Mikołaj, mydlarz (1564) 73
Mikucki Stanisław (1887 — 1890) 126
Mikulski, ob. Mikurski
Mikurska Katarzyna (1714) 279
— — (młodsza), ob. Skalska
Mikurski (Mikulski) Stanisław, piwowar (1700) 268, 279
Milżeczka Anna (1815) 109
Miłkowska Katarzyna z Budyńskich (1782) 171
Miłkowski Franciszek z Miłkowa (1782) 171
Mirecki Franciszek, muzyk i naucz. śpiewu (1862) 205
— — (młodszy) 205
— Henryk 205
— Ignacy 205
— Kajetan 205
Mirecka Teresa z Gorączkiewiczów (1808), 2° v. Sawiczewska 205
— — (młodsza) 205
Mirowski margrabia pinczowski (1628) 19
— (1700) 82
Misiowska (1607) 211, 214

- Misiowski Marcin, burgrabia zamku krak. 17
Montelupi Sebastjan (1601) 227, 232
— Wilczogórski, Tamburini, Walerjan 227
— Urszula, z Bazów (1601) 227, 232
Morbicer, kup. krak. (1747) 28
Morska, kasztelanka (1791) 76
Morsztyn Ursz., ob. Dembińska
Moszczeński Michał, subdel. grodzki sandecki, (1764) 29
Moszczyńska 47
Moszczyński (1741) 60—61
Moszyński hr. Piotr (1858) 89
Mucharski, karcz. (1542) 57
Muczkowski Józef dr. 45
Müller Dietrich (1800) 184
— Elżbieta (1800) 184
Musiałowicz, piwowar (1767) 273, 279
Muszyński Tomasz (1868) 164
Mycielski Jerzy, dr. profesor uniw. krak. 45
Myszkowska Helena z ks. Czartoryskich, margrabina pinczowska (1735) 83, 85
Myszkowski Jakub, burgrabia krak. (XVI) 128
— Józef Władysław Gonzaga, margrabia pinczowski, kasztelan sandomirski (1734) 83, 85
— Stanisław, wojewoda krak. (XVI) 128
- N
- Nagielski, Nakielski Chrystjan, ławnik, wójt krak. (1695) 161, 212
Nalepińska Anna, ob. Lorentzowa
Nemerzyc, ob. Niemierycz
Niedzielska Marjanna z Belerów (1808) 29, 30
Niedzielski Fran. (1808) 29
Niemierycz (Nemerzyc) kasztelan połaniecki (1700) 59
— Aleksander na Czerniechowie i Przyborsku, starosta nowosielecki, kasztelan połaniecki (1717) 59
— Augustyn (1717) 59
— Jerzy (1717) 59
— Michał ks. Tow. Jezusowego (1717) 59
— Stanisław (1717) 59
— Stefan, pisarz grodzki kijowski (1717) 59
Nieśniowski, Nieśniewski, Jakub, snycerz kazimierski (1654) 233—235
Nitsch, architekt (1873) 90
Nonhast Jan, kupiec krak. (1569—1599), przysiężnik krak. 23
— Mikołaj (XVI) 22
Nonhastowa Katarz. (1542) 22
Nowakowski Jan (1819) 205
Norbertanki zwierzynieckie 56, 57, 59, 133
- O
- Ochmański Józef, budowniczy (1877) 277
Ochocka (1710) 166
Ochocki, Ochodzki (1700) 166
Octawi, Oktawi (1607) 178
Octawina (1601) 178
Odolski Jacek (1830) 164

- Oebchelwitz Dawid (1825) 163
— Jan, Dawid-Reinold, Ep-
selwitz, Ebszelewicz, poseł
na sejm Król. Pol., sena-
tor-kasztelan, kurator gen.
instytutów nauk (1809) 173
— Franciszek Rudolf, pod-
pułkownik w regim. gwar-
dji koronnej (1782) 173
Oebschelewitzowa z Wiśniow-
skich Tekla (XIX) 173
Oebchelwitzówna Marjanna
(XIX) 173
Obrębski (1642) 252
Olearska Karolina (1843) 148
Olearski Wojciech (1819) 205
Opatkowska (1691) 200
Opid Adol' (1871) 31
Oraczewska Zofja z Kreczy-
ków (1700) 262
Oraczewski Fran. z Przybysła-
wic (1700) 262
Orłowski, malarz (1741) 60, 254
Orzeł Stanisław (1656) 223
Ostrzeszewicz Marja (1856) 266
Oszacka Aleksandra z Grze-
gorzewskich (1899) 267
Otwinowska Elżbieta z Dem-
bińskich (1778) 248, 249
— Rozalja, ob. Sierakowska
— Teresa ze Stockich (1766)
200
— Wiktorja z Tyssonów
(1831) 249, 250
Otwinowski (XVII) 75, 192
— podwojewodzi krakowski
(1773) 248
— Antoni, podczaszy nowo-
grodzki (1766) 200
— Jakub z Otwinowa, stol-
nik wyszogrodzki (1716)
200, 212
Otwinowski Maciej Jaksa
(1778) 204, 248, 249
Ożogowska Anna, ob. Lato-
szowa
— Elżbieta, ob. Waiskopfowa
— Katarzyna, ob. Pugetowa
— Małgorzata (1578) 141
— Zuzanna (1578) 140
Ożogowski Jan, krawiec (1578)
140, 141
- P**
- Del Pace Dziuli, włoch (1607)
137, 142
Pacek, Pacek, Fran. z Wroci-
mowic (1700) 80, 82, 83
— Jan z Wrocimowic (1716) 80
— Józef (1716) 80
— Kazimierz (1716) 80
Paczkowa Zofja (1716) 80
Paczkówna: Anna, Apolonja,
Bogumiła (1716) 80
Paczoska Antoni (1654) 260
Pakies Józef, budow. (1907) 174
Palewski Piotr 227
Pareńska Franciszka (1868) 11
Pareński J. (1841) 10
Paschalska Krystyna z Szm-
krowiczów (1853) 51
Paschalski Ignacy (1853) 51
Paszkowski Fran. (1858) 89
Pawłowski Krzysztof (1587)
podwojewodzi krak. 129
Pernus Daniel (1582) 211
— Jan (1642) 45, 212
— Mikołaj, rajca krakowski
(1607) 45, 55, 56
— Paweł, wójt krak. (1594)
17—19

- Pernus Seweryn, kupiec krak. (1607—1612) 21
- Petrica, wdowa po drze Petricim J. (1642) 57
- Petrici Jan Innocenty, dr. fil. i medycyny (1627) 46, 55, 56
- Petrycy Sebastjan (1610) 199
- Petrici Teresa, zakon. w klasztorze Norbertanek zwierzynieckich 56, 57
- Petrini Jan Baptista, architekt (1611) 165
- Pfeifer Jul., dyrektor teatru krak. (1831) 242
- Piaskowska Elżbieta 1° v. Pernusowa (1600) 19
- Piątkowska Apolonja, ob. Kowalska
— Marjanna (1791) 194
- Piątkowski Michał, kupiec krak. (1767) 194, 201
- Pieglowska Barbara, ob. Szydłowska
- Pietrzyk Kazimierz, karczmarz krak. (1726) 279
- Pijarzy XX. 281
- Pinoci Jerzy (1714) 225
- Piórko Stan., piekarz krak. (1578) 58
- Piórkowa Barbara (1535) 260
— Małgorzata, vel Maruszka (1654) 260
- Pipan Aleksander (1582) 199
— Jerzy (1691) 224
- Piskalska 7
- Plaża Jan ze Mstyczowa, starosta lubaczowski, łożniczy król., wielkorządca krak. (1601) 38
- Plazowie 40
- Poczman Poszman, Jan Nep., kupiec krak. (1787) 114
— Elżbieta, ob. Radwańska
- Podczaska Petronela, ob. Kmicina
- Podlodowska Katarzyna, ob. Szydłowska
- Pogorzelski Tomasz (1607) 58
- Pokutyński J., prof., architekt (1896) 121, 244
- Poniatowski Michał książę, prymas (1788) 132
- Popiel Chościak Konstanty (1817) 216
— Jan 218
— Ludwik 216
— Paweł (1835), konserwator zabytków 89, 216, 217
— Wacław 216
— Wincenty 216
- Popielowa Emilja z hr. Sołtyków 217
— Jadwiga z Borkowskich 218
— Marja z hr. Zamojskich 218
— Zofja z Badenich (1817) 216
- Popiołkowa, ob. Kaćka J.
- Popowski (1607) 2
- Porębski August, kupiec krak. (1897) 12
- Porzucipląg Wojciech, piekarz (1593) 104
- Poszman, ob. Poczman
- Potocka Marjanna z ks. Czartoryskich (1839) 86
- Potocki Adam hr. (1848) 68
— z Potoka Franciszek, starosta bełzki, rubieszowski, opaliński (1734) 60
- Pożet, ob. Puget
- Prędowski Henryk (1870) 150

- Prezentki przy kościele św.
Jana 35, 39, 41—44, 47
Pruszcz, autor »Klejnoty Kra-
kowska« 35, 131
Pruszyńska Magdalena z Świę-
cickich (1793), 2° v. Rotter-
mundowa (1798) 204, 205
Pruszyński Adam (1793) 204
Przebendowski, starosta krak.
(1780) 62, 66. 67
Przibilo, ob. Przybyło
Przybyło, Przibilo, Marcin,
karczmarz (1564) 57, 244
Przyłęcka (1656) 200
Przyłęcki (1642) 199, 200
Pudełko Adam, kuśnierz (1578)
226
Puget, Pożet, Piotr 141
Pugetowa Katarzyna z Ozo-
gowskich (1578) 141
Pyrnus Serwacy (1557) 222
- R**
- Raciborski Józef, ksiądz pro-
boszcz w Liszkach 109, 110
Raczyński Dominik (1813) 184
Radomęski Rachwał (1665) 5
Radwańska Elżbieta z Pocz-
manów (1802) 113
Radwański Andrzej, artysta
malarz (1753) 50
— Feliks, prof. szkoły główn.
koron. (1802) 113
Raichel Jan (XVI) 210
Rappaport Józef (1875) 121
Rauszer Józef (1826) 102
Rauszerowa Marjanna, 2° v.
Czerna (1826) 102
Regulski Sylwester ks. 166
Redschitz Agnieszka (1808) 29
Redschitz Aleksander (1808) 29
Richardi Jan, mydlarz (1578)
160
Ritterman Aleks. (1911) 283
Rogawski Karol (1858) 89
Rostafiński Józef, doktor prof.
uniw. (1891) 90
Rostworowska Jadwiga hr.
(1885) 159
Rostworowski hrabia Hubert
Karol (1923) 220
Rottermund Wojc. (1798) 205
Rozmusowa Anna (1630) 79
Rożanka Stanisław, dr. med.
(1571) 211
Rubens (artysta malarz) 44
Rudnicki Krzysz., Nałęcz, pod-
wojewodzi, sędzia wielko-
rządowy krakowski (1755)
163, 167
Rummel Andrzej, kupiec krak.
(1758) 194
Rutkowska Lucyna (1872) 174
Rutkowski Teofil (1872) 174
Rybczyńska Karolina z Geb-
hardtów (1908) 185
Rybczyński Aleksander, dr.
medycyny (1908) 185
Rybińska Emija, ob. Łukie-
wiczowa
Rychlicka Marjanna (1735) 191
Rychlicki Jan, cyrulik krak.
(1735) 191
Rylska Martyna Ścibor (1858)
174
Rysiewicz Anna, ob. Kow-
nacka
— Stanisław, pisarz prowen-
tów wielkorządowych kra-
kow. (1776) 168

Rysińska Bogumiła, kasztelanka kowalska, ob. Dąbska
Rychter Franciszek, starosta nowotarski (1771) 201
Rychterowa, ob. Sierakowska
Ryszczewska Celestyna z ks. Czartoryskich (1839) 86
Ryszczewski hrabia Gabriel (1839) 86
Rząca Tadeusz 283

S

Sadownik Sebastian, skrzypek i cymbalista (1682) 37
Sapieżyna z Zamojskich Anna (1839) 86
Sasin, Saszyn, Kasper, kupiec krak. (1601) 199
— Piotr (1628) 104
Sawiczewska Teresa, ob. Mirreka
Scharfenberg Bartłomiej 45
Scharfenberg Jan (1578) 55
— ob. Szarfenberg
Scharfenberger Jakub, kupiec krak. (1557) 153
Schelminsky (XVI) 267
Schetzl Józef (1860) 96
Schillingk Jerzy (XVI) 127
— Stanisław (XVI) 127
— Jodok (XVI) 127
— Erazm (XVI) 127
— Krzysztof (1564) 127, 128
Schneeberger Antoni, dr med. i filozofji (1561) 190
Schneeberger Antoni (młodszy) 190
Schneebergerowa z Alantsów Anna (1569) 190
Schneeberger A. (młodsza) 190
Schneebergerowa Katarzyna z Antoninów (1561) 190
Schreyter Henryk, snycerz (1753) 81
Sedlmayer Józef, (1860) 158
Sieczka (1564) 78
Siemieńska Ludwika z hr. Miroszewskich (1814) 126
Siemieński Wincen. (1814) 126
Sierakowska Rozalja z Otwinowskich (1753), 2° v. Rychterowa 200 201
Sierakowski Gabriel, Michał, h. Ogończyk, kasztelan oświęcimski (1753) 200, 201
Sikora Jakub (1627) 23, 278
Sikorowa Krystyna (1627) 23
Siostry Miłosierdzia, Charytki 155, 163
Skalina Anna Józefowiczowa (XVII) 98
— ob. Skalska
Skalski Bartłomiej, piwowar (XVIII) 279
— Daniel, szewc (1682) 98
— ks. Karmelita Piaskowy (1714) 98, 99
Skalska vel Skalina Anna Józefowiczowa (XVII) 98
— Katarzyna z Mikurskich 279
Skała Adam Józefowicz, szewc (1635) 98
— vel Skalski Daniel, szewc (1691) 98
Skąpski Józef dr. adwokat, właściciel dóbr Sanka 174
Śladkowski, starosta sochaczewski (1673) 75
Słoninka Wojciech, karczmarsz (1578) 278

- Słotwiński Feliks** (1822) 283
Słowikowska Jadwiga (1695) 25
Słowikowski Krzysztof, mydlarz (1582) 161
 — Krzysztof, rajca krakowski (1629) 74
 — Paweł (1674) 161
 — Sebastjan, strzelec miejski (1690) 20, 25
 — Szymon (1654) 161
 — malarz krak. (1714) 25
Śniadecki Jan, profesor astron. uniw. krak. (1792) 122
Soderini Karol (XVI) 128
Soldadini, rajca krakowski (1719) 19, 20
Sołtyk (1742) 61
Sołtykówna Emilja hr., ob. Popielowa
Sołtysek (Szoltissek) Stanisław (1578) 16, 17, 21
Sontag, prezes sądu (1848) 68
Sosnowska Fran. (1878) 257
Sosnowski Bolesław (1878) 257
Sołwiński Wawrzyniec dr praw, prof. uniw. Jagiell. (1831) 250, 257
Spira Fakund, przeor Bonifratrów (1798) 228
Stadnicka hr. (1858) 243
 — Anna 61
Stadnicki Aleksander hrabia (1884) 243
 — Jan Adam, wojewoda wołyński 61
 — Mikołaj, podczaszy sanocki (1629) 74
 — Piotr h. Śreniawa, kasztelan wojnicki (1744) 61
Stangret Jan (1618) 278
Stattler Wojciech, artysta malarz 216
Stefan Batory, król polski (1587) 129
Stocka Teresa, ob. Otwinowska
Strączek, Strunczek (1551) 252
Strauss Erazm (1552) 45
 — Jan (1552) 45
Strawiński, organista (1742) 61
Strunczek, ob. Strączek
Stryjeński Tadeusz, architekt (1908) 159
Strzałka (1672) 20, 21
Strzałkowie (XVI) 16
Stwosz Wit 217
Sulikowska Zofja, ob. Gruszczyńska
Świątek Franciszek, rzeźnik (1877) 276, 277
 — Janina Agnieszka 277
 — Marja, ob. Wajdowa
 — Stanisław Józef 277
 — ob. Emilewiczowa
Święcicka Magdalena, ob. Pruszyńska
Szafraniec, ob. Barankowie
Szafrńska Marjanna 1° v. Kwaśniewska (1839) 276
Szafrński Edward (XIX) 276
Szarfenberg (Scharfenbergk) Bartłomiej (1552) 41, 55
 — Paweł 57
Szarfenbergk Szym. (1578) 153
 — ob. Scharfenbergk
Szembek Gabryel (1672) 154
 — Michał, ks. sufragan krak. (1714) 155
Szmukrowicz Józef (1805) 51
 — Józef (1853) 51

Szmukrowiczowa Krystyna, ob. Paschalska
— Marjanna (1802) z Bajarów 50, 51
— Tekla (1853) 51
Szoltissek, ob. Sołtysek
Szopowicz Anna, obacz Dąbrowska
Szubert Franc. (1820) 264, 266
Szubertowa Anna (1820) 264
Szuyski książę 204
Szwab Stanisław (1601) 38
Szwedzi w Krakowie (1655) 35, 36, 38
Szydłowska Anna, ob. Dąbska
— Barbara z Piegłowskich h. Nałęcz 179
— Katarzyna z Podlódowskich 179
— Urszula z Kaleńskich h. Topór 179
Szydłowski Jan (1635) 178, 179
— (1832) 164
Szymańska Anna, obacz Dąbrowska
— Michalina (1825) 164
Szymański Michał 164
Szymon, złotnik (1590) 142
Szyzkowski Marcin, biskup krak. (1621) 232

T

Tabulski Jan (1843) 276
Tamburini, ob. Montelupi
Talowski Teodor, architekt (1897) 15, 16
Tarasiewicz Tadeusz, kupiec krak. 122
Tarlo, wojewoda lubelski, (XVI) 128

Tatańczuch Kazim. (1857) 185
Tęczyński (XVI) 128
Tęgoborska Agata Wodzicka (XVII) starościna małogoska 8
— Teresa 1° v. Windyk Grzybowska, starościna małogoska 8
Tęgoborski Jakub h. Niesobia (1718) 8
— z Tęgoborza Stan., starosta małogoski (XVII) 8
— Stefan (1718) 8
Tęgoborski (1661) 75
Tekla św. 123, 132
Tencer, Tenczer, Tentzer, Jakub, ławnik i kupiec krak. (1693) 179, 182
— Marcin, kupiec krakowski (1656) 161
Tentzerowa Anna (1701) 182
Terpińska Zofja (XIX) 283
— Franciszka (XIX) 283
Terpiński Lud., ks. (XIX) 283
— Walenty ks. (XIX) 283
Testa Jan, włos, (1635) 252
Tomaszkiewicz, kupiec krak. (1758) 184
Tomkowicz Stanisław, dr. konserwator 21, 22, 186, 187, 261
Trevano Jan, mularz (architekt) (1611) 165, 166
Trycius Jan (1660) 214
Trynitarze 239
Trzcńska (1773) 256
Trzcński, kupiec krakowski (1775) 273
— Baltazar, ławnik krakowski (1789) 256, 262

- Trzciniński Benedykt, ks. zakonu Bonifratrów (1654) 235
— Stanisław (1773) 262
Trzebiński, kanonik krakowski (1788) 133
— Jerzy (1652) 80
Turek Franciszek (starszy) (1907) 51
— Franciszek, artysta malarz (1923) 30, 51, 53, 90, 122, 126
Turkowa Kunegunda (1907) 51
— Marja z Grünwaldów, dr. medycyny (XX) 51
Turski, dworski ks. H. Kołtą-taja (1773) 215
Tylicki Piotr, biskup krakowski (1615) 227
Tymińska Marjanna, ob. Kwaśniewska
Tysiączny, ob. Łopatowicz
Tysson Wik., ob. Otwinowska
- U**
- Urbankowicz (1613) 252
Urban VIII, papież (1641) 131
- W**
- Waiskopf Eljasz 140
Waiskopfowa Elżbieta z Ożogowskich (1578) 140
Wajdowa Marja ze Świątków 277
Walewska hr. Anna (1878) 51
Walter, rysownik (1858) 89, 91
— Karol, rękawicarz krak. (1763) 29
Wałaszek, Valassek, Piotr, kuśnierz krak. (1552) 35, 45
Wałaszkowa (1560) 35, 46
Wałkanowski Józef dr. filoz., sekret. króla JMci (1776) 93
Wanicka Helena (1880) 257
Wanicki Franciszek (1880) 257
Waniewicz Ludwik (1884) 195
— Maksymil. (1823) 194, 195
Waniewiczowa Ewa (1823) z Kowalskich 195
Wańtuchowska Regina (1812) 274
Wąsowicz Michał, architekt (1844) 243, 244
Waxman Anna, ob. Wilkowiecowa
Ważyński prokurat. (1607) 123
Wechsler M. dr. (1886) 102
Węgrzynowicz Andrzej, rajca krak. (1656) 161
— Józef, bakałarz nauk wyzwoionych (1732) 9
— Stan., rajca krak. (1719) 6, 9
Węgrzynowiczowa Dorota Zacherlanka (1719) 6, 7, 9
— Zofja (1659) 161
Weloński Pius, artysta rzeźbiarz (1895) 218
Wencel Mikołaj, kupiec krak. (1758) 50
Wieczorek Jakub, słodownik (1601) 252
Wielhorska Salomea z Dębińskich (1823) 156, 157
Wielhorski Jan Nep. (1826) 156
— Józef, generał wojsk p. 156
Wieliczka Kasper (1564) 78
— Sebastjan (1552) 78
Wielogłowska Marjan. z Wielogłowskich (XIX) 215
Wielogłowski Ignacy (1814) 215, 216

- Wielopolska Teresa z ks. Sułkowskich (1774) 9
Wierzbanowska Em. (1910) 267
Wierzbanowski Jędrzej (1910) 267
Wilczogórski, ob. Montelupi
Wilkowic Jan (1624) 212
— Sebastjan (1607) 211, 212
— Michał kupiec krakowski (1685) 212
— Zygmunt (1642) 212
Wilkowicowa Anna z Waxmanów (1625) 212
— Dorota (1660) 212
Wilom, Willem, Wilelm (Gvil-laume) (1635) 59
Winkler Kasper (1695) 166
Wiśniowska Agnieszka, ob. Hipolitowa
— Anna, ob. Zacherłowa
— Jadwiga, mydlar. (1635) 82
— Magdalena, ob. Hipolitowa
— Tekla, ob. Oebschelwitzowa
Wiśniowski Paweł (1645) 82
— Piotr (1645) 82
— Bigos, Walenty, mydlarz (1593) 73, 74, 75, 81
Witos, ob. Wytosz
Włodczyńska Urszula, ob. Leszczyńska
Włodczyński Filip (1800) 184
Wochowski Karol, malarz (1760) 254
Wodzicka z Granowa Agata (XVII) 8
— ob. Tęgoborska
— Zofja z hr. Krasieńskich (1813) 68
Wodzicki z Granowa hr. Franciszek, starosta grybowski (1781) 66
Wodzicki Franc. hr. (młodszy) (1843) 68
— Stan. hr., prezes Rzpłtej krak., wojewoda Król. Pol. 66, 67, 68
Wohlfeilowa Anna, ob. Lorentzowa
Wosińscy 213
Wosiński Walenty, dr med. i rajca krak. (1660) 214
Woźniakowski Ignacy, dr (medycyny) (1860) 164
Wysocki Henryk 69
— Stanisław (1894) 69
Wytosz (Witos) Wojciech, murarz krak. (XVII) 24
Wytyszkiewicz Anna 9
— Jan ks. 10
— Joachim 9
— Józef, konsyljarz magistratu (1774) 9
— Kajetan, oficer artylerji Kościuszki, piwowar, inspektor przychodu skarbu (1828) 9, 10, 12
— Mateusz 9, 10
— Róża 9
— Wojciech 9
— ob. Zarzecka
Wytyszkiewiczowa Agnieszka z Działottich 9, 10
— Petronela z Antoszewskich 9
Wyżałkiewicz Stan. (1826) 30
Wyżałkiewiczowa J. (1826) 30

V

Valassek, ob. Wałaszek

Vieski Jan (1564) 210
 Vilgefortis 133
 Viollet le Duc, architekt 102
 Wężikowa Anna (1553) 210

X

Xięski Stanisław (1844) 110

Z

Zachalski Józef, instygator
 grodzki krak. (1735) 182
 Zacherla z Trojedyna Jan
 (1714) 8, 9
 — Dyonizy (1665) 5
 — Jan Gaudenty (1665) 5, 6,
 9, 19
 — Sebastjan, kupiec i rajca
 krakowski (1665) 2, 5, 8,
 19, 82
 Zacherlanka Anna (1665) 5
 — Cyrylla Fakieryszowa
 (1665) 5
 — Dorota (1732) 6
 — ob. Węgrzynowiczowa
 Zacherlowa Anna z Wiśniow-
 skich (1645) 82
 — Dorota (1714) 8
 Zaifret Wojciech, rotmistrz
 i wążnik krak. (1699) 32
 Zaifretowa (1699) 32
 Zajączkowska Zofja 126
 Zajączkowski Władysław, ku-
 piec (1914) 126
 Zaleyski Emanuel, ks. zakonu
 Bonifratrów (1654) 235
 Zaliasowska Anna, ob. Alantse
 Zaliasowski Hieron. (1582) 165
 Zaleska v. Zaliwska (1720) 167
 Zaliwska v. Zaleska (1720) 167
 Zamojska Anna, ob. Sapieżyna

Zamojska hr. Marja, ob. Po-
 pielowa 218.
 Zamojski hr. Stanisław, pre-
 zes Senatu Król. Polskiego
 (1839) 86
 Zapolska Izabella, ob. Da-
 rowska
 Zarolińska Ewa (1616) 190
 Zaroliński Tomasz (1616) 190
 Zarzecka Róża z Wytyszkie-
 wiczów 9
 Zarzecki, adwokat 9
 Zarzucki, malarz (1714) 167
 Zawadzki, bandurzysta (1747)
 81
 — Picus Stanisław dr (star-
 szy i młodszy) 142
 Zatorczyk Jan, murarz krak.
 (1636) 24
 Zborowski Marcin, kasztelan
 krak. (XVI) 128
 — Piotr, wojewoda sando-
 mierski (XVI) 128
 Zdanowska Anna, ob. Borzy-
 kowska
 Zeman Jan (1590) 142
 Zenobius, budown. (XVI) 17
 Ziarnicki Aleksander (1627)
 97, 98
 Ziaykiewicz, Zieykowicz Mi-
 chał, cyrulik krak. (1691—
 1701) 154, 191, 193
 — Teresa (1701) 191
 Zieliński Walenty, instygator
 (1791) 29
 Ziemiańska Kryst. (1905) 267
 Ziemiański Bolesław (1905) 267
 Ziółczyński Jan ks. (1841) 96
 Zimmerman, Czimmerman An-
 na, ob. Antoninowa

	Z
Zimmerman, Czimerman Jan, złotnik krakowski (XVI) 189	Żarnecki, malarz (1727) 60
Złotomirski Tomasz, malarz (1791) 232	Żebrowski Teofil, architekt (1868) 11
Zurkowicowa (1601) 211	Żebrak Wojciech (1844) 110
Zygmunt I, król polski 13, 14, 189	Żelechowska Wanda (1858) 110
— August, król polski (1572) 129, 189	Żelechowski Ignacy (1860) 111
— III, król polski 130, 227	Żychowicz Franciszka (1839) 10
	Żywiecki (1628) 38

A

- Adwokat*, ob. Bąkowski Kl., Knotz J., Skąpski J., Zarzecki.
Architekt, ob. Deszner, Gołębiowski, Hendel, Kremer J., Krzyżanowski W., Mączyński Fr., Nitsch, Petrini, Pokutyński J., Stryjeński, Talowski, Trewano, Wasowicz M., Żebrawski.
 — ob. budowniczy.

B

- Bakalarz nauk wyzw.* ob. Węgrzynowicz Józef.
Bandurzysta, ob. Zawadzki
Bankier, ob. Boner J.
Biblijopola, ob. Kalinkowicz W.
Biblijotekarz, ob. Biskupski
Biskup krak., ob. Szyszkowski, Tylicki
Budowniczy, ob. Beringer, Majewski, Matusiński, Ochmański J., Pakies, Zenobius
 — ob. architekt
 — ob. murarz
Burgabia krak. ob. Misiowski M., Myszkowski J.

C

- Chorąży w. ks. litew.*, ob. Czartoryski Józef
 — zatorski, ob. Dąbski J.
Cymbalista, ob. Sadownik Seb.
Cyrulik, ob. Karaszewski, Rychlicki J., Ziaykiewicz M.
Cześćnik koron., ob. Lubomirski St.
 — mielnicki, ob. Dąbski A.
 — owrucki, ob. Lisiecki
 — radomski, ob. Cikowski J.

D

- Drukacz*, ob. Lob N.

F

- Fotograf*, ob. Krieger Jonatan

G

- Generał austrjacki*, ob. Castiglioni
 — wojsk pol., ob. Wielhorski
Gwardjan Bernardynów, ob. Klemski

I

- Inspektor przychodu skarbu*, ob. Wytyszkiewicz Kaj.
Instygator, ob. Zieliński W.

Instygator grodzki krak., ob.
Zachalski J.

K

Kanonik gnieźnieński ob. Dąb-
ski J.

— krak., ob. Czarniecki M.,
Łukasziewicz

Karczmarz, ob. Barankowic M.,
Choczim Leonard, Dok-
torek M., Gędzidło M., Gu-
towski M., Hennik, Łoyek
St., Łyczko, Mucharski,
Pietrzyk K., Przybyło M.,
Śloninka.

Kardynał, ob. Barberini

Kasztelan biecki, ob. Dąbski J.

— czchowski, ob. Dembow-
ski Stefan

— konarsko-łęczycki, obacz
Dąbski J.

— krakowski, ob. Zborow-
ski M.

— oświęcimski, ob. Siera-
kowski

— połaniecki, ob. Niemierycz

— radomski, ob. Lanckoroń-
ski Krz.

— sandomierski, ob. Mysz-
kowski J. Wł.

— wojnicki, ob. Stadnicki P.

Komisarz nadwor. austr., ob.
Deym hr.

Konserwator, ob. Popiel Paweł,
Tomkowicz

Konsyljarz magistratu, obacz
Wytyszkiewicz Józef

Krawiec krak., obacz Górski,
Ożogowski

— Biskupya

Kupiec krak., ob. Bayer M.,
Bonar J., Drezner J., Fa-
cheris, Gładysowicz G.,
Gortacki W., Janiga, Ja-
strząb P., Karasiewski,
Knotz Antoni, Kral J.,
Lembartosz J., Lorentz J.,
Łukasziewiczowie, Majer
Chr., Morbicer, Nagielski K.
Nonhast J., Piątkowski M.,
Poczman J., Porębski A.,
Rummel A., Sasin, Schar-
fenberger, Tarasiewicz,
Tencer J., Tomasziewicz,
Trzciński, Wencel M., Wil-
kowiec M., Zacherla Seb.,
Zajączkowski Wł.

Kuśnierz krak., ob. Barszcz K.,
Chodowicz St., Cyrus St.,
Englart K., Gędzicki W.,
Kruczek St., Pudelko A.,
Wałaszek P.

L

Litograf, ob. Lorenowicz

Ł

Ławnik krak., ob. Bayer M.,
Karli, Krauz And., Krauz
Krz., Nagielski Chr., Ten-
cer, Trzciński B.

Łoźniczy król., ob. Płaza Jan

M

Malarz, ob. Aust, Cangiell A.,
Durayski, Łodziński, Or-
łowski, Wochoński, Zarzu-
cki, Złotomirski

— artysta, obacz Honthorst,
Kulmbach H., Makarewicz,

Matejko J., Radwański A.,
Rubens, Stattler W.
Medycyny doktor, ob. Antonin
J., Cyrus, Ferrara, Fox M.,
Gaier J., Latosz J., Petrici
J., Rożanka St., Rybczyń-
ski A., Schneeberger, Tur-
kowa, Wosiński W., Wo-
źniakowski Ign., Zawadzki-
Picus Stan.
Miecznik krakowski, ob. Czar-
niecki J.
— inowrocławski, ob. Dąmb-
ski A.
Murarz (majster), ob. Boroń-
ski W., Jantos B., Gronow-
ski W., Wytoz, Zatorczyk
Jan
Muzyk, ob. Mirecki
Mydlarz, ob. Jan, Józef, Miko-
łaj, Richardi, Slowikowski
Krz., Wiśniowski Walenty

O

Opat klaszt. jędrzejowsk., ob.
Łaszewski B.
Organista, ob. Strawiński
Organmistrz, ob. Głowiński Sz.

P

Papież, ob. Urban VIII
Piekarz, ob. Bogacz J., Derda
P., Kukuła, Łata W., Mała,
Piórko St., Porzuciplug
Pisarz grodzki kijowski, ob.
Niemierycz
— kleparski, ob. Bienkie-
wicz M.
— prowentów wielkorz. kra-
kowsk., ob. Rysiewicz St.

Piwowar, ob. Miernikowicz,
Mikurski, Musiałowicz,
Skalski B., Wytyszkiewicz
Kajetan

Pocztmagister, ob. Erbs
Podczaszy chęciński, ob. Mal-
czewski S.

— nowogrodzki, ob. Otwi-
nowski A.

— sanocki, ob. Stadnicki M.

Podpułkownik austr., obacz
Brenners

— regim. gward. kor., obacz
Oebchelwitz.

Podstarości krak., obacz Czar-
niecki J., Michałowski J.

Podstoli kor., ob. Humiecki St.

Podwojewodzi krak., ob. Pa-
włowski Krz., Rudnicki K.

— księski, ob. Kownacki J.

Policji dyrektor, obacz Miero-
szewski J.

Postrzygacz, ob. Drezner J.

Profesor liceum św. Anny, ob.
Kowalski

Profesor uniw. Jag., ob. Czaj-
kowski P., Hube K., Myciel-
ski, Radwański, Rostafiń-
ski, Śniadecki J., Soświński

Prokurator, ob. Ważyński

Przeorysza Dominikanek. na
Gródku, obacz Gładysie-
wiczówna

Przysiężnik krakowski, obacz
Nonhast J.

Puszkarz król., ob. Bogacz

R

Rajca krak., obacz Barszcz,
Bayer J., Bayer M., Cas-

pary Jan, Deciusz Just L.,
Deriakubowicz L., Fryz-
nekier P., Gładysowicz G.,
Gruszczyński M., Kaspary
J., Krauz Krz., Pernus M.,
Słowikowski K., Soldadini,
Węgrzynowicz A., Węgrzy-
nowicz Stan., Wosiński W.,
Zacherla Seb.
Rękawicznik, ob. Walter K.
Rotmistrz krak., Zalfret W.
Rysownik, ob. Walter
Rzeźbiarz, ob. Cini J., Weloński
Rzeźnik, ob. Świętek Fran.

S

Sędzia apelac., ob. Caspary J.
— grodzki checiński, ob. Mal-
czewski Sz.
— — krak., ob. Czarniecki J.,
Michałowski J.
— wielkorządowy krak., ob.
Rudnicki Krz.
Skrzypek, ob. Sadownik Seb.
Stodownik, ob. Wieczorek J.
Snycerz, obacz Bronowski,
Dąbkowski, Nieśniowski,
Schreyter H.
Starosta będziniński, ob. Miero-
szewski
— bełzki, ob. Potocki Fran.
— braclawski, ob. Humiecki
Stefan
— grybowski, ob. Wodzicki
Franciszek
— krak., ob. Przebendowski
— lubaczowski, ob. Płaza J.
— małogoski, ob. Tęgoborski
— nowosielecki, ob. Niemie-
rycz A.

Starosta nowotarski, ob. Ry-
chter F.
— opaliński, ob. Potocki Fran.
— rawski, ob. Humiecki Stef.
— rubieszowski, ob. Potocki
Franciszek
— rzeczycycki, ob. Humiecki
Stefan
— sandomierski, ob. Lubo-
mirski Stan.
— sochaczewski, ob. Ślad-
kowski
— szydlowski, ob. Lancko-
roński Krz.
— winnicki, ob. Humiecki S.
— wolbromski, ob. Dembiń-
ski Fr.

Stolarz, ob. Baczyński
Stolnik koron., ob. Humiecki St.
— w. ks. litewsk., ob. Czar-
toryski J.
— wyszogrodzki, ob. Otwi-
nowski
Strażnik koron., ob. Jankowski
Strzelec miejski, ob. Słowikow-
ski Seb.
Świecarz, ob. Mateusz
Subdelegat grodzki sandecki,
ob. Moszczeński
Sufragan krak., ob. Szembek M.
Syndyk m. Krakowa, ob. Ba-
kowski, Kajerski W.
Szewc, ob. Bincer, Kozłowski,
Skala Adam, Skalski
Szklarz, ob. Glixelli Seb.
Szynkarz, ob. Łopatowicz

T

Teatru artystka, ob. Hoffma-
nowa

Teatru dyrektor, obacz Chełchowski T., Kluszewski Jacek, Koźmian St., Mieroszewski Jan, Pfeiffer J.

W

Ważnik krak., ob. Zaifret W.
Wielkorządca krak., ob. Boner J., Płaza Jan

Wojewoda krak., ob. Myszkowski St.

— Król. Polskiego, ob. Wodzicki Stan.

— podolski, obacz Humiecki Stef.

Wojewoda sandomierski, ob. Zborowski Piotr

— wołyński, ob. Stadnicki J.

Wójt krakowski, ob. Nagielski, Pernus P.

— wyższego prawa, obacz Cyrus Sebastjan

Z

Zegarmistrz, ob. Helias

Złotnik krakowski, ob. Cehetmajer, Cyrus J., Daniel, Lewinek, Marstella And., Szymon

Żupnik, ob. Boner J.

229^m

~~1716~~ 32/7